

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÖĞRENCİLERİN GÖRSEL SANATLAR DERSİ
ÖĞRETMENLERİNİN SINIF YÖNETİMLERİNE DÖNÜK TUTUMLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Firdevs BAYRAK BAYAT

**TRABZON
Şubat 2015**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

**Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sınıf
Yönetimlerine Dönük Tutumları**

Firdevs BAYRAK BAYAT

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nce Yüksek Lisans
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

Tezin Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Raif KALYONCU

TRABZON
Şubat 2015

KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

**Bu çalışma jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında
YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir. 05/02/2015**

Tez Danışmanı: Yard. Doç. Dr. Raif KALYONCU .....

Üye : Doç. Dr. Abdullah AYAYDIN.....

Üye : Doç. Dr. Hikmet YAZICI.....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Nevzat YİĞİT

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tez KTÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Firdevs BAYRAK BAYAT

30/12/2014

ÖN SÖZ

Günümüz dünyasında ilerici, çağdaş toplumlarda sanata ve sanatçıya verilen değer her geçen gün artmakta ve bu toplumlarda sanat ve sanatçıya çok büyük değer verilmektedir. Çünkü sanat ve sanatı icra edenler aracılığıyla genç bireylerin düşünce yapıları değişir ve gelişir. Mustafa Kemal ATATÜRK' ün dediği gibi "Sanatsız kalan bir toplumun hayat damarlarından biri kopmuş demektir." Günümüz Türkiye'sinde gerektiği gibi sanat eğitiminin verilebilmesi, öğrenci ve öğretmenlerin sanatsal eğitim sürecinde aktif bir şekilde bulunabilmesine bağlıdır. Ancak ülkemiz koşullarında bu olgunun çok fazla gündemde olmaması ve hakkında yeterli araştırma yapılmaması, sanat eğitimi dersi olan Görsel Sanatlar dersi öğretmenin sınıf yönetimine karşı olan öğrenci algılarının belirlenmesi konusu gündeme gelmiştir. Bu düşünceden hareketle, bu araştırmaya girilmiştir. Ulaşılan sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilerin sanat eğitimi konusunda yararlı olunacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde pek çok değerli kişinin katkısı olmuştur. Öncelikle araştırmanın her aşamasında bulunan ve değerli bilgilerini benden esirgmeden bana yol gösteren tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Raif KALYONCU' ya sonsuz teşekkür ederim. Araştırma boyunca bana önemli katkıları olan Sayın Doç. Dr. Hikmet YAZICI' ya, Sayın Doç. Dr. Abdullah AYAYDIN' a ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Zühal DİNÇ ALTUN' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarım boyunca bana sürekli destek olan ve her daim yanımda olan değerli eşim Dr. Latif BAYAT' a, çalışmalarım esnasında sükûtunu koruyup dikkatimi dağıtmayarak bana büyük kolaylık sağlayan çok sevgili büyük oğlum Ali Buğra BAYAT ve çalışmalarım sürerken aramıza katılan küçük oğlum Taha Burak BAYAT' a teşekkür ederim.

Daima okumanın önemini vurgulayıp, eğitim fırsatlarını değerlendirmek konusunda fenerim olan çok sevgili ve değerli annem Hatice BAYRAK' a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Firdevs BAYRAK BAYAT

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET.....	viii
ABSTRACT.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1. 1. Araştırmanın amacı.....	5
1. 2. Alt amaçlar.....	5
1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi	6
1. 4. Araştırmanın Varsayımları	7
1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1. 6. Tanımlar.....	8
2. LİTERATÜR İNCELEMESİ.....	9
2. 1. Sanat Nedir?.....	9
2. 1. 1. Yaratıcılık.....	11
2. 1. 2. İnsan Gelişiminde Sanatın Önemi.....	13
2. 1. 3. Sanat ve Bilim İlişkisi.....	18
2. 2. Görsel sanatlar Eğitimi.....	21
2. 2. 1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği.....	24
2. 2. 2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Sınırlılıkları.....	30
2. 3. Türkiye' de Sanat Eğitimi.....	33
2. 3. 1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	34
2. 3. 2. Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	35
2. 4. Sınıf Yönetimi.....	37
2. 4. 1.Sınıf Ortamını Etkileyen Değişkenler.....	41
2. 4. 1. 1. Uzak Çevre.....	42
2. 4. 1. 2. Yakın Çevre.....	43
2. 4. 1. 3. Aile.....	44

2. 4. 1. 3. Okul.....	46
2. 4. 1. 3. Öğretmen.....	47
2. 5. İlgili Araştırmalar.....	48
2. 5. 1 Yurt içinde Yapılan Araştırmalar.....	48
2. 5. 2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	52
2. 6. Literatür taramasının sonuçları.....	52
3. YÖNTEM.....	54
3. 1. Araştırmanın Modeli.....	54
3. 2. Çalışma Grubu.....	54
3. 3. Veri Toplam Araçları.....	57
3. 3. 1. Kişisel Veri Formu.....	57
3. 3. 2. Görsel Sanatlar Dersi Sınıf Yönetimi Tutum Ölçeği.....	57
3. 3. 3. İşlem.....	57
3. 4. Veri Analizleri.....	58
4. BULGULAR.....	59
4. 1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dair Bulgular.....	59
4. 2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Dair Bulgular.....	60
4. 3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Dair Bulgular.....	61
4. 4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Dair Bulgular.....	63
4. 5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Dair Bulgular.....	64
4. 6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Dair Bulgular.....	64
5. TARTIŞMA.....	68
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	72
6. 1. Sonuçlar	72
6. 2. Öneriler.....	73
6. 2. 1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler	73
6. 2. 2. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dayalı Öneriler.....	73
6. 2. 3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Dayalı Öneriler.....	73
6. 2. 4. Araştırmanın üçüncü Alt Problemine Dayalı Öneriler.....	74
6. 2. 5. Araştırmanın dördüncü Alt Problemine Dayalı Öneriler.....	74
6. 2. 6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemlerine Dayalı Öneriler.....	74
6. 2. 7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Dayalı Öneriler.....	74

6. 3. İleride Yapılacak Olan Çalışmalara Yönelik Öneriler.....	75
7. KAYNAKLAR.....	76
8. EKLER.....	83
9. ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ.....	90

ÖZET

Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimlerine Dönük Tutumları

Araştırmanın amacı; Görsel Sanatlar dersi öğretmenlerinin sınıf yönetimlerine dönük öğrenci tutumlarını belirleyip, sanat dersini daha etkili bir şekilde gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktır. Bu temel amaç çerçevesinde, Ortaokul, Anadolu liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesinde okuyan öğrencilerin öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelenmesi ve aralarında anlamlı fark olup olmadığının ortaya konulması hedeflenmiş olup, bu bağlamda öğrencilerin devam ettikleri okulun türüne, cinsiyetlerine, öğrenci ailelerinin gelir düzeylerine, öğrencilerin okudukları sınıfın mevcuduna, sanat eğitimi alınan mekânın türüne bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumların ne olduğuna ilişkin sorulara cevap aranmıştır. Araştırma "Öğrencilerin, görsel sanatlar dersi öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik tutumlarının belirlemeye yönelik olarak nedensel karşılaştırma modeli ile yürütülen bir araştırmadır. Bu araştırmanın örneklemini Trabzon ilinin farklı ortaokul ve liselerinden seçilen ve yaşları 10 ila 18 arasında değişen toplamda 659 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen beşli likert tipindeki tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 16.0 programı ile analiz edilmiş, ayrıca veri analizleri için t testi ile Mann-Whitney U testinden faydalanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sınıf yönetimine yönelik tutumları ile öğrencilerin öğrenimlerini sürdürdükleri okulun türü, öğrenci cinsiyetleri, ailelerinin gelir düzeyleri, sınıf mevcudu, öğrencilerin sanat eğitimi aldığı mekânın türü, öğrencilerin öğrenimlerini sürdürdükleri okul türü ve kademesi dikkate alınarak yapılan cinsiyet ayrımı ile anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara dayalı olarak, sanat eğitiminin daha etkili ve gelişmiş ülkeler seviyesinde verilebilmesi için gerek okulların fiziki şartlarında, gerek öğretim plan ve programında öğrenci ihtiyaçları doğrultusunda değişikliklere gidilmesi yönünde önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Görsel Sanatlar Eğitimi, Sanat Eğitimi, Öğretmen, Öğrenci, Öğrenci Tutumları

ABSTRACT

Students Attitudes Against To Visual Arts Teachers' Classroom Management

The purpose of the research; to identify students' attitudes against to visual arts course teachers' classroom management is to contribute to further the art classes held in an effective way. With this main objective, secondary schools, Anatolian high schools, Anatolian Fine Arts and Sports High School students' attitudes towards teachers classroom management is studied for various variables and aims to reveal whether significant difference existed in this context, answers to the class management-oriented questions about depending on the students school type, their gender, students' families income levels, students class size, the space type received art education concerning attitudes were searched. The Research is a research that carried out by comparison causal model for assessing the attitude of students towards the management class of visual arts teachers. The sampling of the Research a total of 659 students selected from different secondary and Anatolian high schools of the province of Trabzon and age constitute ranging from 10 to 18. Data in the study, five were created on multiple expert opinions and support was obtained with the Likert-type attitude scale. The obtained data were analyzed with SPSS 16.0 program was utilized by t test, Mann-Whitney U test for data analysis.

As a result of research, there were significant differences between Visual Arts course students' attitudes towards teacher's classroom management, with the type of school that students continue their education, student's gender, income level of the families, class size, the type of place where students receive arts education and gender differences type of school and considering their level that the students continue their education. Based on the results obtained from the research, in order to give more effective arts education and to catch developed countries levels, both in the physical conditions of the school and academic plans and programs suggestions were made in accordance to change direction to go with the students' needs.

Keywords: Visual Arts Education, Arts Education, Teachers, Students, Student Attitudes

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Çalışmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Tanımlayıcı Bilgiler.....	55
2.	Ortaokul ve Lisede Okuyan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	60
3.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	61
4.	Farklı Ekonomik Gelir Düzeylerine Sahip Olan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	62
5.	Sınıf Mevcutları Farklı Olan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	63
6.	Sınıf ve Atölyelerde Ders Yapan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	64
7.	Kız ve Erkek Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	65
8.	Derslerini Sınıfta ve Atölyede Yapan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması.....	66

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
GRS	: Görsel Sanatlar Dersi
AGSL	: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi
SOFD	: Sınıf Ortamının Fiziksel Düzeni
SiİD	: Sınıf İçi İlişkilerin Düzenlenmesi
OPP	: Öğretim Plan ve Programı
TPLPUAN	: Ölçekten Alınana Toplam Puan
OZ	: Öğrenim Zamanı
ANOVA	: Analysis of Variance (Varyans Analizi)
SPSS	: Statistical Packages for the Social Sciences (Sosyal Bilimler için İstatistik)

1.GİRİŞ

Sanatın eğitimle birlikte anıldığı, eğitimin vazgeçilmez unsurlarından biri olduğu günümüz dünyasında; Sanat, süregelen çok dogma, kavram ve anlayışın değişmesinde çok büyük etkisi olan unsurlardan biridir. Eğitimde sanatın etkisi insan faktörüne bağlıdır. Eğer sanatın önemini kavramış öğretmen varsa sanat ancak o zaman etkili bir güçtür. Diğer yandan öğrenme-öğretme süreçlerinde sanatı işlevsel hale getirecek kişi yine öğretmendir.

ABD'li düşünür ve aynı zamanda bir eğitimci olan Goodman'a göre bireyler sanatı icra ederken aslında yepyeni bir dünya inşa etmiş olurlar. Bu durum çocuklarda daha net bir şekilde kendini belli eder. Gerek formal gerekse informal şekilde sanat eğitimi alan çocuklar özgürce sanat yaparken tamamen kendilerine ait kocaman bir dünya da kurmaktadır. Sanat yapan çocuklar aynı zamanda sanat işlevi sırasında ve bu işlevin sonucunda kendilerine karşı olan bakış açılarını değiştirir ve birtakım farklılıklar yaşarlar. Daha özgür, daha kendine güvenen ve öz saygıları gelişmiş birer kişi olurlar. Sanat eğitimi çocuğun genel anlamda gelişimi için en gerekli ortamdır. Kişi ancak özgür bir ortamda kendini ifade edebilir ve çok boyutlu olarak kendini tanıma fırsatını yakalar. Eğitimin her kademesinde gerçekleşen çalışmalar bu doğal eğitimin paralelinde olmalıdır (Gökaydın, 1990).

Sanat; bireyin genel eğitimi içerisinde kendine özgü yöntem ve ilkeleri olan özel bir alan olup, bireyin duygu ve düşünce izlenimlerini anlatabilme, yetenek ve yaratıcılığını ortaya çıkarma çabasının tümüdür (Tuna, 2004). Sanat; bireyin karşılaştığı durum ve olayları belli bir amaç ve yöntem ile bir güzellik ülküsü çerçevesinde işleyip anlatma çabasıdır. Sanat, bireyin duygulanımlarını, düşüncelerine, heyecanlarına ve ruhsal deneyimlerine biçim vererek diğer insanlarla paylaşması sonucunu doğurur. Sanatın öğrenme ve gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olup, bireyde sosyal ilişkilerinde işbirliği ve yardımlaşmayı, birlikte bir şeyler yapma çabasını ve sevincini yarattığı da bir gerçektir (Uçan, 1995).

Sanatın bu denli önemli olduğu günümüzde her şey çocuk ve onun gelişimi üzerinde odaklanmıştır. Çocukların kendilerini tanımalarında, gelişimlerini sağlamalarında, sağlıklı bir ruh haliyle olayları değerlendirip yorum yapabilme becerisi kazanabilmelerinde, sosyalleşebilmelerinde sanat ve sanat eğitimi elbette ki gereklidir. Görsel Sanatlar dersinin genel eğitime olan faydasının yanında özel eğitime muhtaç olan çocukların gelişimi açısından da son derece faydalı olan bir disiplin alanıdır (Altun, 2010).

Toplum düzenini sağlam bir şekilde devamlılığını sürdürmek, devletin bünyesinde barındırdığı bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak, bu bireylerin mutlu, memnun ve kendilerini gerçekleştirmiş olmalarını sağlamak, devlet kurumunun görevleri arasında belki de en önemli yeri olmalıdır. Bütün bunlar devlet kurumu yöneticilerine önemli sorumluluklar yüklemektedir.

Devletler, bireylerin eğitim alanındaki isteklerinin cevaplandırıp, gelişen dünya konjonktürüne uygun en yeni ve en ileri eğitim sistemlerini arayıp bulup, toplumun genel yapısına uygun ilerici ve bilimle temellendirilmiş eğitim politikaları geliştirerek ihtiyaçlara cevap vermekle yükümlüdürler.

Birey doğuştan beraberinde getirdiği birçok yeteneğe sahiptir. Kişi yeteneklerini geliştirdikçe davranışları da değişir ve gelişir. Bu bağlamda eğitimi, yeteneklerin belirlenmesi ve geliştirilmesi şeklinde tanımlayabiliriz. Davranış değişikliklerinin sayısı ve özelliği, Kişinin doğuştan beraberinde getirdiği yeteneklerinin yanında içinde bulunduğu toplumun kültürel bakımdan ne derece gelişmiş olduğu ile de ilişkilidir. Bireyin yeteneklerinin ne derece geliştireceği, ona sunulan imkanlara bağlıdır. Eğer bireye yeterli imkan sağlanırsa, o da bu imkanlar çerçevesinde yeteneklerini son aşamasına kadar geliştirebilir. Bu anlamda etkili bir eğitim nitelikli insan kaynağı sağlamada önemli bir araç olmaktadır (Öncel, 2000).

Eğitim insanlığın tarih sahnesinde her zaman var olan bir olgudur. Günümüzde de uygarlık düzeyi ne olursa olsun her toplumda varlığını devam ettirmektedir. Nüfusu sınırlı olan ilkel bir kabilede, insanoğlu bir taraftan temel ihtiyaçlarını karşılamak için kullandığı araçları geliştirmeye çalışmış, bir taraftan da toplumdaki çocuk, genç ve diğer yetişkinlere örgün olmayan bir eğitim sunmuştur. Böyle bir toplumda birey, canlı cansız çevre ile etkileşim içine girerek öğrenmiştir ve öğrenmektedir. Öğrenmenin olduğu her durumda, insan davranışlarını değiştiren bir eğitim sürecinden söz edilebilir. Örnek olarak balıkçılıkla geçinen ilkel bir kabilede, babasını peşine takılarak balık avına giden çocuk, kendi yaşamı içinde eğitilmektedir (Varış, 1991'den aktaran: Artut, 2002:87).

Eğitim, bireylerin düşünce, karakter ve ruh güçlerinin geliştirilmesidir. İyi bir eğitimin sonucunda kişi karşılaştığı olaylar karşısında olayı, doğru anlama, yorumlama, muhakeme etme ve sonucunda da doğru kararlar alabilme yeteneği kazanır. Eğitim bireyin geleceği ile ilgili şifreleri bünyesinde barındırmalıdır (Ersoy, 1990).

Kişi öğrendiklerini hayata geçirebildiği kadarıyla kazanmış olur. Bu yüzden eğitim kişiye öğrendiklerini nasıl hayata aktarabileceği konusunda yardımcı olmalıdır. Okullarda gerçekleştirilen Görsel Sanatlar eğitimi, bireylerin duyuşsal özellikleri ve eğitim gereksinimleri dikkate alınarak onları geleceğe hazırlayan en önemli disiplin alanlarından

biridir. İlköğretimde Görsel Sanatlar dersi; bireyi toplumsal bir varlık, kendini ifade edebilme, yaratıcılığı geliştirebilme, yaşadığı ortamı tanıma, bireye bir değer olduğunun farkındalığını kazandırarak kişilik gelişimine ve kendini gerçekleştirmesine yardımcı olan temel derslerden biridir (Ertemin, 1977; MEB, 2006).

Eğitim insanları belli amaçlar doğrultusunda yetiştirme sürecidir. Bu süreçten geçen bireylerde birtakım değişimler meydana gelmesi beklenir. Eğitim öğretim faaliyetleri, eğitimin en önemli bölümünü oluşturmakla birlikte, eğitim-öğretim faaliyeti sadece okullarda yapılmaz. Günlük yaşayışlar ile eğitim-öğretimin iç içe geçmişliğinden dolayı, eğitim denildiği zaman hatırlara ilkönce okul gelmektedir. Oysa okul dışında da gençleri ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamak ve onların hayata uyumlarını kolaylaştırmak için açılmış kısa süreli eğitim veren kurumlar vardır. Ayrıca eğitim, aile, iş yeri, asker ocağı, ibadethaneler gibi insan topluluklarının bir arada olup çok çeşitli paylaşımların yaşandığı hemen hemen her alanda meydana gelir. En gelişmiş anlamıyla eğitim, toplumdaki 'kültürleşme' sürecinin bir parçasıdır (Fidan, 1985'ten aktaran: Artut, 2002: 87).

Farklı bir tanıma göre eğitim; düzenli olarak çeşitli eğitim kurumlarında yürütülen faaliyetlerin yanında televizyon izleme, sosyal etkileşimler, diğer insanlar ile ilişkiler, aile ortamı gibi okuldaki etkinliklere nazaran daha fazla zaman alan ve kişi üzerindeki etkisi daha güçlü olan başka yaşantı ve deneyimleri de kapsayan ve okul gibi süreli olmayıp ömür boyu süren bir süreçtir (Grolier International Americana, 1993).

Bütün bunlardan yola çıkarak, eğitim; bireylerin kendilerine fayda sağlayacak bilgiler edinebilmesi için giriştiği bilinçli ve bilinçsiz faaliyetlerin tümünü kapsayan ve insan ömrü boyunca süreklilik arz eden, aynı zamanda sürekli değişim gerektiren bir süreç olarak tanımlayabiliriz. Eğitim sadece bireyleri değil bireyin etkileşim içinde bulunduğu her şeyi kapsamaktadır.

Devlet kurumunun yöneticileri, devletin barındırdığı bireylerin birçok ihtiyaçlarını karşılamak için planlama ve uygulama içerisindedirler. Bu ihtiyaçların en önemlilerinden biri de bireylerin informal olarak eğitim ihtiyaçlarına cevap vermektir. İnfomal eğitimin büyük bir kısmı okullarda meydana gelmektedir. Okul, çeşitli değerleri bünyesinde barındıran ve bu değerler ile birlikte işleyen bir kurumdur. Temel görevlerinden biri hem kendi içinde hem de kendi dışında çatışan sosyal, politik ve ekonomik değerleri uzlaştırmak ve dengelemektir. Okul bireyin topluma uyumunu sağlamak için kurulmuş bir kurum olduğundan toplum koşullarını ve değerlerini bireye açıklamak zorundadır (Bursalıoğlu, 1987). Bundan da anlaşılacağı gibi gençlere daha verimli olabilmek ve istenilen düzeyde eğitim-öğretim süreçlerine katabilmek için iyi eğitilmiş ve her anlamda donanımlı öğretmenlere ihtiyaç vardır. Ancak bu şekilde yetiştirilmiş öğretmenler ile etkili

bir sınıf yönetimi ve etkili bir eğitim gerçekleştirilebilir.

Sınıf yönetimi, sınıfta öğrenmeye uygun bir ortamın oluşturulmasını, fiziksel düzenlemeleri, öğretim akışını ve zaman yönetimini, sınıf ortamında ilişkilerin belirli kurallar çerçevesinde düzenlenmesi ve öğrenci motivasyonunun sağlanmasını içerir (Karip, 2002). Sınıf içinde uyulacak kuralların öğretmen tarafından sene başında öğrenci ilgi ve ihtiyaçları da gözetenilerek hatta onların katılımı da alınarak kapsamlı bir şekilde belirlenmelidir. Öğrencilerin bu kurallara uyması sağlamalı ve yıl boyunca etkin bir şekilde bu kuralların devamlılığı sürmelidir. Bu şekilde sınıf yönetiminde büyük kolaylıklarda sağlanmış olunacaktır. Bütün bunların yanında, yılsonunda öğrencilerde istenmeyen davranışlarda büyük oranda azalma gözlenecek ve öğrencilerde olumlu kişilik özellikleri kazanmalarına yardımcı olunacaktır (Gürsel ve Diğerleri, 2011). Bu bağlamda sınıf yönetimi; öğretimin her yönüyle gerçekleştirilebilmesi için gerekli şartların sınıf içinde tam anlamıyla sağlanması ve gerekli uygulamanın yapılabilmesi için uygun ortamın yaratılması olarak ifade edilebilir denilebilir. Ayrıca öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi gerçekleştirebilmesi için yeterli alan bilgisinin yanında iyi bir gözlemci olması gerektiği de söylenilebilir. Öğretmen, öğrencinin gerek kişilik özellikleri gerek bilişsel düzeyi ve gerek ise içinde bulunduğu sosyal çevresi (aile, bulunduğu köy, kasaba, şehir gibi) hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Yirminci yüzyılın başlarından bu yana sanat eğitimi kavramı, genel anlamda, sanatın tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullarda, sınıflarda ve ilgili bölümlerdeki bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar (San, 1983). Yine, sanat eğitimi kişinin estetik yargıda bulunabilmesini amaçlar ve aynı zamanda yeni biçimleri algılamayı kendini doğru biçimde ifade etmeyi öğretir (Erbay, 1997'den aktaran: Uysal, 2005: 42). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi sanat eğitiminin önemli bir ayağını da okullarda verilmeye çalışılan sanat eğitimi kısmı oluşturmaktadır. Öğrencilerin, algılarını, yorum yeteneklerini geliştirmek, eleştirel bakış açısı kazanmalarına ve bunlara paralel olarak estetik olanı bulup çıkararak hayata geçirmelerine katkı sağlar. Türkçe, matematik, fen ya da yabancı dil gibi dersler için gereksinim duyulan devamlı öğrenmelerin yanında, öğretmekle öğrenmek arasındaki köprüyü sağlam kuracak Görsel Sanatlar dersi (GRS) öğretmenleri de bulunmalıdır (Sündor, 2006). Eğitmek istediğimiz bireyleri tam ve doğru eğitmek, eğitim işini gerçekleştirirken olumlu benlik algısı, özgüven, uyum, eleştirel bakış açısı kazandırmak, yorum ve analiz yapabilme becerisi kazandırılarak daha kendinden daha emin, sağlam bir duruşa sahip, bilimsel yönü ağır basan kişiler yetiştirmek amaçlanıyorsa, sanat eğitimine önem verilmesi gerekmektedir. Böyle bir sanat eğitimi

verebilmek için iyi yetiştirilmiş sanat eğitimcilerine ihtiyaç vardır. Okul bünyesi içinde sanat eğitimini verecek öğretmenlerin, iyi yetiştirilmesi, alanlarında uzman, öğrenci psikolojisini iyi tahlil edebilen, öğrenci ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran, öğrencisinin genel durumunu doğru analiz edebilen ve sınıf ortamını ona göre düzenleyebilen eğitimciler olmaları gerekir. Ancak bu doğrultuda istendik sanat eğitimi gerçekleştirilebilir.

Araştırmada bu amaçla Ortaokul, Anadolu liseleri ve Anadolu güzel sanatlar ve spor lisesinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin sanat dersindeki sınıf yönetimine karşı olan tutumlarının ne doğrultuda olduğunu incelemek araştırmacı tarafından hedef seçilmiştir.

Genel olarak öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi öğretmeninin sınıf yönetimine karşı olan tutumları ile ilgili literatür değerlendirildiğinde bu alana yönelik yeterli düzeyde araştırma yapılmadığını söyleyebiliriz. Oysa GRS dersinin ve ona konu olan sanat eğitimi öğrenciye istenilen düzeyde verilebilmesi için bu alana yönelik çalışmaların yapılmasına çokça ihtiyaç vardır. Günümüzde sanat eğitiminin ne denli önemli olduğu bütün çevrelerce kabul görmüş ve vazgeçilemez olduğu da onaylanmıştır. Bu bağlamda lisans seviyesindeki sınırlı çalışmalar bu seviyedeki araştırma sayısının artırılması gerektiğini göstermektedir. Tüm bunlardan yola çıkarak araştırmanın problemi şu şekilde belirlenmiştir

1. 1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi öğretmeninin sınıf yönetimine dönük tutumlarını incelemektir.

1. 2. Alt Amaçlar

1. Öğrencilerin okudukları okul türüne bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?
2. Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?
3. Öğrenci ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?
4. Sınıf mevcuduna bağlı olarak öğrencilerin sınıf yönetimlerine dönük tutumları arasında fark var mıdır?
5. Öğrencinin sanat eğitimi aldığı mekânın türüne bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?

6. Okul türü, kademesi ve öğrencinin cinsiyetine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?

1. 3. Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi

Larger'e göre; Duygularımız yolu ile oluşan temelinde algısal biçimlemeler ve imgeler (görüntüler) simgesel malzeme, yalnızca izlenimlerden oluşan karmaşa dünyasından 'şeyler' ve gerçeklikler, 'görsel' düzene ait basit ve sıradan duygulanmalardan kaynaklanan basit soyutlamalar, farklı anlamlar yüklenen simgesel malzemelere dönüştürülür. Duygusal deneyimlerin kavranmasında bunlardan faydalanılır. Larger, tartışmanın geri kalan kısmını İ.E Creighton'un 'Reason and Feeling' adlı bir makalesine de dayandırarak devam ettirmekte ve 'us' un gücünü en geniş ve kapsamlı biçimiyle ortaya koymaktadır (Creighton). Ussallık zihnin özüdür, simgelere dönüştürülmeye de en temel ve asal süreçtir (San, 2010). Bu bağlamda zihnin karmaşa dünyası içerisinde sanat eğitiminin önemini ne denli büyük olduğunu söylemek hatalı bir tabir olmaz. Zihinsel düzeyde bu derece büyük önem taşıyan sanat eğitiminden bireylerin en verimli şekilde faydalanması ve bu faydaları yaşama aktarabilmesi açısından bu araştırma önem arz etmektedir.

Ülkemizde Orta Okullarının birinci sınıfından itibaren (5. sınıf), Anadolu liselerinde ise seçmeli olarak sanat dersi, GRS olarak verilirken, Anadolu güzel sanatlar ve spor liselerinde, desen çalışmaları, iki boyutlu sanat atölye, üç boyutlu sanat atölye, grafik tasarım isimlerinde uygulamalı sanat eğitimi olarak kapsamlı bir şekilde verilmektedir. Bu okullara devam etmekte olan öğrencilerin her birinin sahip olduğu özellikler, aile yapısı, yaşı, cinsiyeti, ebeveyn eğitim durumu, ailenin ekonomik olanakları gibi oldukça çeşitlilik göstermektedir. Öğrencinin bünyesinde barındırdığı bu çeşitliliğe ek olarak, dersin nasıl bir ortamda yapıldığı, sınıfın ya da atölyenin fiziki şartları, öğrenci mevcudu ve sınıfın kademesi, okullun içinde bulunduğu coğrafyanın genel özellikleri ve kültürel durumu, öğrencinin, sanat eğitimi veren öğretmenin sınıf yönetimine olan tutumlarında ne derecede etkili olduğu konusunda yeterli araştırma yapılmamıştır. Bu gerekçe ile eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin, öğretmenin sınıf yönetimine karşı olan tutumları çeşitli değişkenler açısından nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmektedir.

Çocukların gelişimi ve eğitimi için eğitimde her ne kadar gelişmiş teknolojiden faydalanılsa da öğrencilere sağlanan yaratıcı ve geliştirici ortam hiç kuşkusuz görsel sanatlar dersinde yaratılan ortamdır. Kendilerine güven duydukları, kendilerini özgür hissettikleri, kendilerini tanıdıkları bir ders olan görsel sanatlar, öğrencinin yeteneklerini

ortaya koyabileceği, kişiliğini yansıtabileceği ve gizli kalmış duygularını açabileceği bir eğitim alanıdır. Bu derste öğrenciyi doğru tanımak ve değerlendirmek diğer derslere göre daha kolaydır (Ayaydın, 2009a).

Çocuk bireyin psikolojik gereksinimlerinin karşılanması yolu ile resim eğitimi, eğitsel yönü güçlü, gelecekçi, çağdaş ve yetkin bir kişilik geliştirme ve kültürlenme aracı oluşturmaktadır. Bireyde görsel sanatlar eğitimi öncelikle psikolojik gereksinimlerin sonucudur. Sanat güzelliklerden zevk alabilen, kendi kültürünü tanıyan çevresine ve sanat eserlerine eleştirel bir gözle bakabilen çocuk bireyler yetiştirmek, günümüz eğitim sistemi içerisinde sanat eğitiminden beklenen genel istemlerdir. Eğitimin bir amacı da duygusal zekânın işlenerek birey ve toplum açısından en verimli şekle sokulmasıdır. Resim eğitimi, duygusal zekânın bilimsel tutarlılık ve sezgisel yaratıcı bütünlük içerisinde somutlaştığı bir alandır. birey zekâsı ve sezgileriyle çağının önünde giden insan olduğu için gerçek anlamda bir fütüristtir. Onu anlamak için çaba gerekir. Bundan dolayı çocukların, çok boyutlu düşünebilmeleri, istek ve beklentileri, belli kalıpları aşabilme kabiliyetleri, resim, tasarım ve uygulamalarındaki yaratıcılıklarının geliştiği kadar özgünlüğü de gelişir (URL7, 2012).Piaget'e göre "Resim yapmak çocuk için simgesel bir oyundur. Çocuğun bu oyunda ortaya koyduğu şey onun duygusal ve düşsel yaşamıyla ilgili imgeleridir." Çocuğun uyum sağlaması gereken toplumsal, nesnel ve gerçekler dünyası ile çelişkileri, istekleri, sevinç ve tedirginlikleri ile bir iç dünyası vardır (Piaget, 1953). Sanat eğitimi bütün öğrencilerin bir imgenin ve sembol yüklü bir dünyanın anlamını çözmeleri ve onu anlamaları için çok çeşitli yetenekleri geliştirmelerine yardım eder. Bu sanat eğitimi genel eğitimin bir parçası yapmaktadır (NAEA, 1994'den aktaran: Ayaydın, 2009b: 32). Günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi "Sanat Eğitimidir." (Artut, 2002).

Bu araştırma Sanat Eğitiminin bireylerde doğru ve bireylerde istendik yönde gelişmeler kaydetmesinde, gerekli verilerin elde edilmesi ve uygulanması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca ders öğretmenlerinin sınıf yönetimini birçok etkene göre değerlendirilerek eğitim vermelerine katkı sağlayacaktır. Diğer bir yönüyle bu araştırma sanat eğitiminde öğretmen, öğrenci faktörleri dışında kalan pek çok değişkeninde eğitime nasıl katkı sağlayacağı konusunda faydalı olacaktır. Öğrencilerin sınıf içi yönetimini nasıl algıladıkları konusunda önem arz eden bu araştırma eğer öğrenci tutumları doğru tespit edilirse sanat öğretmenlerine sınıf yönetimi konusunda faydalı ipuçları sağlayacaktır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılan tüm sanat eğitimi alan öğrencilerin araştırma için hazırlanan

anket sorularını yanıtlarken görüşlerini içtenlikle ve tam olarak yansıtmışlardır.

2. Araştırmada kullanılan ölçek veri toplamak için yeterlidir.
3. Çalışmanın geçerli kurumsal ve yöntemsel temellere dayandırılmasında, ulaşılan literatür yeterlidir.
4. Çalışmanın geçerli kurumsal ve yöntemsel temellere dayandırılmasında, ulaşılan literatür yeterlidir.

1. 5. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2011-2012 eğitim –öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Araştırma Trabzon İli merkezindeki ortaokulları, Anadolu liseleri, Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi ile sınırlıdır.
3. Araştırma yurt içi ve yurt dışı kaynaklar ile sınırlıdır.

1. 6. Tanımlar

Eğitim: Eğitim, üzerinde tam bir fikir birliği olmayan konulardan biridir. Antik dönemden günümüze değin birçok eğitimci tarafından toplumsal bir olgu, insan ve insanın içinde var olduğu topluma özgü bir süreç olarak düşünülmenin yanında, farklı bakış açılarından da değişik boyutları ile tanımları yapılabilmektedir (Külahoğlu vd. 2006: 72).

Görsel Sanatlar Eğitimi: Desen, resim, heykel, seramik vb. alanların, öğrencinin eğitimi içerisinde gerek amaç (iyi nitelikli görsel sanatlar çalışmasının oluşturulması) gerekse aracı (görsel sanatlar uygulamaları ile bireyin gelişim alanlarına hizmet edilmesi) olarak kullanılması yolu ile verilen bir eğitim şekli olarak yorumlanmaktadır (San, 1997; Özsoy, 2003).

İstendik Davranış: İstendik davranış terimi, belli bir eğitim etkinliği ile öğrenciye kazandırmak istenen duygusal, düşünsel, teknik, akademik yeterliliklerin tümünü içeren kompleks bir kavramdır (Aydın, 1998).

Pekiştirme: Davranışın ortaya çıkma olasılığını artıran her türlü uyarıcıya pekiştirme adı verilir (Cüceoğlu, 2005)

Tutum: Belli bir objeye karşı bireyin olumlu veya olumsuz tepki gösterme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Turgut, 1978'den aktaran: Akkoyunlu, 2003).

2. LİTERATÜR İNCELEMESİ

Bu bölümde araştırmanın kavramsal yapısını ve araştırma ile ilgili olduğu düşünülen diğer araştırmalar bulunmaktadır.

2. 1. Sanat Nedir?

Sanat, insanlık tarihinin her döneminde var olan bir olgudur. İnsanlığın geçirdiği evrimler insanların hayat tarzlarını ve yaşama yaklaşımlarını değiştirirken, sanata bakışlarını da değiştirmiştir. Her dönemde ve her toplumda sanat, farklı görünümde ortaya çıkmıştır.

Erinç'e göre sanat; hem yaratıcısının hem de alıcısının duygularında var olan biçim ve ahenk birliğine ve bununla ilgili bağlantılara devinim kazandıran, bu yolla da güzelliği ortaya koyabilen, hoşya giden nesnelere yaratma çabasıdır (Erinç,1998).

Sanatın ne olduğuna ilişkin soruya Fischer'ın cevabı ilginçtir. Fischer'e göre sanat, bir büyü aracıydı, insanın doğaya üstünlük sağlmasına, toplumsal ilişkilerin gelişmesine yarıyordu (Fischer, 1990). Sanat, insanın vazgeçemediği gereksinimlerinden biridir (Mercin ve Alakuş 2011). Hicks'e göre Sanat, bireyin yaşadığı toplumda etrafında olup bitenlere karşı kendini farklı biçimlerde ifade edebildiği dinamik bir süreçtir (Hicks, 2004'ten aktaran: Mercin ve Alakuş, 2011: 2). Eflatun sanatı, üstün ve değerli bir etkinliktir şeklinde açıklar (Bigalı, 1999). Picasso ise sanatı, bir yaşayış tarzından başka bir şey değildir, şeklinde ifadelendirir (Bigalı, 1999). Hicks sanatı, bireyin yaşadığı toplumda etrafında olup bitenlere karşı kendini farklı biçimlerde ifade edebildiği dinamik bir süreçtir şeklinde tanımlamaktadır (Hicks, 2004'den Aktaran: Mercin ve Alakuş, 2011). Aristo sanatı devamlı taklitten doğan bir olgu olarak görür. Bu hakikate varmada nesnelere, nispet, kıyas, kategorik farklar, sınır, simetri hepsi birden sanat olgusu içinde sanatı meydana getirmek için aktif rol oynar. Bu gerekli elemanlar, karar evresiyle son bulur. Aristo'ya göre Her şey dairevi bir hareket içindedir. Her şey sebep ve şartlar çevresinde cereyan eder ve asıl olan hareket bu zincirleme olay içerisinde meydana gelir. Eğer bir olgunun ya da şeyin sebepleri araştırılırsa elde etmek istediğimiz sonuca ulaşır ve o şeyin sınırlarını tespit etmiş oluruz. Akıl ve ilahi kanunlarda bunu icap ettirir. Bir şey ile ilgili hüküm verebilmek için o şeyi tanımak ve o şey hakkında bilgi sahibi olmak gerekir. Bunun içinde sanatçı iyi görmeli ve gördüğünü yorumlayabilmelidir. Bu da bireyin doğuştan getirdiği sanatsal düşünme yeteneğine bağlıdır. Yapılan sanatsal aktivite

duygular çerçevesinde şekillenir. İşte bütün bu sebepler göz önüne alındığında plastik sanatlardaki sürekli hareketliliğin sebebi anlaşılmış olur. Bu hareketi hayata geçirip görünür kılabilmek en az iki şeyin pozisyonu ile mümkündür. Sanat birbiriyle çelişenlerin uyumlu birlikteliğidir (Bigalı, 1999).

Kişi eğer bir karmaşa ve düzensizliğin içinde ise ancak ve ancak bu karmaşa ve düzensizliğe karşı bir düşünme ve bu düşünmenin akabinde eyleme geçip çözüme ulaşmak için bir çabanın içine girer. Bu yönelme durumunu insanın bünyesinde barındırdığı eşya ve olaylara estetik bir düzenleme yapma çabasından kaynaklanır ve bu doğuştan getirilen bir yapıdır. Düzen-Kompozisyon insanın kendini anlaması ve yorumlaması için ön şarttır. Bütün bunlardan dolayı sanat, bir düzenleme bir sezgi olayıdır. Ayrıca içsel ve dışsal bütün etkilileri en güzel şekilde dışavurumun estetikle yorumlanmış, özgün bir ifadesidir (Artut, 2002). Yine Artut' a göre sanat, önemli bir iletişim aracıdır. Genel olarak sanat, insanların, doğa karşısındaki duygu ve düşüncelerini çizerek, biçim, ses, söz ve ritim gibi araçlarla genel ve etkili bir biçimde, kişisel bir üslupla ifade etmek çabasından doğan ruhsal bir faaliyettir (Aytaç, 1981). Sanat kelimesi sözlükte karşı, 'İnsanoğlunun yarattığı yapılarda güzellik ülküsünün arayışı' biçiminde tanımlanır (Sundor, 2006).

Nerdeyse insanla yaşıttır sanat. Bir çeşit çalışmadır. Çalışma insana özgün bir eylemdir (Ficsher, 1990). Sanat kavramı estetik kaygılar ile sanatsal düzenleme eleman ve ilkeleri dikkate alınarak ortaya konan her türlü üretim süreci için kullanılan bir olgudur (Mercin ve Alakuş 2011).

Sonuç olarak, sanat nedir? Sorusuna bütün bunların ışığında, sanat; toplumun yapı taşı konumundaki bireyin, psikik, sosyolojik, siyasi, ekonomik ve fiziksel durumlar karşısında hissettiklerinin, yaratıcı konumundaki süjenin yaratıcı güçlerinin ve ussal aktivitelerinin birleşiminde vücut bulan bir durumdur. Sanatı sadece duygu, zihin, etkileşim ya da toplumsal gereksinimler olarak tanımlamak bir hata olur. Sanat sadece birey işi de değildir. Sanat gerçekte her şeydir şeklinde yorumlayabiliriz. Dahası sanat aslında hayatın ta kendisidir de denilebilir. Hele günümüz gerçeğini göz önünde bulundurursak sanatın nasılda dört bir yandan bizi kuşattığını daha güzel kavramış oluruz. Bugün kullanılan bütün insani araç, gereç ve eşyalarda hatta fiziksel varlığımızı sürdürmek için ihtiyaç duyduğumuz tüm yeme, içme faaliyetlerine ait gıda ambalajlarında, iletişim alanın hemen hemen her biriminde ve dini ritüellerimizi yerine getirmek için kullanılan bütün sahalarda sanatı ve etkisini görmek mümkündür.

2. 1. 1. Yaratıcılık

Sanat eğitiminin temel taşıdır yaratıcılık. Hemen hemen bütün insanlarda az ya da çok yaratıcılık vardır. Yalnız yaratıcılık özelliği kişiden kişiye farklılıklar gösterir. Bazı insanlar çok yaratıcı iken, bazıları kısır kalabilir. Doğuşla birlikte gelir, yani kalıtsal nitelik taşır. Bu yüzden öğrenilen bir özellik değil ama eğitim ortamı uygun şekilde düzenlendiği zaman geliştirilebilen bir nitelik taşır (Yılmaz, 2010). Yaratıcılık tüm insanlar da var olan, kişilerin doğuştan getirdikleri bir güç, bir özelliktir (Dirim, 1995). Artut, " Yaratıcılık her ne kadar doğuştan gelen bir özellikse de; yaratıcı düşünme, yaratıcı bakış açıları ve yaratıcı becerileri büyük ölçüde, sanat eğitimi sonucunda öğrenilebilen, öğretilen davranışlardır" görüşündedir (Artut, 2002). Her alanda bilinmeyi bulma, özgün olma, her yeni karşılaşmaya, probleme farklı çözümlenme uğraşısıdır. "Yaratıcılık bir tür meydan okumadır." (Becer, 1977). Erinç'e göre ise yaratıcılık, bireyi etkileyen içsel ve dışsal etkilere kaynaklı sorunların ya da sorun olabilecek olguların öngörü ile bu sorunların sezinlenmesi ve sonrada bu sorunlara en uygun çözüm önerilerinin geliştirilmesi veya çözümlenmesidir. Bu sorunların çelişen, çatışan yönlerinin tespit edildikten sonra bunların uzlaştırılması ve sorunun ortadan kaldırılması için çözüm yollarının bulunması, belirlenebilmesidir (Erinç, 1998).

Yaratıcılık çok yönlü düşünebilen bir zekânın ortaya koyduğu zihinsel süreçlerden geçmiş zekâ ürünüdür. Yaratıcılıkta insana özgü birtakım özellikleri (yetenek, zekâ) kişiden kişiye değişiklik göstermektedir. Bireylerin hepsi aynı alanda aynı düzeyde yaratıcı olamazlar. Bazıları diğerlerine göre belli alanlarda daha fazla yaratıcıyken bazıları ise daha az yaratıcı olabilmektedir. Bireylerin yaratıcılık konusundaki bu farklılıklarında birtakım etkenler rol oynar. Bu etmenler kalıtım, kültür, eğitim ve öğretim şeklinde sıralanabilir. Bundan dolayı bazıları yaratıcıdır bazıları değildir denemez. Uygun koşullar sağlandığı zaman her birey az ya da çok yaratıcılık özelliği gösterebilir (Kırıçoğlu, 2005).

Yaratıcı kişinin özgüveni son derece gelişmiş olup, gerektiği takdirde kendisini eleştirmekten de çekinmez. Değişikliklere kolayca adapte olabilir. Risk almaktan çekinmez. Dikkatini uzun süre koruyabilir. Yaratıcı kişiliğe sahip birey, özgündür, bağımsız düşünür ve yine bağımsız karar verebilme yetileri gelişmiştir. Karar verme aşaması fazla zaman almaz, esnektir ve elinde bulundurduğu olanakları geliştirme becerisine de sahiptir. Yaratıcı kişi yeni olanı bulur ve kullanır, mevcut olanı ise gerektiği anda gerektiği gibi kullanma becerisine de sahiptir (Artut, 2001). Yine Yontar' a göre yaratıcı birey, toplumda geleneksel anlayışı benimsemiş toplumdaki diğer bireyleri benimsemedikleri gözlemlenmiştir. Geleneksel bireylerin sergiledikleri birtakım tutum ve

anlayışları reddederler. Yaratıcı kişiler, kendi özelliklerinin farkındadırlar ve bu özelliklerini de denetim alabilme yeteneğine sahiptirler (Yontar, 1993). Yaratıcı bir kişilikte en başta merak, sabır, serüven arama, imgelerle düşünebilme, deney yapma v.d. nitelikler yatmaktadır (Kandemir, 2007).

Görüldüğü gibi yaratıcılık özelliğine sahip bireyler, diğer bireylerden daha farklı özellikler sergilemekte, olaylara bakış açıları, olayları yorumlamaları ve çözüm bulma konusundaki yetileri bakımından değişiklikler göstermektedirler. Bu farklılıklarında yaratıcı bireylere değişik avantajlar sağlayabileceği söylenebilir.

İlişkiler arasında daha önceden mevcut olmayan, yakınlıklar bularak, böylece diğerlerinden farklı bir düşünce şeması içinde; yeni yaşantılar, fikirler ve yeni ürünler ortaya koyabilme becerisi olarak yaratıcılığı tanımlayan Landau böylece yaratıcılık tanımında diğerlerine göre en çağdaş olanı yakalamıştır. Yaratıcı süreç içerisinde bulunan sezgi, deneme, imgeleme, araştırma, sına, bulma, kalıplardan sıyırma, yeniden yapılandırma gibi yeti ve niteliklere, başlangıç olarak merak, sonuç olarak ise özgürlüğü katabiliriz (San, 1985).

İnsan ve hayatı yaratıcılığın iki önemli kaynağıdır. Yaratıcılık bireyi yaşadığı hayatla bütünleştirir. Yaşam ve bireyi birbirine kaynaştıran ve bu iki kaynağın dengelenmesini sağlayan ve birbirini gerçekleştiren bir süreçtir. Yaşam bireyi kuşatandır, onu bünyesine sokar ve bireyin varlığını sürdürmesine olanak tanır. Birey ise bazen yaşamın ona sunduklarını kabullenir, kimi zamanda yaşamı kendi duyum ve algılarına göre yorumlar, yorum katar. Bireyin yaşamı yorumladığı süreç yaratıcılık sürecidir (Yıldız ve Şener, 2003).

Bir çocuğun yaratıcılığını tüm özgürlüğü ile ortaya koyabileceği tek alan oyun ve sanattır. Bu iki kavram çocuğun doğumuyla onun hayatının bir parçası olur. Çocuk sanat kavramının bilincinde değildir. Çocuk sadece çocuk olduğu için oyun oynar ve bilinçsiz olarak sanat eğitime de başlamış olur (Abacı, 2003).

İlk başlarda oyun, çocuk için en önemli yaratıcılık alanı ve yaşamsal gereksinimidir (Russell, 2003). Oyun ve sanat arasında küçümsenemez benzerliklerin varlığını Schiller: "Estetik insan, oynayan insandır ve biricik oynayan varlıktır " diyerek açıkça belirtmiştir (Tunalı, 1993).

Bütün bu tanım ve yorumlardan sonra yaratıcılık; bireyin kendisiyle birlikte dünyaya getirdiği, genetiğinde var olan ve bireyin yaşam tecrübeleri, çevresel faktörler ile zenginleşen, değişen ve gelişen, içsel dünyası ve zekâsı ile şekil bulan, bireyin yaşamına yorum katan çok boyutlu, hem duygusal hem de ussal bir olgudur diyebiliriz.

2. 1. 2. İnsan Gelişiminde Sanatın Önemi

İnsan; yiyen, içen, duyguları olan, bir takım aktivitelerde bulunan, düşünen ve düşündüğü için sürekli gelişen, değişen, yaşadığı topluluktaki diğer bireyler ile gerek ilişkiler gerekse güzellikler yaşayan, kaygıları ve memnuniyetleri olan karmaşık bir canlıdır. İnsan ilk çağlardan beri kendisini ifade etmenin değişik yollarını bulmuştur ve bu yollardan biri de gerek bilinçli gerekse bilinçsiz olarak yorumladığı sanat olmuştur.

İnsan olmanın gereğidir duygusallık. İnsan çok değişik duyguları bünyesinde barındıran bir varlıktır. Öfke, kin, nefret, kıskançlık, imrenme, aşk, sevgi, korku, hiddet, ait olmak, sahiplik gibi. Bütün bu çeşitlilik toplamında insan denen varlık meydana gelir. Bazı insanlar bütün bu duyguları en şiddetli şekilde yaşarken bazıları daha sakin ve ılımlı yaşar. Kişi hissettiklerinin başkaları tarafından bilinmesini, fark edilmesini ister ve bu aktarımın yollarını arar. Diğer yandan insan olmanın gereği olarak her birey birtakım inançlara sahiptir ve bu inançlar kişi için kutsiyet taşır. İşte kişi duygularını ve kutsal saydığı inançları hem sonsuzluğa taşımak, hem de aktarım yoluna gider. Aktaracağı duyguları bezemek, güzelliklerle donatıp yüceltmek ister. Bu şekilde birey kendince sahip olduğu bu insani değerlerin ne kadar önemli ve değerli olduğunu da alıcı olarak saptadığı diğerlerine ispatlamış olur. Bu şekilde birey, farkında olmadan sanat yapma eyleminin tamda içine girmiştir. İnsan her anlamda gelişmek, ilerlemek ve kendini gerçekleştirmek zorundadır ve sanat yaparken de kendini gerçekleştirmiş olur. Bireyin istemi dışında gerçekleşen bu oluşuma katılması mecburidir. Bu devinime ortak olmanın ve katkı sağlamanın değişik yolları mevcuttur. Bu yollardan biride sanattır. Kısaca, insanın varlığıyla birlikte sanatta var olmaya başlamıştır denilebilir.

Bireysel açıdan duygularını, düşüncelerini, hayallerini, yaratıcı çabalarını ve insanın kendini gerçekleştirmesinin bir aracı olan sanat; toplumları kaynaştırma ve bütünleyici rolü ile önemli bir toplumsal kültür dinamiğidir (MEB, 2006:5).

İnsan hayatı boyunca gerek olaylar, gerek olgular ve gerekse bireyler ile birtakım etkileşimler içerisine girer. Bu etkileşimlerin neticesinde duygusal izlenimler elde eder. Bu duygulanımları kendince içselleştirdikten sonra, başkalarında bu duygulardan haberdar edilmesinin yollarını arar. Bunun için de hareket, ses, çizgi, renk veya kelimelerle meydana getirilen biçimler kullanılır. Bu unsurların yardımı ile duygusal aktarımı gerçekleştirmek için harekete geçer ve duygusal aktarımı gerçekleştirir. İşte bütün bu çabaların sonucunda da sanat ortaya çıkmıştır der Tolstoy. İnsanoğlu kendisinde iz bırakan, duygu dünyasında iz bırakan duyguların ve düşüncelerin sürekli var olmasını isteyen bir eğilim içindedir. Kendisinde derin etkiler yaratan duygulanımların kaybolup gitmesinden hoşlanmaz. O duygular onun için önemli ve değerlidir. Bundan ötürü insan

bir aktarım çabasının içine girer. Bu çabanın sonucunda sanat meydana gelmiş olur (URL2, 2013)

Sanat, hem insanın yaratıcı yönünü biçimlendirir, hem de onun toplumsal varlığının bir parçasını oluşturur (Bingöl, 2011).

Sanat, insan ruhunun derinliklerine işleyerek, ruhsal dinginlik yaratırken aynı zamanda bünyesinde barındırdığı güzellik duygusu ile de haz vererek bireyin sanatsal zevk almasını sağlar. Böylece bireyin ruhsal dengesine de katkıda bulunur. Sanat güçlü ve etkili bir eğitim aracıdır da. Sanatsal eğitimle pek çok değer tüm insanlık için ortak kılınarak dünya yaşamak için daha güzel bir hale getirilebilir. Bu şekilde sanat, dünyada barışın sağlanmasında da söz sahibi olmuş olur. Bunların yanın da sanat, tabii ve toplumsal gerçeklerin, sanatçının elinde yoğurularak estetik değerler ile buluşturulup topluma yansıtılmasına olanak tanır. Bireylere yeni ve farklı bakış açısı kazandırır, olay ve durumları bireysel etkilerden ve özerklikten kurtarır, ön yargıların yok olmasında öncülük eder. Sanat sorgular ve bireyleri insanca davranmaya teşvik eder. Beyinleri aydınlatır. Sanat, bireyin içinde bulunduğu çağın getirdiği pek çok problem ve karmaşadan, bilim ve teknolojinin olumsuz getirilerinden, ekonomik hareketlerden ve bu hareketlerin hayatlarına olan etkilerinden bireyi uzaklaştırarak psikolojik rahatlık, dinginlik sağlar (Özbek, 2010).

Sanat, insan ile yaşantısı arasında köklü bir ilişki ve iletişim vardır. İnsanın psikolojik ve davranışsal dengeleri sağlayan önemli bir etkidir (Artut, 2002).

Erbay'a göre ise sanat eğitimi bireyseldir. Bireyin yaratıcı güç ve potansiyellerini eğitmek, estetik düşünce ve bilincini örgütlemek, estetik yaşamın yapılanmasını temellendirmek için gereklidir (Erbay, 1997).

Maddesel hayat (nesnel, objeler, doğa parçaları vs.) duygusal hayatımıza zemin hazırlayan unsurlardır. Biz bu maddesel hayat ile duygularımıza şekil verip, yön kazandırırız. Maddesel hayat bir alanda duygularımızın oluşmasında yapı taşı görevi üstlenir. Maddesel hayat olan dış dünyanın getirilerine duygularımızla anlam yükler, mana kazandırırız. İç ve dış hayatımız iç içe olmadıkça, onlarda ve ulvi değerlerde yaşamadıkça her şey manasızdır (Bigalı, 1999).

Aslında sanatın öz amacı, kendi içinde biriktirdiği, barındırdığı tinsel (manevi) birikim yolu ile insanları harekete geçirmektir (Artut, 2002).

Doğal nesnelere dış dünyayı etkileyip değiştirebilecek araçlar yapmak gibi heyecan veren bir buluş, durmadan deneyler yapan ve düşünmeyi öğrenen insanın kafasında yeni bir düşünceyi doğuracaktır: İnsan büyümlü araçlarla olmayacak şeylerinde de başarılı olabileceğini keşfedip, insanüstü güçler olmadan da 'büyüleneceği' düşüncesine

ulaşmıştır. Benzerliğin ve benzetmenin büyük öneminin etkisi altında kalan ilkel insan, birbirine benzeyen şeyler özdeş olduğuna göre, bir şeyin 'benzerini yapma' yoluyla doğa üzerinde sınırsız bir üstünlük kurabileceği sonucuna varır. Nesnelere kavrayıp denetleme, işaretler, imgeler, sözcükler yoluyla toplumsal eylemler, olaylar başlatma gücünün elde edince dildeki büyü gücünü sınırsız olduğu sanısına kapıldı. Ortada olmayıp da yalnız beyinde var olan düşünceleri öngören istemin (iradenin) gücüyle büyülenerек bu gücün ister istemez isteme çok geniş, sınırsız olanaklar sağlayacağı sonucu çıkardı. Araç yapma büyü, sonunda büyüye sonsuz olanaklar yükleme çabasına dönüştü (Fischer, 1990). Fischer' in söylediğinden de anlaşılacağı gibi, insanoğlu hayatını idame ettirmek için sanata ihtiyaç duymuş ve onu icra etmiştir.

Sanat, bilinç ve duyguyu bünyesinde barındıran tek varlık olan insanın, duygularında ve düşüncelerinde var olan her türlü etki ve varoluşu ki bu varoluşlar bireyin bünyesinde gerek haz yaratabilecek ve gerekse hasar verebilecek türden olabilir. Hiç bir şekilde zarar verici olmadan bireyin bünyesinden uzaklaştırıp diğer bireylere iletmek için eyleme geçmesine ve kendini ifade etmesine imkân sağlamanın en güzel yoludur. Birey sanat aracılığıyla her türlü içsel baskılardan arınarak iç huzurunu sağlamanın verdiği hazzı yaşar. Böylece birey iç dengesini sağlayıp mutlu olmuş olur hem de bireyin içinde yaşadığı toplum bireyin mesajlarından haberdar olur.

Bilinçli varoluş demek bilinçli eylem demektir. Başlangıçta insanın var oluşu sıradan ve önemsizdi. İnsan diğer memelilerden farksız, basit sıradan bir canlıydı. Varoluşu herhangi bir memelinin varoluşuydu. Fakat insan zamanla diğer memeli hayvanlardan farklı oldukça özel ve önemli bir şey yapmaya başladı. Hayvanlar içgüdüsel olarak varlıklarını sürdürürler. Hayvanın "içgüdü" deriz biz buna. Zamanla gelişerek insan olan canlı varlığın kendine özgü bir dönüm noktasına yönelmesi için ilk bakışta önemsiz görünebilecek yepyeni bir yaşantı gerekiyordu. Her canlı varlık çevresindeki dünya ile bir metabolizma ilişkisi içindedir, yani durmadan o dünyadan bir şeyler alıp ona bir şeyler verir. Ama hep dolaysız, aracısız bir alış-veriştir bu (Fischer, 1990). Araçların kullanılmasıyla artık hiçbir şey olanaksız değildir. İhtiyaç duyulan her şeye hatta imkânsız olarak görülenler dahi ulaşıla bilinecektir. Doğa üzerinde yeni bir güç kazanılmıştır ve bu güç yetisi bakımından sınırsızdır. Büyünün dolayısıyla da sanatın kökenlerinden biri işte bu buluşa uzanır (Fischer, 1990).

Sanatı toplumsal yaşamdaki değeri ve önemi açısından ele aldığımız zaman sanat, toplumsal yaşamda gerçekleri olduğu gibi değil de, olması gerektiği gibi ele alır. Bunu yaparken gerçekleri ussal bir değerlendirmeden geçirmeye özen gösterip olan her şeye yeni bir ruh katar. Çünkü sanatın en önemli işlevi sonsuz güzeli arayıp bulmaktır. Sanatçı

sanatsal elemanları kullanarak her şeyi kendisine göre yorumlayıp onlara yeni bir boyut kazandırır. Böylece insana hitap ederken hem de estetik hazlara dokunmuş olur. Maddesel varlığa kavuşan eserleri bireye kendi hislerinin de ne olduğunu öğretir. Sanat insanların ortak değerler etrafında birleşmeleri içinde yönlendirip etkiler. İnsanları olumsuz duygularından arındırıp iyiye, güzele ve faydalı olana ulaşması için aracılık eder. Toplumların yapıtaşının insan olduğunu unutmamak gerekir. Eğer bir toplumun yapıtaşı olan insanların her biri iyi, güzel ve olumlu duygularla yüklenir ve birbirlerine yaklaşırsa pek tabii ki bu toplumu da olumlu etkileyecek ve toplumlarda iyi ve güzel olanı yakalayıp yakınlaşmış olacaktır. Sanat, oluşturduğu ürünler ile kişilerin yaşamlarını genişletir ve zenginleştirir. Dolayısıyla toplumsal yaşamı hiçbir zaman sanattan bağımsız düşünemeyeceğimize göre her toplumun kendi sanatına ve sanatları icra eden sanatçılara, geleceğimizi oluşturacak gençlerin sanat eğitimlerine büyük önem vermesi gerekmektedir ki çağdaş bir toplum seviyesine ulaşabilsin. Atatürk'ün "Sanatsız kalmış bir milletin hayat damarlarından biri kopmuştur" sözü tamda bunu ifade etmektedir. (Akbulut, 2009: 1). Sanatın özü, insansal-toplumsal olduğuna göre, sanatın bu niteliklerden yoksun olması sanat olma niteliğini yitirmesi anlamına gelir (Tunalı,2001). Uygurluk dediğimiz kavram kendisini sanatla bulur. Bu kavram özgünlüğün, ilericiiliğin, çağcılığın ve yaratıcılığın simgesidir (Erbil, 2005'den aktaran: Mercin ve Alakuş, 2011: 3).

Çağımızda, insanların bahşetmek zorunda oldukları en önemli sorun psiko-sosyal sorunlardır. Hayatımızın her alanında içinde bulunduğumuz çağın gereği olarak pek çok köklü değişiklikler meydana gelmektedir. Toplumun en temel yapısı olan insanın bu değişikliklere her zaman yetişme imkânı bulamamasından ya da bireyin bu değişikliklere adapte olamamasından kaynaklanan psikolojik ve sosyal sorunlar ortaya çıkmıştır. İşte bireyin psiko-sosyal sorunlarına çözüm bulmasına yardımcı olacak olanda sanatın ta kendisidir. Sanat her daim bir takım kalıpları zorlamanın peşindedir. Sanat oluşan travmaları hafifletip bireyi en üst ve yoğun seviyelere ulaştırır. Tolstoy, "İnsanın bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının da hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk veya kelimelerle belirlenen biçimlerle ifade etme ihtiyacından sanat ortaya çıkmıştı" der. İnsan, nasıl ki düşünme eylemini gerçekleştirdiği an itibariye gerçek anlamda hayatta var olmaya başlamış ise duygu ve düşüncelerini birtakım sanatsal aktiviteler aracılığıyla aktarım yoluna gittiği an itibariyle de tarih sahnesinde yerini almaya başlamıştır. İnsan sanatta güzeli, bilimde ise doğruyu ararken aslında kendisini aramakta varlığını temellendirmenin çabası içindedir. Her sanat eserinde insana dair olan anlatılır. Sanat eseri var olanla ilintilidir. O iletişimini

realite üzerinden sağlar yani sanat var olan bir nesne bir varlık bir şey ile ilgilidir. Var olanı temelinde koyduktan sonra eylemini gerçekleştirir. Goethe de bireyin doğuştan bünyesinde de var olan kapasitelerini daha da artırılabilmesi için en önemli eğitim yolunun sanat olduğunu vurgular (URL3, 2013).

Sanat, bir iletişim aracıdır. Geçmiş ve gelecek kuşaklar arasında köprü vazifesi görürü. Kültürel aktarımın sağlandığı en etkili yollarından biridir. Geçmişimizi en doğru ve objektif olarak ancak sanat eserleri aracılığıyla yorumlayıp kavrayabiliriz. Sanat aracılığı ile geçmişi anlama çabası içine girerken, bugünümüzü ve yarınımızı da biçimlendirme eylemi içine girmiş oluruz. Sanat, yarını oluşturmak için en kuvvetli temellerin atılmasına olanak sağlayan yegâne varlıklardır. Sanat ve sanatçının işlevinden biride kültürler arası yakınlaşmayı sağlayarak herkesin huzur ve barış içinde yaşayabileceği bir ortamın oluşmasına öncülük etmektir. Sanatçıların hem kendi var oldukları toplum içinde hem de uluslararası düzeyde gerçekleştirdikleri bir takım sanatsal aktiviteler sayesinde, bireyler ve toplumlar arası bağlar ve dostluklar gelişmekte, kültürler arası yakınlaşmalar meydana gelmekte, ön yargılar kaybolmakta böylece de dünya barışı adına pek çok kazanımlar elde edilmektedir (URL4, 2013).

Schiller mektuplarında; Bireyin estetik eğitiminin onun uyum içinde yetişmesindeki önemini belirtir. Ussal olanla duygusal olanı üst düzeyde sanatla birleştirerek insanın ideal uyuma kavuşturulabileceğini ileri sürer (San, 1983). Bundan yola çıkarak sanat kişileri birbirine yaklaştırıp, ortak buluşma alanları oluşturulmasına katkı sağlar, diyebiliriz. Sadece fiziksel bir uyum değildir bu, asıl olan duygularda, düşüncelerde ve ruhsal olanda gerçekleşen bir uyumdan bahsetmek daha doğru olacaktır.

İnsan hayatı ile sanat yaşar, tabii olan budur. Şu halde plastik varlıklar, duygu dünyamıza uygun düştüklerinde, huzur ve hayranlığımıza sebep olurlar (Bigalı, 1999). Sanat eğitimi çocukların tüm gelişmelerini destekler (M.E.B, 1992).

Bütün bunlardan yola çıkarak, sanatın insanın ruhsal ve zihinsel düzeyde rahatlamasını sağladığını söylemek mümkündür. Birey doğası gereği sosyal bir varlıktır ve çevresiyle devamlı olarak iletişim içerisindedir. İnsan, bir bütün olarak benliğinde ve zihinsel yapısındaki devrimini, dinginlik ve uyumunu istemsiz olarak sosyal çevresine de aktaracak ve böylece bulunduğu topluma olumlu bir aktarım gerçekleştirmiş olacaktır. Sanat insanın kaliteli bir yaşam sürmesi için her alanda varlığını sürdürmüştür ve sürdürmeye devam edecektir. Sanat; hem duygusal, zihinsel hem de devinimsel bir oluşumdur ve bu yüzden canlı varlıklar içinde sadece insanlara aittir. Sanat ilk çağlardan itibaren insanoğlunun hizmetinde olmuştur denilebilir.

2. 1. 3. Sanat ve Bilim İlişkisi

Şen'e göre bilimsel bilgi, deneyimler sonucu elde edilen iki olay arasında neden sonuç ilişkisini veren ussal işlemlerin bir sonucudur. Herkesçe kabul edilen, kanıtlanan ve istendiğinde tekrarlanabilmelidir. İki olay arasında neden-sonuç ilişkisi veya nesnellik bağı kurulduğunda bilimsel bilgiye ulaşılmış olur (Şen, 2005).

Bilim, olaylar ve olgular arasında nesnellik bağı kurarak, sistematik ve doğru olana ulaşmayı sağlayan, kanıtlanmış ve sistemli hale getirilmiş bilgiler bütünüdür denilebilir (URL5, 2013)

Bilim soyutlamalar kavramlar oluşturarak, bilimsel bilgi bütünlüğüne ulaşmak ister. Bilim adamının ortaya koyduğu somut gerçek izleyenin kendi ruhundan kattıkları ile tamamlanır. Sanatçının doğada beğenilenin oluşturduğu, sanatçının estetik olarak duyumsadığı bir nesnedir. Bilim ve sanat her ikisi de ortaya çıktığı toplumu yönlendirenlerin güzellik duygusu ve gereksinimlerine uygun olarak çalışmak zorundadır (Kavuran, 2003).

Bilim aynı zamanda, "herhangi bir alanda sistematik olarak düzenlenmiş bilgiler bütünü", deney ve gözlem aracılığıyla doğal dünyanın yapı ve davranışlarını sistematik olarak anlamayı teşvik eden bilişsel ve uygulamalı bir etkinliktir (Anonyms,1998'den aktaran: Ekiz, 2009: 6). Yine Ekiz' e göre bilim, "bilimsel yöntem ve süreçlerden yararlanarak elde edilen sistematik bilgiler bütünüdür" (Ekiz, 2009).

Bilinmeyen her zaman kuşku, merak ve gizem içermektedir. Bu durum ise karmaşaya yol açmakta, karmaşa da insanın ruhsal hayatında huzursuzluğa neden olmaktadır. İnsanoğlu hem bu karmaşadan kurtulmak hem de çevresinde olup biteni anlamak ve doğaya hâkim olmak istedi. Bu durum ilk çağlardan beri süregelen bir durumdur. İnsanoğlu yaşamak ve varlığını sürdürmek için bilinmeyi bilmek zorundaydı. Bu yüzden sürekli aramak, araştırmak ve yeni şeyler icat etmek zorunda kaldı. Her öğrendiğini bir sonrakine aktardı, bir sonrakilerle yeni şeyler buldu ve bu yeni şeyler sayesinde yeni yaşantılar elde edip yeni kazanımlara sahip oldu. Bu gidiş sürekliydi. Gittikçe her şey daha karmaşık hale geldi fakat asla sonu gelmedi. Bilimin önemli özelliğinden biri de birikimsel olması ve süreklilik göstermesidir.

Çepni bilimi şöyle tarif etmektedir, bir kavram değil karmaşık bir yöntemdir, durağan değil sürekli gelişmektedir ve anlamında belirsizlikler vardır (Çepni, 2009).

Bilim, geçmişten günümüze ve günümüzden de geleceğe doğru süreklilik niteliği taşıyarak yenilikleri keşfetmeyi amaçlar (Frankfort-Nahmias and Nhmas, 1997'den aktaran: Ekiz, 2009: 10).

Bilim sayesinde teknolojide inanılmaz bir ivme meydana gelmiş, bu ivme de

iletişimden tekstile, eğitimden sanayiye ve ekonomiye insanı etkileyecek her alanda kendini göstermiştir. Bu inanılmaz değişme de insanı ve onun olaylara bakış açısını, psişik durumunu ve yaşayış tarzını doğrudan etkilemiştir. Pek tabidir ki bütün bu etkileşimler de bir insan ürünü olan sanatı dolaylı olarak etkisi altına almıştır.

Sanatın geleceği ne olacaktır? Sorusuna verilen cevapta teknoloji ve sanat üzerinde durularak şöyle denmektedir: Sanatın geleceği teknoloji ile arasında oluşturulacak uyumlu ve ahenkli bir bağla sağlanır. Teknik biçimlerin kültürel biçimlerle anlamlı ve ahenkli bir uyum ile bir araya gelmesi gereklidir. Realiteye dökülmesi ise teknik olan ile kültürel olanın arasındaki anlamlı bütünlüğüne bağlıdır. Gelecekte var olacak olan sanat, geçmişteki sanattan tamamen farklı ve özgün olacaktır. Bu farklılığın ve özgünlüğün temelini insan ve makinenin ortaklığından alacaktır. Bu sanat temeli insan olacak fakat teknolojiden de bağımsız olamayacaktır. Kısaca insan ile makinenin sentezinden oluşan değişik ve kendine özgü bir üsluba dayanacaktır (Tunalı, 1980' den aktaran: Mercin ve Alakuş, 2011: 47).

Sanat eğitimi; çalışma alanı itibariyle tüm bilim dalları ile ilişkilidir, bu alan, kalkınmasını sağlamış ülkelerde bilim eğitimiyle aynı paralelde gelişme göstermiştir (Tepecik, 2003). Özsoy (2003) "Sanat günlük hayatımızda en fazla fen ve sosyal bilimler ve diğer alanlar kadar önemlidir" diyerek, sanat ve bilim arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir (Özsoy, 2003).

Bilimdeki ilerlemenin sonucunda, bütün disiplinle de birtakım değişmeler meydana gelmiş ve bu değişmeler beraberinde değişik sanat akımlarını doğurmuştur. Bu sanat akımları sürekli bir şekilde birbirini etkilemiştir.

Strüktüralizm (Yapıcılık) 1857-1913, Abstre ekspresyonizm (Soyut dışavurumculuk) -1940, Kinetik art (Devinimsel sanat) -1950, Pop art -1954, Op art -1962, Minimalizm (Basitleştiricilik) 1960, Pürizm (arıtmacılık)- 1916-1920, Fütürizm (gelecekçilik)-1909, Sembolizm-19.yy, Art Nouveau (Yeni sanat)-19.yy sonu 20.yy başı, Ekspresyonizm (Dışavurumculuk),1910-1930 (20.yy). Bu sanat akımlarının hepsi temelini bilimin gelişmesiyle birlikte teknolojik değişmelerden alır. Bazı guruplar bu gelişmeye karşı iken, bazıları da kaynağını teknolojik gelişmelerden almıştır.

Sanat ve bilim birbirinin tamamlayıcısı insan ürünü birer etkinliktir. Bilimin işlevi nesnelere nedenlerini anlayıp kavramamıza yardımcı olmak iken sanatın işlevi onların biçimlerini görmemize olanak sağlamaktır. Sanat ve bilim ayrı birer özel bilgi alanıdır. Sanat ve bilim, aynı nesnelere farklı açılardan yaklaştıklarından çatışmaz aksine birbirlerini tamamlayan iki ayrı bilgi alanı olarak karşımıza çıkarlar. Bilim kavramsal olarak yorumlarda bulunurken bu durum sanatın sezgisel yorumlamasına engel değildir. Bu iki

alanın kendilerine özgü bakış açıları vardır ve bu durum olumsuzluk doğurmaz aksine bir zenginlik olarak bizi karşılar. Gerçek değişik açılardan görülüp değerlendirilmesi olanaklı hale gelir. Bu durum, gerçeğin bilimsel-sanatsal bilgisini ortaya koyarak, gerçeği birçok yönüyle analiz edip kavramamıza ve yeniden yapılandırmamıza olanak sağlar. Yani bilim ve sanat geleceğe ilişkin birtakım öngörülerde bulunmamıza yardımcı olarak geleceğimizi aydınlatır (Kavuran, 2003).

Sanat sadece bir uygulama olmaktan çok zihinsel ve bilişsel bir süreci içerdiği bazı bilimsel araştırmalarda ortaya koymuş ve sanatı eğitim sürecinin ayrılmaz parçası olarak tanımlamıştır. Bu durum ise sanatın bilimle olan kardeşliğini pekiştirmiştir (Ayaydın, 2009b).

Sanat, bilimin ortaya koyduğu somut verilerden faydalanır ve bu somut verileri kendi amaçları doğrultusunda kullanır. Sanatçı, kendi gelişimi için faydalı olan pek çok şeyi bilimden elde eder ama bunun farkında dahi değildir. Sanat bilimsel gelişmeleri istese de istemese de takip eder. Bilim dalları ne kadar çok çeşitlenir ve çoğalırsa bunun takibinde sanat da kendini daha iyi ifade edebilmek adına konu ve yaratımlarında bir çoğalmaya gitmek zorunda hisseder kendini. Sanatını icra etmeye çalışan sanatçı bunu yaparken aslında bilimi izlemekte olduğunun farkında dahi değildir. Çünkü bilim adına değil, sanat adına hareket etmektedir (Şen, 2005).

Bilim ve sanat, her ikisi de ortaya çıktığı toplumu yönlendiren güzellikler duygusu ve gereksinimlerine uygun olarak çalışmak zorundadır (Ersoy, 1995).

Günümüzde fotoğraf, sinema, video, oyunculuk, bilgisayar teknolojisi ve hatta sanayinin işleyişi sanatçıların geleneksel medya listelerini genişletmiştir. Öğrencilerin kendi dünyalarını bu derece etkileyen çevreyi benimsemeleri, değerlendirmeleri ve bu farklı alana geçiş sağlamalarında yeni sanat eğilimlerine görev düşmektedir. Bu nedenle özellikle ikincil aşamada fotoğraf, video, bilgisayar gibi multimedyaı kapsayan bir sanat eğitimiyle öğrencilere yardımcı olunacağı düşünülmektedir (Smith, 1989: Gökay, 2005' den aktaran: Yarımca, 2010: 286).

Bütün bunlardan yola çıkarak bilim, bilinmeyen birtakım bilimsel yöntemler kullanılarak akıl süzgecinden geçirilip bilinir kılınması diyebiliriz. Sanat ve bilimin ussal süreçlerin sonucu olduğunu, her ikisinin de akıl işi olduğunu söyleyebiliriz. Elbette sanat ve bilimin tamamen aynı olduğunu söylemek mümkün değildir. İnsanoğlu her zaman bilinmeyeni bilmek, meraklarını gidermek ve zihinsel yapı içerisinde kendisini sürekli meşgul eden sorularına cevap bulmak istemiştir. Meraklarının peşinden gitmiş, sormuş, araştırmış ve denemiştir. Bilim ve sanatın ortak noktaları sadece akıl işi olmaları değildir. Değişik şekillerde bilim sanatı, sanatta bilimi beslemiştir.

Bilimsel gelişmeler, yeni icat ve buluşlarla beraberinde, sanayi ve teknolojinin de gelişmesine neden olmuştur. Sanayideki büyük gelişmeler, sosyal-ekonomik değişimlere, toplumsal yapıda farklılaşmalara sebep olmuştur. Toplumu meydana getiren bireyler bu hızlı farklılaşmaya, hem ayak uydurma çabası içerisinde girmiş hem de ruhi buhranlar yaşamaya başlamışlardır. Gerek bireysel etkenler gerekse toplumsal yapıdaki değişimler farklı sanatsal yapıların ve akımların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bunlarla da kalmayıp teknolojiye büyük ilerleme daha önceden hiç kullanılmayan malzemelerin sanatsal aktivitelerde kullanılmasına neden olmuştur. Bilimdeki ilerleme sayesinde iletişimde çok büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Artık herkes her şey den anında haberdar oluyordu. Bu durumun sanata da yansıdığı görüldüğü söylenilebilir.

2. 2. Görsel Sanatlar Eğitimi

Kesin kurallara bağlı olmayan bir alan olan sanat, deneme, bulma, yargılama, eleştirme ve sonuçlandırma gibi bir takım bilimsel yöntemlerinde kullanıldığı süreçleri de içerebilmektedir. Sanat, "Duygu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve iç içe geçmiş bağlantıyı vurgular. İnsanın bu iki yönünün uyumun sağlanması bir anlamda eğitimin de temel amaçlarından" (San, 1979). Eğitim tıpkı sanat gibi bireylerin özgün ve özgürlüğünün temelini teşkil etmekte olup sürekli yenilenen, gelişen şartları yorumlamanın, doğru algılamanın ve başta bireysel olarak ama bu bireyselliğin toplumu oluşturacağını unutmadan anlamanın tek yoludur. Eğitim; yalnızca tek disiplin olarak almak elbette ki hata olur. Doğruyu yakalamak için bütün disiplinlerde eğitim gerçekleştirilmelidir. Eğitimde sanat gibi çok yönlü olup tek bir tanım altında toplanması güç ve karmaşık bir kavramdır. Bu nedenle eğitime ilişkin çeşitli tanımlar yapılabilir. Burada yalnızca üç tür tanımına yer verilecektir: 1) Eğitim insanın kendisi ya da başka biri üzerinde bilinçli olarak istedik davranış değişiklikleri yapmak üzere, etkide bulunma sürecidir. 2) Eğitim, kültür kalıtımının aktarılma sürecidir. Örneğin;" örgün ya da yaygın eğitim," "okul içi ya da okul dışı eğitim" gibi. 3) Eğitim, hayatın her hangi bir aşamasında, o ana kadarki davranış değişikliklerinin tümü ya da birikimidir. Örneğin "üniversite bitirmiş" "özel eğitim almış" gibi (Özsoy ve Alakuş, 2009).

Milli eğitimimizin genel amaçlarından biri olarak tanımlanan "Türk Milletinin bütün fertlerini beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan, yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek". Bu kültürel ortamı yaratmak ve belli bir talep potansiyeli sağlamak şeklinde yorumlanabilir, hatta yorumlanmak durumundadır. Bu kültürel ortamı hazırlamak devletin

kaçınılmaz zorunluluğu olduğuna göre, önce sanatın farkına varan, sonra sanatın hazzını alan ve nihayet sanat üreten bireyler yetiştirilmesi ve bu yolla hem mutluluk, hem de kişilik gelişimine katkı sağlamak öncelikle devletin eğitici görevi olarak tanımlanmalıdır. O halde sanat eğitiminin ilk ve temel adımı 'ortam yaratma' şeklinde belirtilebilir; yani talep hazırlamak. Eğer bu talep yok ise istenildiği kadar örgün eğitim kurumları olsun ve değişik olanaklar sağlansın bir sonuç elde edilemeyecek, edilse bile istenilen yararı sağlamayacaktır. O halde, belki de bir 'ilk ilke' olarak şu kuralı ortaya koyabiliriz; sanat eğitimi, resmi sanat eğitimi kurumlarının dışında ve daha önce başlar (Erinç, 2004). Bundan yola çıkarak sanat eğitiminin salt okul ve benzeri kurumlar dışında bireylerin sürdürmekte oldukları hayatın akışı içinde herhangi bir resmiyeti olmayan guruplar ya da guruplardan tamamen bağımsız olarak da gerçekleştirildiğini söyleyebiliriz.

Görsel sanatlar eğitimi; hayatın bir parçasıdır ve hayatın her anında karşımıza çıkmaktadır. Bu düşünceden hareketle; görsel sanatlar eğitimi, görsel sanatlar derslerinde elde edilen deneyimlerle, bireyin küçük yaştan itibaren yaşama uyum sağlamasına ve yaşamı algılamasına katkı sağlayan bir eğitim süreci olarak yorumlanabilmektedir (Özsoy, 2003). Görsel sanatlar eğitimi, ayrıca öğrencilerin elde ettikleri bilgileri, günlük yaşantıları ve diğer derslerde öğretilen konuları da içine alarak bunlar arasında mantıklı bağlantılar kurmalarını sağlamayı amaçlamaktadır (Mercin ve Alakuş, 2011). Görsel sanatlar eğitimi, eğitim ile sanatın değişik konumlarda, değişik boyutta ve ağırlıkta bir araya geldiği bir alandır. Çevreyle ilk tanışma, görme, algılama, adlandırma ve düzenleme ile başlayan sanat eğitimi daha sonra ürün verme, tat alma olarak gelişir (Kırıçoğlu, 1991). Bireyi her yönüyle yetiştirmenin ve eğitmenin, yaratıcılığını ortaya çıkarmanın, yetenek ve becerilerini geliştirmenin, kendi kültürü ve diğer kültürleri tanımasını ve özümsemesini sağlamanın en geçerli yolu ve yöntemi ona sanat eğitimi vermektir (Özsoy ve Alakuş, 2009). Sanat eğitimi, bireyde kendi yaşantısı yoluyla, amaçlı olarak belirli sanatsal davranışlar kazandırmak ya da bireyin sanatsal davranışında olumlu değişiklikler oluşturma sürecidir (Uçan, 1996).

Sanat eğitimi; bireyin ruhsal ve bedensel eğitimi içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yaratıcı gücünü ve yeteneklerinin olgunlaştırılması için çok önemlidir. Sanat eğitimini daha geniş bir çerçevede içinde ele alındığında kişinin duygu, düşünce ve izlenimlerini aktarabilmede, yetenek ve yaratıcılığını estetik düzeylere çıkarmak için gerçekleştirilen tüm eğitim çabasına verilen addır. Sanat eğitiminin çabası, bireyin gerçekten uygar bir kişi olmasını sağlamak ve buradan da uygar bir topluma ulaşılmasını sağlamaktır (Türkdoğan, 1984).

Görsel sanatlar; resim, heykel, mimarlık, grafik sanatlar, endüstri tasarım,

uygulamalı sanatlar, sinematografi, fotoğraf, moda tasarımı, bilgisayar sanatı gibi çeşitli alanları içine alır. Bütün bu alanlar ile ilgili okulöncesinden yüksek eğitime kadar olan tüm aşamalarda verilen sanatsal eğitim ve öğretimle ilgili çalışmalara sanat eğitimi diyebiliriz. Müzik, edebiyat, sahne sanatları gibi adlarla kuşku duyulmayacak şekilde belirlemektedir. Bütün sanatları ve bu sanatların birbiriyle ilişkisini düşünsel boyutta sanatçı, izleyici, toplum kültür ve eğitim bağlamında irdeleyen kurumsal çalışmalara da "Güzel Sanatlar Eğitimi" denilebilir (Kırışoğlu, 2005).

Sanat eğitimi verirken estetiği bir yana atamayız. Sanatı varoluşundan bu yana estetik de vardır ve sanat ile estetik aslında iç içe geçmiş iki kavramdır. Her birey bünyesinde estetik değerler taşır. İnsanoğlu her daim ruhunu okşayan estetik değerler barındıran varlıklardan haz duyar. Sanat eğitimi almamış ya da sanatla hiçbir ilgisi olmayan bireyler dahi güzele karşı yoğun bir ilgi, bir haz duyma kendisini apaçık belli eder. Bu tavır insanın doğasında gizlidir.

Estetik etkinlik de bilme etkinliğine benzer. Bir yandan, güzel dediğimiz bir estetik obje, öbür yanda da, bu estetik varlıkla estetik ilgi içinde bulunan, onu estetik olarak algılayan, ondan hoşlanan ya da estetik haz duyan bir süje vardır. Bir estetik obje ile böyle bir ilgi içinde bulunan süje, artık saf bilgi süjesi değildir, bir estetik süje olur. Buna göre estetik süje, bir estetik objeyi algılayan, onu kavrayan ve ondan estetik olarak hoşlanan, ondan estetik haz duyan bilinç varlığı, "ben" anlamına gelir (Tunalı, 2001).

Bundan yola çıkarak, sanat eğitimi verirken aslında bireylere doğalarında var olan güzellik yani estetik duygusunun da farkında olmaları sağlanarak daha duyarlı, daha bilinçli ve kendi hissiyatlarının, duygularının ne anlama geldiğini, kendilerine neler kattığını da fark etmeleri sağlanmaktadır. Bu şekilde ancak tam anlamıyla bir sanat eğitimi verilmiş olunabilir.

Görsel sanatlar eğitiminin gerçekçiliği ve etkinliği, bir öğrenmeyi gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceğine bağlı olduğuna göre; bu amaçla hazırlanan görsel sanatlar eğitimi programı şu niteliklere sahip olmalıdır: 1) Öğrenci için anlamlı ve eğitimsel anlamda değerli olmalı. 2) Öğrencinin önceki öğrenmeleriyle sonra öğrendikleri arasında ilişkilendirme yapabilmesi için bu öğrenmeler arasında ilişki olmalı. 3) Program süresi öğrenci göz önünde bulundurularak öğrenciye göre belirlenmeli. 4) Kurumsal ve uygulama basamaklarının ne olduğu ve nasıl bir uygulama yapılacağı öğrenciye anlatılmalı, öğrenci bilgilendirilmeli. 5) Uygulanan program öğrenci için uygun olmalı, programın belirlenmesinde merkeze öğrenci alınmalı. 6) Program içerisinde verilen bilgi ve beceriler gerçek hayatla ilişkili olmalı, uygulanabilir olmalı. 7) Öğrencinin öğrendiklerini diğer alanlarda ve gerçek hayata dair genelleme yapabilir olmalı ve başka öğrenmelerini geliştirebilmeli (Kırışoğlu, 2002'den aktaran: Salderay, 2008: 14).

Sanat ve estetik eğitimi, eğitimin tam ve bütünlük içerisinde gerçekleştirilebilmesi için gerekli olan disiplin alanlarının başında gelmektedir. Sanat eğitimi bir çeşit organizasyon işidir. Görsel algılamayı gerektiren birtakım teorilerle öğrencinin çeşitli yardımcı elemanlar kullanarak düşünsel boyuttaki imgelenimlerini somutlaştırmaya yardımcı olan, el, göz ve beyin koordinasyonunu geliştiren bir yöntemler bütünüdür (Gökaydın, 2002).

Görsel Sanatlar eğitimi, algılama ve zihinde canlandırma becerilerinin edinimine ve başarı duygusunun somut olarak yaşanmasına da katkı yapmaktadır (Polloway ve Patton, 1997).

Görsel sanatlar dersi öğretmenleri, öğrencileriyle öğrencinin deneyim ve yaşantılarını dikkate alarak, çevresel ve estetik problemler üzerinden iletişime girmeli, bu sorunların neden kaynaklandıkları nasıl çözüme kavuşturulabileceği konusunda tartışmalıdır. Böylece öğrencilerin yaşamlarını devam ettirdikleri çevredeki sorunları analiz edip çözüme kavuşturma konusunda yüreklendirmelidir. Sanat eğitimi, öğrencilere önce kendilerine sonra da çevrelerine saygı duymayı öğretmelidir (Kalyoncu, 2009).

Görsel sanatlar eğitimi, bireyde bütünsel (psiko-motor, sosyolojik, psikolojik, ussal) olumlu değişimler sağlayan ve bu değişimleri gerçekleştirmesinin planlı bir şekilde yürütülmesini olanaklı kılan bir disiplin alanıdır. Görsel sanatlar eğitimi sanatın birçok alanını bünyesinde barındırmaktadır. Hem örgün hem de yaygın eğitim alanında görsel sanatlar eğitimi yerini almıştır ve ancak bu şekilde sağlıklı düşünen, hisseden, algılayan, algıladığını yorumlayan ve hayata geçiren bireyler yetiştirilebilir diyebiliriz.

2. 2. 1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat, insana geniş bir açı içinde düşünme yeteneği kazandırır (Telli 1990).

Sanat eğitiminin insana özgü bir gereksinim olduğunu kabul edersek; kişinin bütün ruhsal ve fiziksel eğitim bütünlüğü içinde, estetik duygularının geliştirilmesi, yetenek ve yaratıcılık gücünün olgunlaştırılması çabası, sanat eğitiminin amacını açıklar (Katırcı, 2003).

Görsel Sanatlar Eğitimi, eğitimin her basamağında herkes için gerekli olan eğitim ayaklarından birini oluşturur. Çünkü nitelikli bir sanat eğitimi çağdaş dünyada var olma şartlarından biridir (MEB, 2006).

Bireyin doğuştan beraberinde getirdiği genetik kodlarında var olan yeteneklerinin geliştirilmesi ve böylece istenen özelliklerle donatılmış bir kişiliğe kavuşması için kullanılacak en etkili araç eğitimidir. Eğitim kişilik gelişiminin tamamlanabilmesi için belli kurum ve bu kurumun bünyesinde görev yapan kişiler ile ortaklaşa düzenlenen bir

etkinliktir. Bütün bunların yanında insanın içinde gelişip büyüdüğü kültürde eğitimde etkili olan çevresel unsurların başını çekmektedir. Eğitim, insan kişiliğinin geliştirmede kültürel etmenlerden biridir (Başaran, 1994). Okul dönemi sanat eğitimi, eğitime sanatın bir dili olduğunu, kendine has üslup ve tekniği olduğunu, düşünsel temeli ve görüntüsel nitelikleri olduğunu öğretebilmelidir. Kurumsal kavramayla olgusal kavrama birlikte verilmelidir. Bu şekilde birey sadece sanata eleştirel olarak yaklaşması sağlanmanın yanında, sanatın içinde olgunlaştığı, oluştuğu ve geliştiği kültürel süreçlerin de fark edilip, yargılanmasına olanak sağlanmış olunacaktır (Erinç, 2004).

Görsel sanatlar eğitimi, öğrencilere avantajlar sağlar. Çünkü çocuklar, kültür, sezgi, akıl yürütme, imgeleme ve hüneri açıklama ve iletişimin yegâne biçimlerin doğru geliştiren derece birçok okuryazarlık tipi inşa eder (Striker, 2005). Sanat eğitiminin birden çok faydası vardır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür; öğrencinin yaratıcılığına sağladığı katkılar, düşünmede yani zihinsel aktivite alanında sağladığı katkılar ve bilinç alanında sağladığı katkılar şeklinde açıklamaktadır. Bütün bu faydalarının yanında sanat eğitiminin bireye sosyalleşme olanağı da sunmaktadır. İşbirliği, yardımlaşma ve öğrencilere birlikte birtakım aktivitelerde bulunma ve birlikte başarıya sevinci yaşattığı için sanat eğitimi önemlidir. Sanat eğitimi içeriği gereği el becerisini geliştirdiği ve eylem halindeyken aniden çıkan sorunlara pratik çözümler üretmeyi gerektirdiğinden pratik zekânın gelişmesine de katkıda bulunduğunu söyler (Uysal, 2005).

Sanat eğitimi sırasında öğrenciler bütün kişilik özelliklerini farkında olmadan ortaya döker ve sosyal yönlerini bütün çıplaklığıyla farkında olmadan sergiler. Bunun sonucunda problem olan durumlar sanat derslerinde çok daha net ve açık bir şekilde kendini belli eder. Böylece problem içeren durumları, diğer alanlara göre daha kolay gözlemlemek mümkündür. Bu durum sıkıntı yaratıcı bir olay gibi görünse de sanat öğretmeni için avantajlı bir duruma dönüştürülecektir. Sanat öğretmenin öğrencisini tanımasını sağlayarak öğrencinin durumuna göre eğitim öğretim planı yapmasına imkân tanıyacaktır (Yarımca, 2010).

Sanatın başlangıçtan itibaren bizlerin bir parçası olduğunu görmekteyiz. İnsan var olduğundan beri bazı şeyleri bilmek, anlamak ve yorumlamak ihtiyacı hissetmiştir. O yolda ruh ile bedeni, zekâ ile duyguyu, zamanla mekânı ve yaşantılarındaki olayları birbirleriyle bağlantılar kurup ilişkilendirebilmiştir. Bu bağlantılara anlam verip açıklama imkânı bulamadıkları diğer şeyleri anlatmak, dile getirmek için sanatı bulmuşlar ve ondan faydalanmışlardır. Bu gün artık sanat hayatın olmazları arasındadır. Sanat artık yaşamın sürdürülmesi için en doğal ihtiyaçlardan biridir. Bireylerin sanatsal yaratıcılık ile görüp anladıkları arasında ilişki kurmalarını ve kıyaslamalar yapıp sonuçlar çıkarmalarını

sağlar. Bu sonuçları insani hisler ve zihinsel yetileri ile değerlendirip diğerlerine aktarmalarını sağlayan sanat eğitimi sürecinde, birey algılarını eleştirip yaratıcı, özgün çok yönlü çözümler geliştirebilme olanağı bulur. Böylece güncel hayattaki olaylara bakış açıları diğer bireylerin bakış açılarından farklılıklar göstermektedir (Özsoy, 2003).

Çağdaş sanat eğitimi, sanatsal faaliyetler aracılığı ile yaşanan ortama duyarlı, faydalı bir iletişim içine girebilen, estetik ihtiyaçlarını karşılayabilen, yaratma ve yorumlama eylemlerini harekete geçirebilen ve bu hareket sonucunda belli bir doyum sağlayabilen, yaşantılarını daha anlamlı ve güzel hale getirebilen bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Sanat eğitimi, bilişsel ve duyuşsal yanlarıyla kişinin bütün zihinsel süreçlerini canlı tutar (San, 1987).

Erinç' e göre, sanat duyguları doyuma ulaştırmanın yollarından biridir. Çevresel birtakım etkilerden kaynaklanan sıkıntı verici tinsel durumumuzu sakinleştirip huzura kavuşturmak, ruhsal dengemizi yeniden dengeye oturtmamızın yoludur. Sanat öfkelerimizi yumuşatıp yıkıcı etkilerini de ortadan kaldırmaya yardımcı olur (Erinç, 1998). Bütün bunlardan yola çıkarak gerçek anlamda bireysel ve toplumsal huzuru sağlamak için bireylerin bünyesinde toplanan negatif enerjiyi sanata yönelterek çok büyük kolaylıklar elde edilebilir diyebiliriz. Bunu yapmanın en sağlıklı yolunun ise bireylere gerçek anlamda sanat eğitimi sağlamak olduğunu söyleyebiliriz.

Sanat aracılığıyla insanlar, ulaşamadıkları her ne varsa ulaşmaya çalışmışlar, onlara karşı olan duygularını iletme çabasıyla çeşitli sanatsal aktivitelerde bulunmuşlardır. Bu ulaşamadıkları şeyler bazen bir sevgili bazen bir erek ya da tanrı saydıkları herhangi bir şey (yanar dağ, öldürücü bir hayvan ya da mitolojiden bir figür) belki de ruhlar âleminden özledikleri biridir. Bütün bunlar ve gibileri için insanlar duygusal yapılarındaki ve zihinlerindeki birtakım duygu ve düşüncelerden yola çıkarak belki de amaçları hiç sanat olmadan ama aslında sanat yaparak, sanat eserini ortaya koymuşlardır. Böylece bütünlüklerinde kendilerini bir anlamda meşgul ve rahatsız eden duyguyu, oluşturdukları sanat eserine aktararak bütünsel bir dinginliğe erişmişlerdir. Bu da sanatın sağaltım gücünün olduğunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

“Sanat eğitimi çocuğa, gence her anlamda hiçbir engele takılmadan kendini rahatça anlatma olanağı sağlar” dediğinde, sanat eğitiminin amacı çocuk ve çocuğun ihtiyaçlarıdır şeklinde bir yargıya varılır. 19. yüzyılda ise Resim-İş derslerinin amacını belirleyen "endüstridir". Yaratıcı özelliklerin ortaya çıkarılmasında ve yaratıcılığın geliştirilmesinde baş etmen eğitim ve eğitimin gereksinimleridir. Her anlamda dengeli birey olmak ve toplumu da bireylerin oluşturduğu göz önünde alınırsa, dengeli toplumun meydana getirilmesinde ihtiyaçlar baskın rol oynar. Kişi ve dolayısıyla dengeli toplum

oluşturulmasında ise toplumsal gereksinimler amaç belirlemede baskın rol oynar. Sanatsal bilgi ve deneyimin kazandırılmasının, kişide kimi becerilerin geliştirilmesinin amaçlandığı bir sanat eğitimi görüşünde belirleyici ise sanat ya da sanat dersidir (Kırıçoğlu, 2005).

Günümüzde çağdaş sanat eğitimi ana amaç olarak, öğrencinin bireysel becerileri yapabilme yetisi doğrultusunda entelektüel, duygusal ve sosyal gelişme açısından destekleyerek onun kişisel istemlerini cevaplayabilmeyi hedefler. Ayrıca bu anlamda sanatın sadece estetik amaçlarının değil eğitici ve öğretici amaçlarının da düşünülmesi önemli bir konudur. Bu genel amaçlarının yanı sıra çağdaş sanat eğitiminin belirli özel amaçları vardır ki bunlar: (1) Sanat aktivitelerinin(sanatsal etkinliklerin) ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri. (2) Duygusal, duyuşsal, bilgisel entelektüel etkinliklere bağlı artistik becerileri kazanmaları. (3) Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri. (4) Görme, ayımsama(görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmaları, sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayımsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgi birikimine sahip olmalarını sağlamak. (5) Günümüzün en önemli sorunlarından biri olan "çevre" kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini sağlamak. (6) Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak. (7) Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken kişiliklerinin oluşumuna katkı sağlar (Artut, 2002).

Çağdaş sanat eğitimi bağlamında çağdaş insan; bugünü anlayan geleceğe bakabilen, sanat tarihi, estetik ve günümüzün sanatı hakkında yorum yapabilecek düzeyde entelektüel bilgi birikimine sahip olan insandır. Ayrıca sanat, insan yaşamıyla bütünleştiğinde, insanların daha bilinçli ve duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli algılama yetilerinin gelişmiş olacağı bilinen bir gerçektir. Bütün bunlardan dolayı çağdaş insanın yetiştirilmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü olduğu artık kabul edilmektedir (Artut, 2002).

Genel eğitim sistemi içerisinde sanatın genel ve eğitimsel işlevleri sanat eğitimi önemli kılar. Sanat daha çok zekâ ve kabiliyet menşeli buluşlardır. Bu nedenle sanat, bireysel bir nitelik taşıır; Ancak sanatın toplumdaki yansımaları sanat eğitimi toplumsal kılan, sosyal bir gerçektir (Çelikkaya, 1998).

Görsel sanatlar dersi öğrenciye kendini ifade edebilme özgürlüğünün sunulduğu böylece de kişisel gelişim açısından öğrenci gelişimine olumlu katkıları olan bir disiplin

olmanın yanında yaratıcılık, kişisel doyum, sanata dair olanı bulup çıkarma, sanatçı ve sanatın toplumsal ve kültürel anlamda yüklendiği yükümlülükler konusunda bilinçlendirilmesine olanak sağlar. Böylece öğrenciler duyarlı, yaratıcı düşünüp bunu eyleme dönüştürebilen, estetik beğeni sahibi, toplumsal olaylar karşısında bir fikri ve duruşu olan ve bunu açıklamakta çekimser olmayan, etrafındakileri de etkileme gücüne sahip bireyler olurlar (Mercin ve Alakuş, 2011).

Görsel sanatlar eğitimi ile birey bünyesinde barındırdığı gizil güçlerin farkına varır ve eyleme geçer. Eylem halindeyken bireyler neler yapabildiklerini gördükçe benlik algılarında olumlu bir değişim meydana gelir. Psikolojik açıdan özel olduğuna inanan birey daha fazla bilgi ve uygulama ister. Çünkü kendisiyle ilgili bu olumlu duyguyu pekiştirmek ve devam ettirmek isteyecektir. Bireyin bu isteği beraberinde daha fazla çaba göstermesini sağlayacaktır. Bu süreç içerisinde olaylara farklı bakan, farklı gören ve farklı yorumlayan bireylerde psikolojik bir doyum meydana gelecektir. Psikik olarak daha dingin ve entelektüel bilgi birikimi olanlar pek tabiki kendilerine daha fazla güven duyacaklar daha sosyal daha girişimci daha eleştirel bakış açısı kazanmış olacaklardır. Böyle bireylerin oluşturduğu toplumda elbette ki suç oranı en alt seviyeler incek ve bu bireylerin oluşturduğu toplumda topluluk olarak bir dinginlik ve huzur yaşanacaktır. Bireyler birbirlerine saygı duyacak, böylece toplumun en küçük birimi olan bireyin sanatsal eğitim sürecinden geçmiş olması toplumun geneline olumlu bir şekilde yansiyacaktır.

Schiller'in ideali, insanın ruhsal, düşünsel ve fiziksel anlamda bir bütünlük içerisinde olmasıdır. İnsandaki iki karşıt doğayı birleştiren ve ondaki yaratıcı yetileri gerektiği gibi anlamlı ve rahatça, geliştiren sanat, Schiller'de oyun dürtüsü ile özdeşleşmektedir. Böylece kendini gerçekleştiren, yaratıcı gücün kendi hür iradesiyle, özgürce ortaya koyabilen insan, daha iyi bir yapının ,”estetik görünüşler krallığının ”gerçekleşmesinde zincirin ilk halkasını oluşturur ve herkes için özgürlük ve eşitlik bu yolla sağlanabilir (Schiller'den aktaran: San, 2010: 57).

Eisner sanat eğitimi konusunda hazırladığı bir makalesinde, ”eğer sanat eğitimi müfredatları görsel sanat eğitim konusundaki pratik öğrenimlere kaydırılırsa, 21. Yüzyıldaki öğrencilerin ihtiyaçlarına daha uygun bir eğitim verilmiş olacaktır” demektedir. Eisner'e göre sanat eğitimi gözün sanatsal görmesini sağlayarak, bireylerin dış dünyaya nasıl bakmaları gerektiğini öğretecektir. Bireylerin hayatlarını devam ettirmekte oldukları ortamdaki sanat objeleri onların hayatlarını yönlendirmekte, belki de düşüncelerinde temel teşkil etmektedirler. Kişilerin içersin de yaşadıkları ortamda pek çok sanatsal unsur mevcutken, kişi bu sanatsal unsurlarla ilgilenmez. Estetik açıdan hiçbir değer taşımayan

teknolojik kopya ürünlere olduğundan daha fazla değer vermesi, belki bu kişilerin kendilerinden kaynaklanan bir kusur değildir. Bireyin bu durumu, okul yıllarında iyi bir sanat eğitimi almamış olmasına bağlı olabilir. Onlara verilen bir takım fenni bilimler ve popüler teknolojik gelişim bilgileri onların ilgisini farklı konularda yoğunlaştırmasına neden olmuş olabilir. Bu ilginin yoğunluğu bazen o kadar fazla olabiliyor ki birey yanı başında var olan sanat eserlerden bihaber olabiliyor. Bu durumun olumsuz yanları, o insanın yaşadığı çevrede ortak değerlere verilen önemdeki eksikliklerden dolayı ortaya çıkan toplumsal bozulmaların etkisi görüldükçe daha iyi anlaşılmaktadır. Bu nedenle genel eğitim içinde görsel sanatlar dersi sadece vakti hoş ve güzel geçirmeye yarayan eğlenceli bir ders olarak görülmemelidir. Sanat eğitimi dünyayı daha iyi algılayabilen insanların yetiştirilebilmesi için gerekli ve tıpkı fizik, kimya, matematik dersleri gibi öğretilebilen bir ders olarak algılanmalıdır. Bunun sonucunda okul programlarında görsel sanatlar dersi genel toplam eğitim seviyesini yükseltmekte yararlanılabilecek önemli dersler arasında sayılmalı ve bu önemle ele alınmalıdır (Eisner, 2001'den aktaran: Mercin, 2011: 16-17).

Russell' e göre, eğitimdeki hümanistlik öğeler yararcı öğelerden daha az önemlidir. Düşünce ve hayal dünyasının tam anlamıyla gelişebilmesi için edebiyat, dünya tarihi, müzik, resim gibi sanatı ilgilendiren alanlarda bir şeyler bilmek zorunludur (Russell, 2001).

Görsel sanatlar ya da sanat eğitimi, bireylerin sanat eserlerini doğru anlamalarını ve doğru yorumlamalarını sağlamaktadır. Yüzyıllar önce yaşamış insanların bize kadar ulaşmış sanat eserleri o sanat eserinin hangi ruh haliyle yapıldığını, o zaman dilimindeki insanların acılarını, sevinçlerini, hangi sorunlarla boğuştuklarını, o günün ekonomik ve hiyerarşik şartlarının neler olduğunu bize ulaştırır. İyi bir sanat eğitiminden geçmiş bireyler sanat yapıtının taşıdığı bütün bu iletileri doğru bir şekilde anlayıp geçmişle empati kurabilme yetisi de kazanmıştır. Geçmişle artık iletişime geçebilir, geçmiş hakkında bilgi sahibi olabilir ve geçmişle öğrenerek geleceğe dair çıkarımlar yapabilir. Böylece geleceğini inşa ederken çeşitli ipuçlarından faydalanarak geleceğe dair daha sağlam temeller atmasında sanatın da katkısını alabilir. Kısaca sanat, geçmişle gelecek arasında köprü işlevi de görür. Geçmişle duygusal anlamda bağ kurmamızı ancak ve ancak sanat eğitimi sayesinde yapabiliriz.

Her anlamda sağlam bireyler ve sağlam toplum isteniyorsa, fenni ve sosyal bilimlerin öğretilmesi bu alanlardaki disiplinler eğitiminin gerçekleştirilmesi yanında sanat eğitiminin de gerçekleştirilmesi şarttır. Sanat eğitiminden geçmemiş bireyler ile çok da sağlam bir toplum yapısı ve huzur elde edilebileceğini söylemek ütöpiktir. Sanat eğitimi

dünün bugün, bu günün de yarın anlaşılabilmesi için gereklidir, çünkü sanat bir aktarımdır.

2. 2. 2. Görsel sanatlar Eğitiminin Sınırlılıkları

Bugün ülkemizde uygulanmakta olan eğitim sistemi içerisindeki bütün disiplinlerde bir takım sınırlılıklar mevcut olduğu gibi elbette Görsel Sanatlar disiplini alanında da karşılaşılan sınırlılıklar ve güçlükler mevcuttur. Bu nedenlerin birkaçını toplumsal düzen, eğitim politikaları, ekonomik yapı şeklinde sıralamak mümkün olmakla birlikte bu seçenekleri çoğaltmakta mümkündür. Toplum elbette her anlamda bir bütündür. Birden çok unsuru bünyesinde barındırmaktadır ve bundan ötürüdür ki bu unsurların herhangi birindeki en ufak bir bozukluk diğer unsurları da az ya da çok etkilemektedir. Toplumların ileri gitmeleri, gelecekte sağlıklı bir şekilde var olmaları için iyi bir eğitim sisteminin şart olduğu unutulmamalıdır. Eğitim sistemlerini ve okullardaki yapıyı oluştururken çok dikkatli davranılmalıdır.

Ayaydın sanat eğitimcileri yetiştiren yükseköğretime bağlı Resim-İş Bölümlerinde Bazı sorunların bir kısmını ilerleyen teknoloji ve günümüz koşullarına bağlarken, diğer yandan kökenini çok eskilere dayanan uzun süreli sorunlar olarak gruplamıştır (Ayaydın, 2009c).

Başaran'a göre, okullar giderek daha da otokratik bir yapıya sürüklenmektedir ve bunun pek çok nedenleri mevcuttur. Bunları; aile ve toplumsal düzenin erkek egemen özellik taşıması ve bu durumun mülkiyet edinme sisteminde de etkili olması ve bu anlayışın değiştirilememesi, eğitim yönetiminin otokrat yapıda olan genel yönetimden ayrıştırılamaması, baskıcı, geleneksel yönetime alışık olmamaları yüzünden diğer yöntemlerden daha kolay uygulanabilir gelmesinden dolayı şeklinde söylenebilir.

Eğer demokrasiyi benimsetmek ve gerçek anlamda yaşamak istiyorsanız, öğrencileri daha demokratik bir ortamda ve daha demokratik yöntemler ile yetiştirmek zorundasınız.

Eğitim sisteminin demokratik hayata hazır, demokrasiyi özümsemiş insanlar yetiştirebilmesi için birtakım önerileri göz önünde bulundurması şarttır. Bu önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür. Eğitimcilerle özgürlükçü, çoğulcu ve katılımcı demokrasinin gerektirdiği davranışları kazandırılmalı, eğitim, sosyal ve laik hukuk devleti anlayışına, Çocuk Hakları ve İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'ne uygun düzenlenmeli ve örgütlenmelidir. Eğitim programları, devletin tam bağımsızlığını, ülkenin bölünmezliğini temel alacak şekilde hazırlanmalı, eğitim ortamı, eğitimcilerle yurt içi barışı, toplumsal huzuru, halkın ve ülkenin dirlik ve düzenini sağlamaya, dünya barışına katkıda

bulunmaya uygun yaşantılar kazandıracak nitelikte olmalı, insan ve emeğin değerini, onurunu ve saygınlığını kavrayabilmeli. Eğitilenleri, sahip olduklarını değerlendirebilecek bir mesleğe yönlentmeli, eğitim, insanın temel hak ve özgürlüklerini kavrayabilecek şekilde olmalıdır. Eğitim; sosyal hukuk devleti anlayışına aykırı olan tutum ve davranışları, adaletsizlikleri, dengesizlikleri kaldırmaya yardımcı olacak şekilde düzenlenmelidir. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanmalı, bu amaçla aynı düzeydeki okulların arasındaki eğitim programlarında, eğitim ortamlarında ve eğitim harcamalarında bulunan dengesizlikler giderilmelidir (Başaran, 1994).

Bugün pek çok okulun bu disiplinin amacına uygun bir şekilde bireyler yetiştirebilecek alt yapıya sahip olmadığını biliyoruz. Birçok okulda Görsel Sanatlar dersliği (Atölye) bulunmamaktadır. Öğrenciler dersi gerektirdiği şekilde rahatça öğrenip, öğrendiklerini uygulama yapacağı, hayata geçireceği ortamdır yoktur. Atölyesi olan okulların çoğundaysa ders için öğrencinin ortak kullanacağı alet ve ekipmandan yoksun, özensiz ortamlardır. Bu ortamlarda ve sınıfta gerçekleştirilmeye çalışılan Görsel Sanatlar Dersinden ise ne kadar fayda sağlanacağı, istenilen hayal gücü gelişmiş, farklı bakış açısı kazanmış, gerçek anlamda yaptığı çalışma ile kendini ifade edebilen ve gerçek performansını gösterebilen bireyler yetiştirilebileceği meçhuldür. Ayrıca sınıfların son derece kalabalık olması, öğretmenin teker teker öğrencilerin hepsine ulaşmasını, gereken ilgi ve alakayı göstermesini engelleyecek bunun sonucunda da öğrenciye geri dönüt vermesinde bazı aksaklıkların yaşanmasına bir kısım öğrencilerin istenmeden pas geçilmesine neden olacaktır. Bu kalabalık sınıf ortamında öğretmen, sınıf otoritesini sağlamak ve uygun ders ortamını oluşturmakta da sıkıntılar yaşamaktadır. Kırıçoğlu bu konuda şunu ifade etmektedir: Çoğu okulumuzda Resim-İş dersi için ayrılmış özel bir yer yoktur. Resim iş dersi için özel bir alanı olan okullarda ise bu mekânlar herhangi bir gereksinimde yani okullarda diğer dersler için alana ihtiyaç olduğunda bu alanlar kolaylıkla feda edilmekte ve sınıfa dönüştürülmektedir. Derslikler sanat çalışmalarını için uygun ortamı teşkil etmemektedir. Dersliklerin öğrenci kalabalığına ek olarak sınıfın işlik gibi kullanılmasına birçok nedenle olanak yoktur. İşliğe giren öğrenci birçok eksiklikten dolayı sanat için özel bir mekâna girmiş gibi hissetmez. Dahası, derslikler sanat için özel mekânlar olmadığı için öğretmenin kuracağı öğretim düzeni öğrencinin tekrar çalışmasına olanak vermez (Kırıçoğlu, 2005).

Sanat pahalı bir şeydir. Çünkü sanat tek bir nesne ile icra edilebileceği gibi birden çok nesne (kil, ağaç, kumaş parçaları, değişik boyalar, fırçalar, baskı malzemeleri, değişik özellikteki kâğıt ve yüzey materyalleri) kullanılması gerektirmektedir. Bu nedenle sanatı icra etmek ve sanat dersleri vermek oldukça pahalı olabilmektedir. Bundan ötürü

Görsel Sanatlar dersi öğrencilere ve okul idarelerine ciddi anlamda maddi külfet yüklemektedir. Okullarımızda öğrencilerin dersin amaçlarına uygun faaliyet de bulunabilmesi için pek çok araç ve gerece ihtiyaç vardır buda beraberinde maddi sıkıntıları getirmektedir. Okul idarecileri ve yöneticileri maddi kaynaklarını önemine inanmadıkları bir alan için aktif hale getirmemektedir ve bu da önemli bir sorun olarak kendini gösterir. Öğrenci kendi olanakları ile karşılayabileceği bir takım araç gereci beraberinde okula getirirken, kil alçı, ağaç gibi sanat derslerinde kullanılması gereken fakat temini güç olan malzemeleri öğrencinin temin edip okula taşınması beklenemez (Kırıçoğlu, 2005). Bu durumda doğal olarak Görsel Sanatlar dersinin gerektiği gibi işlenmesini sekteye uğratan etmenlerden biri olarak maddi imkânsızlıkları karşımıza çıkarmaktadır.

Eğitimin gerçekleştirilebilmesi için maddiyata ihtiyaç vardır. Eğitim aynı zamanda bir devlet hizmetidir. Eğer devlet eğitim için gereken parayı ayırmaz ya da eğitim harcamalarında kısıtlamaya giderse ilerde telafisi olmayan büyük zararlara neden olur. Bu yüzden devlet eğitim için mutlaka gereken maddi olanakları sağlamak zorundadır (Başaran, 1994).

Bunlardan yola çıkarak, Görsel Sanatlar dersi gerek içeriği gerekse uygulama alanları ve uygulama yapılacağı mekânlar açısından gerçek anlamda hem öğrencilere hem de dersin işleneceği okullara maddi bir külfet yüklemektedir. Oysa ülkemiz henüz gelişmekte olan ve ekonomik olarak çokta güçlü olmadığından kaynaklanan sıkıntılar nedeniyle, veliler dersin gerektiği materyalleri sağlamakta güçlük çektiği gibi okullarımızın da kısıtlı bütçeleri nedeni ile dersin daha verimli bir şekilde işlenmesine olanak sağlayacak imkânları tedarik etmekte güçlük çekilmektedir.

Görsel Sanatlar dersinin gerektiği gibi işlenmesine olumsuz etki eden bir diğer etken ise toplumun sanata bakış açısıdır. Yaşanılan çevredeki bireylerin sanat hakkındaki olumsuz tutum ve görüşleri dersi ve öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Sanat hala birçoklarına göre ulvi duyguların konu alındığı basit bir yöntemdir. Aile bireyleri, okul yöneticileri ve diğer öğretmenler (Görsel Sanatlar öğretmeni dâhil değildir) bu ders hakkında hep bu şekilde düşünmektedirler. Bazı aileler çocuklarındaki yeteneğin farkına varıp onları birtakım kurslara göndermektedirler. Bu davranışı gösteren ailelerin dahi çocuklarındaki bu eğilimlerini geçici bir heves oldu şeklinde bir düşünceye sahip oldukları bilinmektedir (Kırıçoğlu, 2005).

Aile bireyleri sanat için bu şekilde düşünüp ve bu doğrultuda hareket etmeleri çocuklarının da sanat dersleri için olumsuz algı geliştirmelerine zemin hazırlarken öte yandan derse gereken ilgi-alakayı göstermek konusunda sıkıntı yaşamalarına neden

olmaktadır. Bundan dolayı da ders esnasında gereken motivasyon sağlanamamaktadır.

Öğretmen; öğrencilerin öğrenme karşısındaki merak, ilgi ve alakalarını fark ederek, bu ilgi ve isteklerini giderecek, onları öğrenmeye, araştırmaya yöneltecek öğretme modellerini benimsemeli ve hayata geçirmeli ve uygulamalıdır. Öğretmenler problem çözme, öğrencilerin hayal güçlerini kullanmalarına, düşündüklerini uygulama ve çeşitli olasılıklar üzerinde düşünmelerine ortam sağlamalıdır (Artut, 2002).

Günümüzde eğitim programında birçok değişiklik yapılmasına karşın Görsel Sanatlar dersinin, ders saati haftada bir saat olarak belirlenmiş olması ve ağırlığın diğer fenni derslere verilmiş olması hem öğrenciler ve öğretmenleri olumsuz etkilemiş, hem de dersin gerektiği gibi işlenmesi açısından birçok aksaklıkları da beraberinde getirmiş bulunmaktadır.

Yaratıcılığın gelişimine uygun olmayan olumsuz koşullar bir yana yaratıcılığı benimseyen fakat uygulamayan, alanında yetersiz öğretmenler ile istenilen sonuca ulaşılamaz (Artut, 2002).

Bundan da anlıyoruz ki bütün koşullar uygun olsa da donanımlı ve istekli öğretmenden yoksun ise istenilen başarıyı sağlamak mümkün değildir.

Sanat eğitimi verilirken ülkemizde pek çok sorunla karşılaşıldığı bilinmektedir. Bu sorunların sadece bir kısmını çözüme ulaştırmak ile tam ve verimli bir sanat eğitimi gerçekleştirildiğini söylemek mümkün değildir. Sanat eğitimi sırasında karşılaşılan sorunlara geniş bir perspektif içinde yaklaşarak daha kökten ve radikal çözümler üretilmelidir. Birden fazla ve değişik çözümler tarihsel süreç içerisinde değişerek ve günün koşullarıyla birlikte form değiştirerek günümüze kadar gelmiştir fakat bu sorunlara henüz tam ve yeterli derecede çözüme kavuşturulamamıştır. Bu durum ise Görsel Sanatlar dersi açısından son derece olumsuz etkiler yaratmaktadır.

2. 3. Türkiye’de Sanat Eğitimi

Bizim mekteplerimizin çok acınacak derslerinden biride Resim dersidir. Bu ders bundan tahminen elli sene evvel Avrupa mekteplerinde de böyle idi (Tonguç, 1932'den aktaran: Kırıçoğlu, 2005: 34).

Ülkemizde sanat eğitimi tarihi incelendiği zaman başlangıçta düzenli bir şekilde ilerleyen bir gelişme olmadığını görebiliriz. Alakuş ve Mercin' e göre sanat eğitimi ilk başlarda Nigar hane ve Nakkaş hanelerde usta-çırak ilişkisine dayalı bir eğitim sistemi görülmektedir (Mercin ve Alakuş, 2011).

Türk Sanatının ve arkeolojinin temellerinin atıldığı yer Orta ve İç Asya'dır. Çoruhlu bu görüşünden dolayı Türk Sanatının Asya ile olan ilişkisinin incelenmesi gerektiğine de

vurgu yapmıştır... Çoruhlu Türk Sanatının doğduğu bölgenin merkezine Altaylar ile bu bölgenin kuzey batı ve güneyindeki geniş coğrafi alanları oturtmuştur. Bu bölge Türk sanatına kattığı bir takım değerler ve bu bölgenin yapmış olduğu etkiler bu günkü Türk Sanatının temellerini oluşturmuş olduğunu söyler. Çoruhluya göre bu bölge, İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası devirlerde Irak, Suriye, Mısır, Kafkasya, Kırım, Doğu Avrupa oradan da Balkanlara kadar uzanmıştır (Çoruhlu, 1993).

Bunlar ile birlikte Türkiye de sanat eğitimi 'Cumhuriyet öncesi dönem' ve 'cumhuriyet sonrası dönem' olmak üzere iki ana bölüm altında toplamak mümkündür.

2. 3. 1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Giray'a göre Türk resminin batılı bakış açısıyla buluşması ilk olarak 15.yy da Osmanlı hükümdarı Fatih Sultan Mehmet'in Venedikli ressamalara kendi portelerini yaptırmaları ile başlar. Venedikli ressamalardan biri de Gentile Bellini'dir ve Bellini sarayda on beş ay kalır. Bu süre içinde Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet Han'ın birçok portesini yapar. Bundan etkilenerek birçok Osmanlı padişahı kendi portrelerini yabancı ressamalara yaptırırlar.18. yy başlarında Avrupa'ya hayranlık kendini çok belirgin olarak hissettirmiş ve bununla beraber sarayın yabancı ressamalara olan ilgisi de artmıştır. Bu yüzyılda Avrupa'da pek çok alanda yenilikler ve ilerlemeler kaydedilmiştir ve bunlardan biride resimdir (Giray, 1997). Özsoy'a göre 18.yy'a kadar geçen 300 yıl içinde, sanat eğitimini sürdürmek için " sanat öğretmeni" yetiştirildiğine dair bir bilgiye bu güne kadar rastlanmamıştır (Özsoy, 2003'den aktaran: Alakuş ve Mercin, 2011: 25).

Kırıçoğlu Resim-İş dersinin ilk olarak mühendis okullarında 19.yy ortalarında meşrutiyetin etkisiyle bir batı hayranlığının neticesinde okul programlarına girmesi ile tanışıldığını belirtir. Mühendishane-i Berri Hümayunda (Kara Harp Okulu) okutulmaya başlayan resim dersleri ile minyatür ve eski resim estetiği; ışık-gölgenin, bilimsel plandaki perspektifin çizgi sanatına girmesiyle etkisini yitirmiştir (Berk, 1973).

1883 yılında ilk Güzel Sanatlar Akademisi (Sanayii Nefise Mektebi) kurulmuştur. Osman Hamdi'nin müdürlüğünde Sanayii Nefise Mektebi, güzel sanatlar eğitiminin gelişmesin de önemli bir yere sahiptir (Turani, 1977'den aktaran: Öztürk, 2012: 15). Akademi çıkışlılar, sanatçı olmaları yanında uzun yıllar resim-iş öğretmenliği de yapmışlardır (Maarif Rehberi, 1933'den aktaran: Kırıçoğlu, 2005: 35).

İlk kuruluş yıllarında kız öğrenci kabul edilmediği Sanayi-i Nefise Mektebinin yanı sıra 1914 yılında kız öğrencilerin devam edebileceği "İnas (Kız) Sanayi Nefise Mektebi açılmıştır. Bu okullardan yetişip öğretmen olarak göreve başlayanlar, sanat eğitimi öğretimi yönetmeleri konusunda eğitim almadıkları için

kendilerine öğretildiği gibi eski kopya yöntemleri devam ettirmişlerdir. Bu dönemlerde gerçekleştirilen böyle bir uygulamadan dolayı, diğer ülkelerde kaydedilen ilerlemenin Osmanlı eğitim sisteminde sağlanamamasının gerekçelerinden biri olarak gösterilebilir. Bu dönemde önemli Osmanlı şehirleri dışında eğitim verilmediği, ülkedeki okuma-yazma oranının çok düşük olduğu konuları asla göz ardı edilmemelidir. Osmanlı imparatorluğu teknik ve sosyal açıdan eğitilmiş genç nesillerin yetiştirilmesinin pek çok ülkeye göre çok geç fark etmiş ve bununda bedelini çok ağır ödemiştir (Alakuş ve Mercin, 2011).

Cumhuriyet dönemine kadar resim derslerinde Batı ile bireysel ilişkilerin getirdiği kimi görüşler de dâhil kolaydan zora, kopya, kolay resim çizmeye yönelik kartpostallardan yararlanma, benzeme çalışmaları, gibi birçok yöntem yer alır (Kırıçoğlu, 2005).

2. 3. 2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Mustafa Kemal Atatürk Cumhuriyetin ilanıyla birlikte pek çok yeniliğe ve değişikliğe gitmiş ve kültür ve sanatla ilgili sorunlarının çözümlerini de bir devlet politikası haline getirmiştir. Atatürk'ün sanata verdiği önemden güç alan sanatçılar (önemli bir kısmı resim sanatçısıdır) oluşturdukları birlikler ile Türk Sanatını olgunlaştırmaya çalışmışlardır. Bu amaç doğrultusunda oluşturulan topluluklardan biri de 1921'de kurulan Türk Ressamlar Cemiyetidir. 1924 'ten sonra yurt dışına pek çok sanatçı burslu olarak gönderilmiş, bu sanatçılar yurt dışından döndüklerinde ise sanat hayatımızda pek çok canlılık ve hareketlilik meydana gelmiştir. Bu hareketliliğin başını ise ressamlar çekmiştir. Ressamlar aktif bir şekilde etkinliklerde bulunmuşlardır. 1926 yılında Türk Sanayi-i Nefise Birliği kurulmuş bu kuruluş adını daha sonra adını değiştirerek Güzel Sanatlar Birliği olmuştur. 1928 yılında da Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliği kurulmuştur (Artut, 2001).

1924 yılında Johon Dewey Türkiye'ye getirilmiştir. Dewey, sanat etkinliklerinde; 4-16 yaş guruplarına yönelik çalışmalarda bulunmuş, atölye çalışmalarında "yaparak öğrenmeyi " savunmuş ve "Türk Eğitim Sistemi-Türk Maarifi" hakkında raporlar hazırlamıştır (Artut, 2002). 1925 ve 1926 yıllarında Dewey, Stiehler ve Parker gibi yabancı eğitimciler ülkemize davet edilmişlerdir (Etike, 1995'den aktaran: Mercin ve Alakuş, 2011: 28).

1932'de Gazi Terbiye Enstitüsünde Resim-İş Eğitimi Bölümü kuruldu.1982 Yılında 2547 sayılı YÖK yasası ile 3 yıllık Eğitim Enstitüleri fakültelere dönüştürülerek, Resim Bölümlerinin ders içerikleri yeniden gözden geçirilip, dört yıllık lisans programlarına göre düzenlenmiştir. Ayrıca sanat eğitiminin ağırlıklı olarak verildiği Anadolu Güzel Sanatlar

Liseleri 1990'da açılmış böylece Türk sanatı açısından büyük bir adım atılmıştır. 1992 yılında MBE. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.01.1991 tarih ve 3786 sayılı onayı ile ilköğretim "Reim-İş Dersi Öğretimi programının geliştirilerek yürürlüğe konulması ile artık sanat eğitimi ilköğretim kademesine kadar indirgenmiştir (Artut, 2002).

1938' de Atatürk'ün ölümüyle birlikte eğitimde geleneksel disiplinlere bir dönüş yaşanmaya başlamış ve bu eğilimler neticesinde resim dersinin ilk ve ortaokullardaki haftalık ders saatinde bir azalma meydana gelmiştir. 1940'lı yıllarda ise eğitimde izlenen genel politikalar doğrultusunda "Köy Enstitüleri" kurulmuştur. Kurulma aşamasında İsmail Hakkı Tonguç görev almıştır. Bu okullar, okulun bulunduğu yörenin çok yönlü kalkınmasında etkin olacak şekilde planlanmıştır. Fakat bu okullar 1947'de kapatılmıştır (Mercin ve Alakuş, 2011).

Köy enstitülerinde uygulanan eğitim yöntem ve ilkeleri, yaşamın gereği ve doğal koşullara uygun olarak düzenlenip uygulanmıştır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür: 1-) Çevreye uygunluk: Önemli olan yaşanan yerdeki yaşam koşullarının öğretmenin gideceği yerdeki koşullara benzemesi ve öğrencinin, her iki çevreyi de bilinçli olarak tanımasıydı. 2-) Doğaya uygunluk ilkesi: Öğrenciyi yıldırarak, işten ve çalışmaktan bezdirecek iş ve ödev verilmemesi esastı. 3-) Kendi kendini yönetim: Enstitülerin günlük yaşamında türlü nöbetler yanında, derslik, işlik ve tarım alanlarında, yapım işlerinde her öğrenci nöbetleşe görevlendirilir. Başkan ve nöbetçi öğrencilerin çalışma zamanlarına ilişkin işlerden sorumlu tutuldu. Bu ilkenin uygulanması, demokratik düzenle yönetilen bir toplumun okullarında ödevlerini, haklarını ve sorumluluklarını bilen vatandaşların yetiştirilmesi açısından da, büyük önem taşır. 4-) İş içinde ve kendi kendine çalışma: Köy enstitülerinde el ve kafa birliğine, tensel ve tinsel güçlerin birbirini destekleyerek birlikte gelişmesine önem verildi. Bu kurumlarda, bunun içindir ki, iş ve kendi kendine çalışma yöntemlerinin taşıdığı anlamlar ayrı ayrı değil, ders ve işin, işlenen konunun yapısına göre aynı zamanda uygulandı. Enstitülerin kuruluşları, hazırladıkları iş ve çalışma koşulları, bu iki yöntemin el ele vererek uygulanmasını sağlayacak düzendedir... Enstitülerde okutulan dersleri üç kümeye ayırmak doğru olur. Bunlardan birincisi, kültür dersleri dediğimiz dersler. Bu kümeye, Türkçe, Tarih, Coğrafya, Yurttaşlık bilgisi, Matematik, Fizik, Kimya, tabiat ve okul sağlığı bilgisi, yabancı dil, el yazısı, resim-iş, beden eğitimi ve ulusal oyunlar, müzik, askerlik, ev idaresi ve çocuk bakımı, öğretmenlik bilgisi, tarım işletme ekonomisi ve kooperatifçilik girer. Her sınıfa haftada 22 saattir (Makal, 1990).

1960'lı yıllarda sanat eğitiminde birtakım değişimler meydana gelmiş bu değişimin özünde sanatsal öğrenmenin fiziksel olgunlukla bir ilgisi olmadığıdır. Sanatsal öğrenme ancak öğretimle gerçekleşebilen bir öğrenmedir. Görme, çizme başlı

başına bir yaratıcılıktır. Sanat da diğer alanlar gibi ussal bir dizi faaliyetin sonucunda gerçekleştirilmekte ve niteliksel anlamda bir problem çözmedir (Arnheim, 1974'den aktaran: Öztürk, 2012: 17).

Ülkemizde eğitim programında pek çok değişiklikler, yenilikler yapılmıştır. Bu yenilikler doğrultusunda 1968 yılında "İlköğretim Resim-İş Dersi Öğretim Programı" oluşturulmuş ve bu program 1992-1993 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Mercin ve Alakuş, 2011).

2006 yılında İlköğretim Resim-İş Dersinin adı ve programında birtakım değişimlere gidilmiştir. İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün 10-08-2006 tarihli ve 17827 teklifi üzerine Talim Terbiye Kurulunda görüşülen "İlköğretim Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı'nın, 11-09-2006 tarih ve 351 sayılı kararı ile 2006-2007 öğretim yılından itibaren 1, 2, 3, 4, 5, 6. Sınıflardan başlamak ve kademeli olarak uygulanmasına karar verilmiştir (MEB, 2006).

2. 4. Sınıf Yönetimi

Sınıf, eğitim-öğretim faaliyetinin icra edildiği yerdir. Bu eğitim-öğretim sürecinde elde edilen kazanımların bütün bir hayatımızı ekleyeceği içinde bireyler açısından çok büyük önem teşkil eder. Sınıf ortamı, belli bir yaşa kadar ebeveyn ve aile çerçevesinde görüşülen birkaç kişi dışında kimse ile ilişki içine girmemiş çocuk içinse sosyalleşme demektir. Sınıf, birden fazla kişiyi bünyesinde barındıran ve bu kişileri belli bir süre bir arada yaşamaya zorlayan, ortak alan özelliği de taşımaktadır. Bu ortak alanda öğretmen ve öğrencilerin farklı roller üstlenmesi ve bu rollerin gerektirdiği gibi davranmaları beklenir (Demirtaş, 2008).

Eğitim ve öğretimin icra edildiği mekânların en küçük birimine sınıf denir. Etkili bir eğitim-öğretim gerçekleştirilebilmesi ve belirlenen amaçlara en verimli şekilde ulaşılabilmesi için sınıfın iyi bir şekilde yönetilmesi gerekmektedir. Etkili bir sınıf yönetimini ise alanında etkin olan ve gerekli donanıma sahip öğretmenler sağlayabilir. Donanımlı ve etkin kelimeleriyle, genel kültür, iletişim, kabiliyet, öğrenme-öğretme kapasitesi, organizasyon becerisi gibi bir çok özellik nitelenmektedir (Ayaydın, 2010).

Etkili sınıf yönetimi zamanın etkili kullanılmasını, sınıf yaşamının düzenli bir biçimde yürütülmesini ve öğrencilerin kendi kendilerini yönetmelerini içerir (Karaçalı, 2006).

Sınıf yönetimi, eğitim ve öğretim etkinliklerinin gerçekleşmesindeki odak nokta olup belirli bir yaş döneminde öğrencilerin gelişim ihtiyaçlarına ve bu ihtiyaçları karşılamada öğretmenden beklenen işlevlere dayanır (Yarımca, 2010). Başar'a göre sınıf yönetimi,

eğitim yönetimi içerisinde en önemli yeri alır. Sınıfı, ğretmen-ğrenci, ğrenci-öğrencinin yüz yüze olduğu bir ortam olarak tanımlar. Eğitimin hedefi ğrenci davranışlarında istendik yönde değişmeler gerçekleştirmektir ve bunun oluşmaya başladığı yer sınıftır. Eğitim için olması gereken en önemli unsur ğrenci, ğretmen, program, kaynaklar, sınıfın içerisindedir. İyi bir eğitim gerçekleştirmek istiyorsak iyi bir sınıf yöneticisi olmak zorunludur (Başar, 1999). Sınıf yönetimi, etkili bir eğitim ve iletişim örüntüsü gerçekleştirmek amacına dönük etkinlikleri tanımlar (Aydın, 1998).

İnsanların en büyük haklarından biride eğitim hakkıdır. Bu hakkın muhatabı ise devlettir. Devletler, bünyesinde barındırdığı bireylerin eğitimini sağlıklı ve verimli bir şekilde gerçekleştirebilmek için bir dizi plan, program yapar. Mevcut olan eksikleri belirler ve bu eksikleri gidermek için gerekli fizibilite çalışmaları yapar. Yaptığı bu hazırlıklardan vatandaşlarını haberdar ederek eğitim hakkı çerçevesinde bütün bireylerin faydalanmasını sağlar. Bu hazırlıklardan biri de üniversitelerde eğitim fakülteleri açmak ve eğitimi gerçekleştirecek tam donanımlı bireyler yani öğretmenler yetiştirmektir. Sağlıklı eğitim için gerekli bir dizi koşullar mevcuttur. Bu koşullar mevcuttur ve bu koşullardan biride iyi bir sınıf yönetimidir. Gerekli bütün koşullar sağlasa da sınıftaki eğitimin yönlendiricisi olan ğretmen, iyi bir sınıf yöneticisi değil ise o sınıfta istenilen eğitimin gerçekleşeceğini söylemek doğru olmayacaktır. Öğretmen sahip olduğu bilgi ve becerisini ancak iyi yönetilen bir sınıf ortamında öğrencisine aktarabilir.

Olumlu bir sınıf ortamının sağlanmasıdaki en büyük rol öğretmene düşmektedir. Öğretmenin sahip olduğu insani ve mesleki değerler etkili bir sınıf yönetimi için çok önemlidir. Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği nitelikleri taşımayan bir öğretmenin etkili sınıf yönetimi davranışları göstermesi beklenemez (Turan, 2004).

Öğretmenler, bilgiyi bünyesinde barındırıp öğrencilerin ilgi, ihtiyaç ve algılarını gözetmeden olduğu gibi aktaranlar olmamalıdır. Öğretmen bilgiye giden yolu, yöntemi öğrenciye öğreten, gösteren bir lider olmalıdır. Okulların sınırlı imkân ve yapıları, öğrencinin bilgiye ulaşabilmesi için en uygun hale getirmelidir. Yalnızca yaptığı işi doğru bir şekilde yapacak bireyler değil, doğru olanı yapabilen bireyler yetiştirmelidir (Schlechty, 1991' den aktaran: Başar, 1999). Kendini tanımayan ve anlatamayan, kendisi hakkında olumlu bir benlik algısı geliştirmeyen öğretmenin başkalarını tanıması ve onları anlaması elbette mümkün değildir. Öğretmen, yeterlilikleri, kabiliyeti, bilgi ve becerisinden emin olmalıdır (şişman ve turan, 2006). Bir ğretmen sınıf ortamında bir tiyatro sanatçısı gibi davranmalıdır. Ses tonunu her zaman aynı düzeyde tutmamalı dersin akışına, öğrencinin durumuna göre alaltmalı ya da yükseltmelidir. Hareket ve mimiklerini iyi kullanmalı, öğrencinin ilgisini canlı tutmalıdır. Türkçeye hâkim olmalı, neyi

nerde nasıl kullanacağını iyi bilmeli, dilin fonetik yapısına hâkim olmalıdır. Anlam kargaşasına olanak tanımadan net ve öğrencinin anlayabileceği düzgün cümleler kurmalıdır. Öğrencinin ders süresi boyunca motivasyonunu artırıcı yol ve yöntemler geliştirilmelidir (Arık, 2007).

Öte yandan Başaran'a göre, öğrencilerin sorunlarını anlamadan, onların düzeylerine inilmeden, salt ders anlatılmaya çalışılan öğretim faaliyetinin eğitimsel hiçbir değeri yoktur. Bu şekilde ders anlatan öğretmenin durumu ise dersin öğretmeni ama öğrenciyi anlamadığı, onların seviyesine inemediği için öğrencilerin öğretmeni olamamaktadır. Oysa eğitilecek, istedik davranış kazandırılacak olanlar öğrencilerdir. Öğrenci konumu, yaşı ve fiziksel ve toplumsal nedenlerden ötürü birçok sorunlar ile karşılaşır ve öğrenci tüm bu sorunların üstesinden gelmek ve gereksinimlerini gidermek için sürekli öğrenmeye ihtiyaç duymaktadır. Öğrencinin sorunlarını bilmeden, onun beklentilerinin farkında olmadan ve gereksinimlerini gidermeden öğrenme sağlamak olanaksızdır (Başaran, 1988).

Öğrenciler arasında birçok farklılıklar bulunmakta bu farklılıkların nedenlerini ailenin köy ya da kent kökenli olmaları, ailenin gelir düzeyi, çocuk sayısı, anne-babanın eğitim durumu ve meslekleri ve eğitime verdikleri değer, inançları, ailenin çocuğa ve okula karşı tutumları, çocuğun cinsiyeti, fiziksel durumu, yeterlilikleri, yaş gibi birçok durum oluşturmaktadır. Bütün bu farklılıklardan kaynaklanan farklı kişilik özellikleri meydana gelir. Hiç bir birey öteki bireyle tıpatıp aynı olamaz. Farklı özelliklere sahip öğrencilerin bir araya gelmesiyle sınıf oluşur ve sınıfa gelen öğrencilerin farklılıklarından kaynaklanan olaylara farklı bakış açısı, kendilerini farklı ifade etme şekli, farklı tepkiler vermelerine neden olmaktadır. Bu farklılıklar ise öğrencilerin kendi tercihleri değildir. Bu tür farklılıklar ne utanılacak durumlar nede övünç kaynağı olmamalıdır. Öğretmenlere düşen en önemli görevlerden biri ise bütün bu farklılıkları zenginlik olarak görmeli ve eğitimin genel amaçları çerçevesince öğrencilere ortak değerler kazandırmaya çalışmalıdır (Şişman ve Turan, 2006).

Sınıf, eğitim ve öğretim için gerekli etkinliklerin meydana geldiği, öğrenci ve öğretmenlerin belirli kurallar çerçevesinde bir arada oldukları bir yaşam alanıdır. Eğitim-öğretim faaliyetleri bir yıl içinde ortalama 180 gün sürmektedir bir yıl içinde ve bu 180 günün büyük bir kısmı sınıf içerisinde gerçekleştirilmektedir. Öğrenci ve öğretmenler bu süre içerisinde belli plan ve program çerçevesinde bu eğitim öğretim faaliyeti içerisine katılırlar. Öğretmen ve öğrencilerin karşılıklı etkileşim içinde gerçekleştirdikleri bu eğitim faaliyeti ortak bir amaç için gerçekleştirilir. Bu önceden belirlenen amaçların gerçekleştirilebilmesi büyük oranda öğretmen ile ilgilidir. Bundan ötürü öğretmen, sınıf

yönetiminin ilke ve yöntemlerini iyi bilmesi ve sınıf ortamında profesyonelle bir uygulayıcı olması gerekmektedir. Ancak bu şekilde sınıf içi yaşam, daha güzel, üretken ve yararlı olacaktır (Aydın, 1998). Sağlıklı bir eğitimin-öğretimin gerçekleşmesi, istendik davranışların kazandırılabilmesi ve istenilen düzeyde yeterliliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi için birçok etmenin bir arada, düzgün, sekteye uğramadan, belirli bir plan çerçevesinde yürütülmesine bağlıdır. Bu etmenlerden biri de iyi bir sınıf yönetimidir. Sınıf yönetimi, sınıf içi etkinlikleri öğrenme odaklı olarak etkili bir biçimde düzenleyip sürdürme ve öğrenci davranışlarına rehberlik etme sürecidir (Şişman ve Turan, 2006).

Karip' e göre sınıf yönetimi, sınıfı öğrenmeye hazırlamak, sınıfın fiziksel açıdan eğitim-öğretim uygun hale getirilmesi, dersin nasıl işleneceğinin ve zamanın planlamasının yapılması yanı öğretime ayrılan ders içi zamanı en etkili ve verimli şekilde kullanılmasını olanaklı kılmak, aynı zamanda öğrencilerin öğrenmek için tam motivasyonlarını sağlamak, sınıf içi ortamın da ilişkileri belli kurallar çerçevesinde karşılıklı olarak düzenlemek, sınıf içi iletişimi sağlamayı içermektedir. Sınıf yönetimi, düzenli ve güvenli bir öğrenme-öğretme ortamı oluşturan öğretmenin sergilediği öğretmen davranışları ve sağlıklı bir sınıf ortamı için yapılması gereken bütün organizasyonları kapsayan bir örgütlenme biçimidir şeklinde de düşünülebilir. Sınıf yönetiminde öğretmenin güç kullanarak gerçekleştirmeye çalıştığı bir sınıf kontrolü yerine, öğretmenin lider olarak kabul edildiği, öğrencilerin daha verimli öğrenmelerinin sağlanması için ortamın düzenlenmesinden, örgütlenmesinden sorumlu olduğu bir sınıf yönetimi anlayışı benimsenmelidir (Karip, 2002). Etkili bir sınıf yönetimi için psikolojik danışmanlık ve rehberlik anabilim dalının eriştiği bilgilerden yararlanılmalıdır (Özsoy ve Alakuş, 2009).

Görsel sanatlar eğitiminde sınıf yönetiminin gerekliliği bağlamında eğitim-öğretim ortamında çıkabilecek olası sorunları belirlemeye yönelik tartışma ortamını hazırlanması öğrencilerin konuyu içselleştirmelerini sonuç verebilir. Sınıf yönetiminde Görsel sanatlar eğitimi sürecinde sınıfa egemen olmak suretiyle eğitim gören bireylerin yaşamlarında değişiklikler mümkündür.

Görsel sanatlar dersinde sınıf yönetime yönelik olası sorunların öğrencilerle birlikte beyin fırtınasıyla belirlenmeye çalışması interaktif eğitim-öğretim yaklaşımı açısından önemli sonuçlar verebilir. Öğrencinin bizzat kendisini de rahatsız edecek olan sınıftaki kaotik duruma, zihinsel eksersizleriyle katkısının sağlanması öğrencilerin sorunu içselleştirip çözüme daha kolay gidebileceğinin nedeni olabilir. Sınıfa egemen olunabildiği ölçüde öğrencilerin sanatsal yetenekleri daha kolay keşfetmek mümkündür. Eğitim gören bireylerin yaşamlarında oluşabilecek değişikliklerin örneklerle ortaya konulması ve tartışılması sınıftaki yönetimi kolaylaştırır (Özsoy ve Alakuş, 2009).

Bütün bunlardan yola çıkarak iyi bir sınıf yönetimi: sınıf içinde etkili, verimli, yeterli ve istendik bir eğitim-öğretim gerçekleştirebilmek için hem fiziksel, hem de psikolojik olarak sınıf ortamını düzenlemek ve eğitim-öğretime etki edecek bütün unsurları en iyi şekilde planlamanın yanında istenilen hedeflere ulaşmak için bütün unsurların koordinasyonunu amaca uygun şekilde gerçekleştirmektir şeklinde tanımlanabilir. Öğretmen, sınıfta öğrencinin dikkatini dağıtacak etmenleri minimuma indirmek için gerek sınıf içi gerek sınıf dışı etmenleri iyi belirlemek ve onları pasifize etmek konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmalıdır. Öğretmen elindeki materyal ve imkânları en etkili şekilde değerlendirebilecek beceriye de sahip olmalıdır. Aynı zamanda öğretmen, etkili bir iletişim uzmanı olmalı sınıf içerisindeki öğrencilerin dilinden anlamalı onların anlayacağı şekilde dersini sunmalıdır. Bunlara ek olarak öğrencilerin ruh halinden de anlar durumda olmalı ve öğrenci psikolojisini iyi bilip sınıf ortamında öğrenciyle iletişim kurarken onların psikolojik durumlarını da göz önünde bulundurarak hareket etmelidir.

2. 4. 1. Sınıf Ortamını Etkileyen Değişkenler

Eğitimin istenilen düzeyde ve amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilebilmesi için eğitimin amaçlarına uygun bir sınıf ortamı, olumlu öğretmen- öğrenci iletişimi, öğrenciler ile öğretmenin beraber belirlediği sınıf içi kuralların eğitim sürecine dahil edilmesi gerekmektedir (Durukan ve Öztürk, 2004).

Okul amaçlarının gerçekleşmesi sınıfın etkili yönetilmesiyle mümkündür. Ancak sınıfın yönetimi pek çok değişkenden etkilenmektedir (Özer, 2012). Özer, bu etmenleri sosyal, eğitsel ve psikolojik etmenler olarak belirlerken, Alkan, sınıf içi etmenler ve sınıf dışı etmenler şeklinde ikiye ayırmıştır. Öğretmen öğrencilerinin çalışmasını engelleyecek unsurları iyi tanımlayıp bu engelleyici etmenleri en aza indirmeyi başarabilmelidir. Öğrencinin öğretmen tarafından düzenlenen eğitim-öğretim etkinliklerine katılmalarını sağlayıp, öğretim zamanını en etkili bir şekilde kullanmasını amaçlamalıdır (Alkan, 2012). Sınıf yönetimi değişkenleri, öğrenci, öğretmen, ortam, okul ve eğitim yönetimi, çevre olarak sıralanabilir (Jacobsen and others, 1985; Wrag, 1985.; Harris, 1991'den aktaran: Başar, 1999). Başaran'a göre etkili bir sınıf yönetiminin dönümcül (kritik) ögesi öğretmendir, çünkü o diğer öğelerin bütünleştiricisi ve bir dereceye kadar da belirleyicisidir (Başar, 1999).

Sınıf yönetimi disiplinler arası bir alandı. Sınıfın iyi bir şekilde yönetilmesi için birden çok değişkenin ve disiplinler hakkında yeterli derecede bilgi sahibi olunması gerekmektedir. Sınıf kuralları ve disiplin politikalarının belirlenmesi, öğretme yöntemi, dersliğin etkili öğrenme için uygun hale getirilmesi, öğretimin yönetilmesi, sınıf içi

ilişkilerin düzenlenmesi, motivasyon, etkili iletişim, sınıf içi istenmeyen davranışların önlenmesi, problem çözme, aile içi iletişim ile ilişkiler ve öğrenci disiplin işlerinin yürütülmesi gerekmektedir (Karip, 2002). Öte yandan Demirel sınıf yönetimini etkileyen faktörleri, sosyal çevreye uyum, okul aile arasındaki işbirliği, sınıfın fiziki koşulu ve sınıfta yaratılan atmosfer şeklinde sıralamaktadır (Demirel, 1999).

İlgi, gereksinim, tutum, beklenti, isteklendirme kişiyi davranışa iten güçlerle kavramlardır. Bunlar bireyin çevresinden kaynaklanan, sorun olduklarında da çözümleri büyük ölçüde çevreden olan durumlardır. Çevre-davranış ilişkisinin bu yanı öğretmenin çevreyi temel kaygı olarak alması gerektiğinin başka bir kanıtı olarak gözetilmelidir (Başar, 1999).

Bundan da anlaşılacağı gibi bir öğretmenin sınıf yönetimine sınıfın dışından etki eden aile, okul, dış dünyaya ait olan bütün uyaranlar sosyal olgular gibi yakın çevresinin yanında kitle iletişim araçlarının da etkisinden de bahsedebiliriz.

Başar sınıf yönetimi etkinliklerini beş boyutta ele alıp değerlendirmektedir. 1) Sınıfın fiziksel özelliklerinin eğitim-öğretim için hazır hale getirilmesiyle ilişkindir. Sınıfın genişliği, temizliği, ısı durumu, yeterli ve uygun ışıklandırması ya da güneş ışığından yeterli düzeyde faydalanabilme durumu, gürültüyle ilgili sorunlar, renk, temizlik, estetik durumu, oturma düzeni, eğitsel araçların ne derece olup olmadığı, öğrencilerin guruplara ayrılma durumları bunlardan belli başlı olanlarıdır. 2) Dersin, planlaması, planlamaya uygun bir şekilde uygulamanın gerçekleştirilmesi ve değerlendirmenin yapılması. 3) Eğitimin zaman boyutu. 4) İletişim. 5) Davranışa yönelik düzenlemeleri içerir. İstenmeyen davranışların belirlenip önlem alınması ile alakalıdır (Başar, 1998'den aktaran: Demirel, 1999: 191).

Eğitim ortamı, fiziksel, davranışsal ve öğretim ortamlarının bileşimiyle oluşur. Amaçlara ulaşmaya en uygun fiziksel düzenlemeler çok yönlü hazırlıklara dayalı etkili bir eğitim planı, bu planın uygulanışında gözlenmek istenen öğretmen ve öğrenci davranış örüntüleri, ortamın öğeleri olarak görülebilir (Başar, 1999).

2. 4. 1. 1. Uzak Çevre

Çevre değişkenleri bir davranışın güdüleyicisi olabileceği gibi, engelleyicisi de olabilir (Başar, 1999).

Uzak çevre öğrenciyi zaman zaman etkileyen birtakım unsurlardan oluşur. Bu unsurlar öğrencinin içinde bulunduğu toplumun yaşama biçiminden birçok değişik kaynaktan (bilgisayar, televizyon, gazete, kitap) elde edinilen diğer insanların yaşamlarına kadar uzanabilen geniş bir yelpazedir (Başar, 1999), Kitle iletişim

araçlarından biri olan televizyonun öğrenci üzerinde olumlu mu yoksa olumsuz mu olduğu konusu tartışılmaktadır. 1970'lerden sonra bilgi ve teknoloji alanındaki kaydedilen büyük gelişmeler sonucunda televizyon ve bilgisayar gibi teknolojik aletlerin insan ve insan yaşantısı üzerindeki etkisinde artış gözlemlenmiştir. Öğrencinin televizyonu nasıl kullanacağı, hangi programları izleyeceği konusunda aile büyüklerinin rehberliği, televizyonun öğrenci üzerindeki olumsuz etkilerini bir miktar azaltacaktır. Aile çocuğun zamanını etkili kullanması yönünde yol gösterici olmalıdır. Çocuk, tek başına hem zamanını iyi kullanmak hem de kendi biliş düzeyine ve yaşına uygun program seçme konusunda yeterli değildir. Aksi durumlarda çocuk, televizyondan olumsuz etkilenecek, sorumluluklarını yerine getirmede sıkıntı yaşayacak, zamanının büyük çoğunluğunu televizyon başında geçirecektir. Okullarımızda öğretmen ve öğrenci işbirliği içinde hareket edip, program ve zamanın etkili kullanılması konusunda da ortak hareket etmektedirler (Durukan ve Öztürk, 2004).

Ülkelerin yaşama farklılıkları sınıf içindeki öğrencilerin davranışlarında da kendini gösterir. (Hamiton and others, 1989). Bu da bize sınıftaki öğrencilerle etkileşim içerisine giren öğretmenlerin, öğrencilerin tutum ve davranışlarını şekillendirmeye çalışırken ne denli geniş bir etkenler yığınyla karşı karşıya olduğunu gösterir.

Dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir gelişme inanılmaz derecede hızlı bir şekilde iletişim alanındaki pek çok araç ile anında yayılabilmektedir. Yani çağımızda bilgi, çok geniş bir alana anında yayılmaktadır. Bu da demek oluyor ki bilgiye ulaşmak günümüz dünyasında oldukça kolay hale gelmiştir. Bu şekilde kültürlerin birbiri içinde etkili olmasına olanak sağlanmaktadır. Toplumun her kesimini etkileyen bu durum okula, öğrenciye ve ailelere de yansımakta, onları da etkilemektedir. Kültürlerin yakınlaşması ve teknolojinin çok hızlı bir şekilde yaygınlaşmasının eğitim plan ve programlarına etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca, kültürel yakınlaşma ve teknolojik hareketlilik, öğrencilerde çok çeşitli eğilim ve istekleri de beraberinde getirdiği söylenebilir.

2. 4. 1. 2. Yakın Çevre

Öğretmenin çevreyi bir sınıf gibi kullanabilmesinin en önemli koşulu, kendisinin çevreyi tanımasından geçer. Bulduğu çevrenin değerlerini, önemsediklerini, geçmişini, değişen ve değişime direnen unsurları bilmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğu toplumun güçlü ve zayıf yönlerini de bilmek durumundadır. Okulda bu çabanın bir parçası olmalıdır. Okul çevreden neler alabileceğini ve çevreye neler verebileceğini iyi bilmeli bu doğrultuda harekete geçmelidir. Yani öğretmen ve okul birbirinin bütünüleyicisi durumundadırlar (Başar,1999).

Okul dışında yaşanan toplumsal gelişmeler ve değişimler sınıf ortamını doğrudan etkiler. Sınıfta yaşanan disiplin problemleri toplumsal problemlerin bir yansıması olarak görülür. Bir ülkede, şehirde, kasabada, köyde ya da semte yaşanan problemler öğrencilerin eğitime verdiklerini ya da verdikleri önemi ve sınıf içindeki davranışlarını doğrudan etkiler (Levin ve Nolan, 2000'den aktaran: Karip,2002: 6). Bundan yola çıkarak, toplumda meydana gelen birtakım hareketlilik ve değişimler kendini okulun çevresinde elbette ki hissettirecektir. Bu etkiler olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Önemli olan öğrencinin olumsuz etkilerden hasar görmeden hatta bu olumsuz etkilerden olumlu çıkarımlar yapmalarını sağlamanın yanında okulun çevresini de bu anlamda etkilemektir. Lemlech'e göre rastlanan olumsuz davranışların değiştirilmesi, sınıf etkinliklerinin çevreye taşınmasıyla gerçekleştirebileceği gibi, çevrenin okula taşınmasıyla da sağlanabilir (Lemlech, 1988).

Başar okulun amacının öğrencileri eğitmek olduğunu söylerken şöyle devam eder; Okul öğrenciyi eğitmek işini yaparken başarılı olmayı amaç edinmiş ise okul, öğrenciyle beraber okulun çevresini de eğitmek yoluna gitmelidir. Eğer okul çevreyi eğitme konusunda başarılı olursa, bu çevre içinde şekillenen öğrencinin bazı olumsuz davranışlarını daha okula gelmeden önlemiş olacaktır. Eğer okul bunu yapamazsa, istenmeyen davranışlar öğrenciyle birlikte okula da girmiş olacaktır. Böylece sınıf ortamı bozulur, eğitsel amaçlar sekteye uğrar ve sınıf yönetimi engellenmiş olur (Başar, 1999).

Sonuç olarak, öğrenci tek başına, yalnız, bütün etkenlere kapalı yaşayan bir varlık değildir ve okula birtakım bilgi ve becerileri kazanmış olarak gelir. Bu bilgi ve becerileri de içinde yaşadığı toplumsal çevreden edinir. Eğer öğrencinin üyesi olduğu toplum, yaşayış davranış ve bilişsel açıdan iyi durumda ise çocukta bütün bu olumlu etmenlerden faydalanır ve istenilen düzeyde eğitimin gerçekleştirilmesi yolunda çok adımlar atılmış olur. Böylece eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek yolunda büyük kolaylıklar sağlanmış olur. Bunun aksi durumlar var ise toplumda, çocuk birtakım olumsuzlukları bünyesinde barındıracaktır ve bu olumsuzluklar ile okula gelecektir. Birinci durumda sınıf ortamı olumlu etkilenirken ikinci durumda bozuk davranışlar ve sorunlar ile sınıfa gelen öğrenci getirdikleri ile elbette sınıfın düzenini bozacak, öğretmenin performansını olumsuz etkileyecek dolayısıyla eğitim-öğretim faaliyetinin gerçekleştirilmesinde sorunlar oluşmasında rol oynayacaktır.

2. 4. 1. 3. Aile

Aile, çocuklarına kazandırdığı davranışlarla eğitimi etkiler. Bu davranışların eğitimin amaçlarına uygun olmaları eğitime yardımcı olur, ama tersi olduğunda eğitimi engeller

(Başaran, 1994). Ailedeki kişi sayısı, öğrencinin davranışlarına etki eden bir durumdur (Suryavikata, 1998). Bunun sonucunda şunu söyleyebiliriz. Ailede kişi sayısının artmasıyla çocuğa ayrılan süre arasında doğrudan bir ilişki vardır. Eğer aile kalabalıksa çocuğa ayrılan vakit diğer bireylere bölüşürülecek ve çocuğun ihtiyacı olan süreden düşecektir. Bu durum beraberinde daha az ilgi, daha az alakayı beraberinde getirerek çocuğun genel hal ve davranışlarında olumsuz olarak kendini gösterecektir. Eğitimin ailede başladığı bir gerçektir. Çocuğun ilerde nasıl bir birey olacağına dair temeller hiç kuşkusuz çocukluk döneminde atılmaktadır.

Aile içerisinde yaşanan olumsuzluklar ve çatışmalar, çocuk üzerinde olumsuz etki yaratır. Ailenin genel atmosferi ile öğrenci davranışları arasında ilişki vardır. Yine ailenin çocuğa karşı olan tutumları ile çocuğun davranışları, kişilik yapısı arasında ilişki vardır (Margarita and Almoung, 1992). Ailede atılan temelleri sonradan başka bir kurumun değiştirmesi de oldukça güç olmaktadır. Çocuğun dürüst-yalancı, çalışkan-tembel gibi olguların kazanılmasındaki en büyük rolü ailesi oynar ve yine bu olumsuz tutum ve davranışlar aile içinde pekiştirilerek güçlendirilir. Okulun ise aile içinde kazandırılıp pekiştirilen bu davranışları değiştirmesi güç bir iştir. Bundan dolayı çocuk için yapılabilecek en uygun çözüm, aileyi önceden bilgilendirmek ve eğitmektir (Başar, 1999).

Bir öğrenci sınıfa gelirken yalnız gelmez, beraberinde ailesinin kültürünü, değerlerini, yapısını, problemlerini, kendi davranışına ve tutumlarına yansımış olarak getirir (Schwartz,1995; Couchenour ve Chrisman,1999'dan aktaran: Şişman ve Turan, 2004).

Eğitim faaliyetini gerçekleştirilirken çocuğun yetiştiği ailenin sosyal, kültürel, ekonomik, demografik yapısı, aile büyüklerin eğitimi ile bilişsel düzeyleri çok önemlidir. Çocuk parçası olduğu kültüre dair ilk öğretilerini ailenin aktarımlarından öğrenmeye başlar. Dolayısıyla çocuk okula başlarken pek çok şeyi öğrenmiştir. Öğrendikleri olumlu şeyler olabileceği gibi olumsuz şeyler de olmaktadır. Bu önceden öğrenilmiş olumsuz tutum ve davranışlar sınıfa taşındığında sınıf yönetimini olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuzluktan kurtulmanın en akılcı yolu ise ailelere önceden ulaşmak, ailelerin tutum ve davranışlarında değişiklikler yapma yoluna gitmektir. Öğrenciden evvel ailenin üzerine eğilmek gerekmektedir. Böylece ailenin çocuk üzerinde herhangi bir olumsuz etki yapmasına imkân tanımadan sorunun ortadan kaldırılması sağlanmış olur. Bu da sınıfa olumlu yansır. Sınıfın kontrol altında tutulması, eğitim-öğretim için en ideal koşulların oluşturulmasına olanak tanır.

2. 4. 1. 4. Okul

Sınıf, içinde bulunduğu okulun bir parçasıdır. Bu nedenle okulun fiziksel ve psikolojik yapısı, sınıf yönetimini etkiler (Aydın, 1998). Okul, bir toplumun ihtiyacı olan eğitimin her basamağının karşılandığı ve bu doğrultuda faaliyet veren önemli bir toplumsal birimdir. Okulun bugünkü şeklini alabilmesi yüzyıllar süren bir gelişim evresinin sonucudur. Bazı kesimler her ne kadar eğitim için okula ihtiyaç olmadığını savunsalar da bu görüşler, toplumun okullara olan ihtiyacını azaltmamıştır ve okul varlığını sürdürmüştür. Okullar, eğitim sisteminin en temel birimi olmaya devam etmiştir (Başaran, 1994).

Gerçekte okulun, içinde yer aldığı çevre ile bütünleşmesi, etkin ve verimli bir yönetim anlayışının dayandığı en önemli ilkelerinden biridir. Bu amaçla okul yönetimi, olanaklar ölçüsünde çevreye yönelik eğitsel, kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlemelidir. Bu tür etkinliklerde, okulun amaçları ve sorunları vurgulanarak, çevrenin katkıları sağlanabilir. Ayrıca bu etkinlikler, çevrenin okuldan beklentilerinin gerçekçi bir biçimde saptanmasının yanı sıra, bu amaçla uygun politikalar geliştirilmesinde katkı sağlar. Bu bağlamda kurum amaçlarının, çevre tarafından paylaşılması, hem kolektif yönetim anlayışının yerleşmesine, hem de otokratik yönetim patolojilerinin sağaltılmasına dönük bir katalizör gibi kullanılabilir (Aydın, 1998).

Okul, kapsadığı bütün canlı ve cansız varlıklar ile eğitim-öğretimi en iyi gerçekleştirecek şekilde tasarlanmalı ve hayata geçirilmelidir. Okulda, öğretmen ve öğrencinin ortak alanları kullanarak eğitim-öğretime faaliyetine katıldıkları unutulmadan bu iki gurubun bütün ihtiyaç ve istekleri göz önünde bulundurularak ortak alan düzenlemeleri yapılmalıdır. Okulun fiziksel düzeni, okulun büyüklüğü, okulun yeri, okul binasının eğitimsel özellikleri çok iyi planlamalı eğitime destek verecek şekilde inşa edilmeli ve düzenlenmelidir (Tuna, 2004).

Sonuç olarak, eğitimin bir bütün olduğu ve bu bütünün içerisinde okulunda önemli bir yer teşkil ettiğini söyleyebiliriz. Çünkü eğitim-öğretim okul içerisinde gerçekleştirilen bir faaliyettir. Okul gerek yönetimi gerekse fiziksel imkânları ile bu faaliyeti amacına en uygun şekilde yerine getirebilecek donanıma sahip olmalıdır. Okul sahip olduğu fiziksel olanaklar ile okulda sürdürülen eğitim-öğretim arasında olumlu bir ilişki vardır. Okulun olanakları ne kadar geniş ise okul bünyesinde verilen eğitim faaliyetleri o derece iyidir denilebilir.

2. 4. 1. 4. Öğretmen

Öğrencinin öğretmenden çok etkilendiği bilinmektedir, özellikle öğrencinin okula başladığı ilk yıllarda bu etkilenim en üst düzeyde meydana gelir. Öğrencinin öğretmenini model alarak, onun gibi davranıp, onuna benzemeye çalıştığı gözlemlenmiştir. Öğretmen konuşmasına, genel davranışlarına, hal ve hareketlerine dikkat etmeli öğrencileri tarafından izlendiğini ve örnek alındığını unutmamalıdır. Bundan dolayı öğretmen öğrenci için iyi bir model olmalıdır. Öğretmenin çalışkan, düzenli ve tertipli olması, özenli olması sınıfın genel davranışları ve başarısı üzerinde olumlu etkiler yapmaktadır. Sınıf ortamında etkili bir iletişim ortamı oluşturmalı öğrencilerine de kaliteli iletişim becerilerini kazandırmalıdır. Ayrıca öğretmen, iyi bir dinleyicide olmalıdır. Öğrencilerini dinlemeli, onların sözünü kesmemeli, neyi niçin söylediklerini anlamalı ve onları önemsemelidir. Bütün bu özelliklere sahip olan bir öğretmenin sınıf ortamı da elbette ki olumlu olacak, öğrenciler aktif bir şekilde eğitim-öğretime katılacak, ılımlı bir sınıf ortamı oluşturulacaktır (Şişman ve Turan, 2004). Özden ise öğretmenin öğrenciyle iyi bir iletişim kurmadan bilgiyi aktarması ve ezberletmesi belki mümkün ama önem verdiği değerleri onlara benimsetmesi mümkün değildir (Karip, 2002).

Öğretmenliğin bir sanat olduğu, salt bir konunun uzmanı olmanın o konuyu öğretmek için yeterli olmadığı çok sonra anlaşıldı (Kırıçoğlu, 2005).

Öğretmen sınıf ortamını öğrenciler için uygun ve ilginç bir duruma getiren kimsedir. Öğretmen öğrencileri etkinlikleri ile dolaylı veya dolaysız olarak etkiler. Onları akademik ve mesleki yönlerden geleceklerine yön verdiği gibi bir kişilik kazanmalarına da kaynaklık eder. Öğretmenin bu alanlarda amaç doğrultusunda öğrencileri etkilemesi ve kaynaklık edebilmesi için şu altı temel alanda beceriye sahip olması gerekir.

Bunlar:

- Zamanı iyi kullanma,
- Sınıfın fiziksel düzeninin organizasyonu,
- Öğrenci davranışlarını yönlendirme,
- Sınıf yönetimi,
- Sunuya yer verme,
- Öğrencileri değerlendirme.

Öğretmen, öğrencilerin yetiştirilmesinde bir orkestra şefi özelliği taşımaktadır. Öğrencilerin amaçlar doğrultusunda bir yaşantı kazanmalarını gerektiren her türlü öğenin sınıf içerisinde eşgüdümünü öğretmen sağladığı ölçüde, orkestra şefinin çeşitli enstrümanlardan anlamlı sesler çıkmasını sağladığı gibi öğrencilerin etkili öğrenmesini sağlayacak ve kaliteli bir eğitim yaşantısı

oluşturabilecektir. Bunun içinde öğretmen sınıftaki kaynakları, öğrencileri ve zamanı çok iyi yönetmelidir. Yani etkili bir öğretim için öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi anlayışına ihtiyacı bulunmaktadır (Durukan ve Öztürk, 2004).

Öğretmenler, öğrencilerine istenilen davranışları öğretmede ve öğretilen davranışları pekiştirmede eğitimin ilk sorumlusu olmuşlardır (Başaran,1994). Öğretmen, toplumu bir sınıfmış gibi kullanabilmesi gerekir. Öğretmenin bunu yapabilmesi öğrencinin yaşamını zenginleştirir. Ayrıca öğrenciye öğrendiği bilgileri uygulayıp pekiştirme fırsatı da sunar. Bu şekilde öğrenci, öğrendiklerinin yaşamını nasıl kolaylaştırdığını görür (Wood, 1992).

Öğretmenin en önemli görevi; belirlenen hedeflerin doğrultusunda öğrencilerde beklenen ve amaçlanan davranış değişikliklerini gerçekleştirmektir. Fakat bu temel görevin yanında öğrencide davranış değişikliğini gerçekleştirme aşamasında meydana gelen bir takım olumsuz unsurlar ile amaca giden yolda karşılaşılabilecek yönetme, kontrol ve uygun ortamı sağlamak gibi gerekli olan şartları da oluşturmak konusunda uzman olmak durumundadır. Bu durumları şu şekilde sıralamak mümkündür. Öğretmen, derslere devam etmeyen öğrencileri belirleme, öğrencilerin sınıf içi etkinlik ve ödev kontrollerini yapma, öğretim materyallerinin işlenecek konuya uygun ve öğrencinin dikkatini çekecek şekilde olanları belirleyip hazırlama, sınıf içi çalışma şartlarını uygun hale getirme, öğretimi engelleyici olumsuzlukları belirleme ve bu olumsuzlukları ortadan kaldırma olarak sıralanabilir (Durukan ve Öztürk,2004).

Öğretmen sahip olduğu kabiliyetler sayesinde öğrencileri şekillendire bilmeli, onları hayata tam anlamıyla hazırlaya bilmelidir. Öğretmenin tutum ve davranışları, mesleki kabiliyeti, genel kültür düzeyi, iletişim alanındaki becerisi gibi birçok özelliği öğrenci üzerindeki etkisini artırıcı ya da azaltıcı etki göstermektedir. Öğrenci üzerinde olumlu etki yapan öğretmenlerin daha iyi bir sınıf yöneticisi olduğu söylenebilir.

2. 5. İlgili Araştırmalar

2. 5. 1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Aksu (1997), "Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki etkinliği" konulu yüksek lisans tezinde genel liselerde öğretmenlerin algılarına dayalı olarak öğretmenlerin sınıf yönetiminde ne derece etkili olduklarını belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini İzmit ilindeki merkez genel liseleri oluşturmaktadır. Araştırma 6 genel lisede 1378 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma anket-survey yöntemiyle yapılmıştır. Anketi araştırmacı geliştirmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğrencilerin algıları sınıf yönetimi

boyutlarından fiziksel çevre, plan-program ve iletişimde cinsiyetlere göre anlamlı farklılıklar göstermemektedir. Fakat araştırmanın diğer alt problemleri olan, davranışa ilişkin, zamana ilişkin, sınıf yönetimine ilişkin, sınıf yönetimi etkinliğine ilişkin algılar sınıf düzeyine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir.

Turanlı (1995), "Öğrencilerin sınıf yönetimine yönelik öğretmen davranışlarına dair beklenti ve algıları" konulu yüksek lisans tezinin amacı; sınıf yönetimine yönelik öğretmen davranışlarına dair, öğrencilerin beklentileri ve algıları arasındaki ilişkileri, benzerlikleri ve farklılıkları itibariyle ele almaktır. Çalışmanın evreni, 1994-1995, öğretim yılında Erciyes Üniversitesi hazırlık sınıfında İngilizce öğrenen öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemi ise bir okutmanın öğrencileri olmuştur. Çalışmada kullanılan anketi araştırmacı geliştirmiştir. Verilerin çözümlenmesinde ortalama, t- testi ve varyant analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Çalışmanın sonucunda, öğrencilerin öğretmenin sınıf yönetimine dair algılarının beklentilerden daha düşük olduğu ve bu sonuçlar öğrencilerin, öğretmenin yönetim davranışlarından tatmin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır.

Aslantaş (1998), "Sınıf yönetiminde iletişim becerilerine ilişkin öğretmen öğrenci görüşleri" Konulu yüksek lisans tezinin amacı, sınıfın yöneticisi olan öğretmenlerin iletişim becerilerinin kendileri ve öğrencileri tarafından nasıl algılandığını ve bağımsız değişkenlere göre bu algıların anlamlı fark gösterip göstermediğini tespit etmektir. Araştırmanın evrenini 1977-1978 öğretim yılında, Bolu il merkezinde 6. 7. ve 8. Sınıflarında öğrenci bulunan 10 ilköğretim okulu ve bu okullarda öğrenim gören 4600 öğrenci ve Fen Bilgisi, Matematik, Türkçe derslerini okutan 64 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada Çetinkanat Öğretmen VI İletişim Becerileri Ölçeği (Ö. İ. B. Ö) kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmen iletişim becerilerine ilişkin, öğretmen ve öğrenci görüşleri arasında 0,05 anlamlılık düzeyinde ve eşitlik boyutlarındaki davranışlarda anlamlı fark bulunurken, empati, etkililik ve yeterlilik boyutlarındaki davranışlarında anlamlı fark bulunamamıştır. Öğretmenlerin cinsiyet, en son mezun oldukları okul, yaş ve kıdem değişkenlerinin eğitim durumlarına göre anlamlı fark gösterirken, babaların eğitim durumları ve kimin yanında kaldığı değişkenlerine göre anlamlı fark göstermediği görülmüştür.

Duyar (2001), "İlköğretim II. Kademesinde resim- iş dersi amaçlarının gerçekleştirme derecesi ve öğretmen profili" konulunun yüksek lisans tezinin amacı, ilköğretim okulu II. Kademe resim-iş dersi amaçlarının gerçekleştirme derecelerini ve öğretmen profilinin incelenmesidir. Araştırmanın evreni, 1999-2000 öğretim yılında Bursa ili merkez üç ilçedeki okullarda (Osmangazi, Nilüfer, Yıldırım) görev yapan resim-iş öğretmenleri

oluşturmaktadır. Bu araştırmada Bursa il merkezindeki 30 okul ve bu okullarda görev yapan 53 resim-iş öğretmeni ile çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan araç iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlere resim- iş dersinin 17 amacının gerçekleşme dereceleri hakkındaki görüşleri sorulmuştur. İkinci bölümde ise öğretmen profilini ortaya çıkarmak amacıyla öğretmenlere ait kişisel bilgiler, cinsiyetleri, deneyim süreleri, medeni durumlarına ilişkin bilgiler ile okuma, TV izleme, boş zamanlarını değerlendirme, derslerde kullandıkları yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri sorulmuştur. Araştırmanın sonucunda amaçların büyük bir kısmının bir dereceye kadar gerçekleştiği ortaya çıkmıştır.

Öztürk (2007), "İlköğretim öğrencilerinin Resim-İş dersine olan ilgi düzeyleri" adlı yüksek lisans tezinde ilköğretim okullarının 6, 7, 8. Sınıf öğrencilerinin Resim- İş dersine olan ilgilerine, öğrenci, eğitimci ve aile gibi faktörlerin nasıl etki ettikleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada kaynak taraması ve anket uygulaması yapılmıştır. Cinsiyet ve yaşlara göre farklılıklar için x2 testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda Resim- İş dersinin öğrencilerin el becerilerinde ve yaratıcılıklarına geliştirici katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. 12 yaş gurubundaki öğrencilerin 13-14 yaş gurubundaki öğrencilere göre daha fazla resim yaptıkları ve resim yapmayı mutluluk verici buldukları ortaya çıkmıştır. Ancak panolardaki resimleri izleme ve Resim- İş dersinin hayatlarına bir katkısı olup olmadığına ilişkin bilgilerde yaş guruplarına göre farklılık görülmemiştir. Öğrencilerin Resim-İş dersine olan ilgilerini arttırmak için; çocukların, biyolojik, ruhsal ve fiziksel gelişmelerini dikkate almak ve bu doğrultuda konular seçmek gerekmektedir. Ayrıca öğretmenin eğitici ve sevecen yaklaşımı, malzeme ve tekniklerin zaman zaman değiştirilmesi çocukların Resim- İş dersine karşı daha ilgili olmalarına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Ünalın, Aksoy (1999), "İlköğretim okullarında Resim-İş dersi öğretmenlerinin karşılaştığı problemler" konulu yüksek lisans tezinin amacı, sanat eğitiminin önemli bir parçası olan Plastik Sanatlar Eğitimi alanında ilköğretim okullarında görev yapan Resim Dersi öğretmenlerinin karşılaştıkları problemleri saptamaktır.

Araştırmanın evrenini: 1997-1998 öğretim yılında Eskişehir il merkezinde bulunan 104 ilköğretim okulunda görev yapan 69 Resim Dersi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 36 ilköğretim okulunda görev yapan 50 Resim Dersi öğretmeni oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak, kaynak tarama yöntemi ve anket tekniği kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, Plastik Sanatlar Eğitimi ile ilgili sorunların, öncelikle başlangıç aşamasında saptanıp ve yerinde alınacak önlemler ile çözüme ulaşılabileceği

belirlenmiştir.

Konak (2012), “İlköğretim 6. Sınıf Görsel Sanatlar Eğitimi ders içi etkinliklerin öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi” konulu yüksek lisans tezinin amacı ilköğretim 6. Sınıf Görsel Sanatlar dersi ders içi etkinliklerin sınıf ortamına ilişkin demokratik tutumlarına etkisini tespit etmektir.

Araştırmanın evreni, 2011-2012 Eğitim- öğretim yılı birinci yarıyılıda İstanbul il Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı Bilge Soyak İlköğretim Okulu 6. Sınıfa devam eden öğrencileridir. Araştırmanın örneklemini 52 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafında geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile Gömleksiz (1993) tarafından geliştirilmiş olan Sınıf Ortamına İlişkin Demokratik Tutum Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmanın sonucunda öğrencilerin demokratik tutumları anne babanın eğitim durumuna, ailenin aylık gelirine göre, cinsiyetlerine göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Fakat deney ve kontrol gurubu öğrencilerinin, ön test guruplarına göre düzeltilmiş demokratik son test puanları arasındaki anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Yine deney ve kontrol ön test ölçek, “estetik, bilimsellik, birlikte çalışma, katılım, sınıf oyuna başvurma ve azınlık hakları alt boyutu puanına göre düzeltilmiş her bir ölçek alt boyutu puanına göre düzeltilmiş her bir ölçek alt boyut son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Deney ve kontrol ön test ölçek “düşünceye saygı” alt boyut puanına göre düzeltilmiş ölçek düşünceye saygı alt boyutu son test puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir.

Öz (2003) “İlköğretim 2. Kademesinde, Resim- İş dersine ayrılan sürenin, dersin niteliğine etkisi” konulu yüksek lisans tezinde Türkiye’deki ilköğretim okullarının 2. Kademesinde, Resim- İş dersi için egzersiz programı alan öğrencilerle, egzersiz programı almayan öğrencilerin resimlerinin karşılaştırılması yoluyla, Resim- İş dersinin süresinin, dersin niteliğine etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini, 2001-2002 eğitim- öğretim yılında, Eskişehir ili Vali Ali Fuat Güven İlköğretim Okulu 6., 7., 8., sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Tarama modelindeki bu araştırmanın verileri, 6 ve 7. Sınıftan 4’er adet egzersiz programı almış olan ve egzersiz programı almamış öğrenci resmi, 8. Sınıflardan; 5’ er adet egzersiz programı almış ve egzersiz programı almamış öğrenci resmi olmak üzere toplam 26 adet öğrenci resmi aracılığıyla elde edilmiş verilerin çözümlenmesinde ölçüt saptanamamıştır.

Araştırmanın sonucunda, Resim- İş dersine ayrılan süre ile çalışmaların niteliği arasında ilişki olduğu saptanmıştır.

2. 5. 2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Graham (2001), Kolombiya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde “Disipline Dayalı Sanat Eğitimi Sınıfındaki Yetişkin Bireyin Sanatsal Gelişimine İlişkin Bir Örnek Olay İncelemesi” adlı doktora çalışmasında DBAE yönteminin uygulandığı bir sınıftaki 6 yetişkin öğrencinin sanatsal gelişimi belirlenmeye çalışılmış. Gerçekçi resim yapabilme kabiliyetinin ergenlerde ve daha ileriki yaş evrelerinde kaybolmasının nedenleri araştırılmıştır. Bu kabiliyetin körelmesinin nedeni olarak hedef öğrencilerin (yetişkin ve daha ileri yaş gurubundaki öğrenciler) sanatsal gelişimleriyle ilişkilendirilmiştir. Bu araştırma, düşünmede ve sunu becerilerinde öğrencileri yüreklendiren ve onları isteklendiren eğitim ve öğretim programlarının öğrencilerin imgelemlerindeki anlamlı buluşları destekleyeceğinin ve bu gurup öğrencilerin süreli bir sanatsal aktivitenin içerisinde etkin olarak bulunabilmelerinde etkili olabileceği ortaya çıkmıştır(Graham,2001’den akt: Akengin, 2006: 46).

Gardner (1989) çalışmalarında, becerilerin genetik geçişi önceki nesillerin yeterliliklerine ve değerli eserler vermeleri ile ilişkilidir şeklinde bir sonuca ulaşmıştır(Gardner 1989’dan akt: Leach ; 2008,).

Riccio L.L. ve diğerleri (2003) Görsel Sanatlar eğitimine dair yapılmış araştırmalara dayanarak, ABD- Washington, DC The School for Art in Learning-SAIL (Öğrenmede Görsel Sanatlar Okulunda) eğitim görmekte olan öğrencilerin, akademik, duygusal ve toplumsal alandaki gelişmelerinin görsel sanatlar okulunda eğitim almayan öğrencilere göre daha iyi düzeyde olduğunu dile getirmişler.

2. 6. Literatür Taramasının Sonuçları

Araştırmanın konusu ile ilgili yurt içi ve yurt dışında yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde öğrencilerin sınıf yönetimine dönük tutumları ile ilgili çeşitli çalışmalara rastlanmış fakat bu çalışmaların hiç birinde Görsel Sanatlar öğretmenlerinin sınıf yönetimine dönük öğrenci tutumlarının çok boyutlu şekliyle ele alınmadığı görülmüştür. Yapılan çalışmalara genel olarak bakıldığında farklı disiplinlerde sınıf yönetimine, öğretmen ve öğrenci tutumlarına dair araştırmaların yapıldığı görülmüştür.

Araştırmalar, yöntem ve veri toplama teknikleri açısından incelendiğinde birçoğunun da benzer yöntem ve teknikler kullanılmıştır. Fakat bazı çalışmalar da farklılıklara da rastlanmıştır. Veri toplama araçlarının bir kısmı araştırmacı tarafından geliştirilirken bir kısım araştırmacılar ise geçerliliği ve güvenilirliği önceden kanıtlanmış veri toplama araçları kullanmıştır. Araştırmaların çoğunda nicel veri toplama

tekniklerinden faydalanılmıştır. Ancak bazı çalışmalarda nicel ve nitel teknikleri nadiren de olsa birlikte kullanmışlardır.

Yapılan literatür taraması sonucunda, ülkemizde de yurt dışında da Görsel Sanatlar ile ilgili tamamen örtüşür nitelikte bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yurt dışındaki literatür taramasına bakıldığında öğretmen tutumlarına yönelik çalışmaların daha fazla olduğu fakat öğrenci tutumlarını ele alan çalışmaların ise daha az olduğu tespit edilmiştir. Farklı disiplinlerde yapılan veya benzer nitelikteki Görsel Sanatlar dersine yönelik çalışmalar incelenmiş ve görülmüştür ki elde edilen bazı bulgular yapılan çalışmayı desteklerken, bazı bulular farklı niteliklere sahiptir. Sonuç olarak sürekli bir değişim ve gelişimin yaşandığı günümüz dünyasında, bu değişim ve gelişmelerin eğitim sistemlerini ve öğrenci tutumlarını da etkileyip farklılaşmalara neden olduğu düşünüldüğünde, yapılan bu araştırma, Görsel Sanatlar eğitimi alanında yapılan ve yapılacak olan araştırma ve çalışmalara örnek olabileceği bakımından önemli görülmektedir.

3. YÖNTEM

3. 1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Bu kapsamda nicel verilerin elde edilebilmesi için araştırmanın deseni nedensel karşılaştırma yöntemine uygunluk göstermektedir. Nedensel karşılaştırmalarla var olan bir durumun ya da olayın nedenleri, bu duruma sahip olanlarla olmayanlar karşılaştırılarak bulunmaya çalışılır (Karasar, 2008). Bu tür araştırmalara ilişkisel araştırmalar da denir. İlişkisel çalışmalarda değişkenler arasındaki ilişkilerin tanımlanması amaçlanır. Bu kapsamda bireysel farklılıklar üzerinde de durulur. (Barker, Pistrang, & Elliott, 2002). Araştırmacılar çalışmalarında değişkenler arasında ilişkiler ararlar. Bunu yapmak için en az iki değişkenden oluşan durumlar arasında karşılaştırmalar yaparlar (Çepni, 2009). Yapılan bu çalışmada farklı okul ve sınıflarda okuyan birden çok öğrenci guruplarının sınıf yönetimine yönelik tutumlarına etki eden faktörler araştırılmıştır. Araştırmaya en uygun yöntem olarak nedensel karşılaştırma yöntemi uygun görülmüş ve kullanılmıştır.

3. 2. Çalışma Gurubu

Bu çalışmanın çalışma gurubu Trabzon ilinin farklı ortaokul ve liselerinden seçilen ve yaşları 10 ile 18 arasında değişen (Ort=13.78, S=1.94) 659 öğrenci (Kız= 340, Erkek= 319) oluşturmaktadır. Öğrencilerle ilgili diğer tanımlayıcı bilgiler tablo 1'de özetlenmektedir.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Tanımlayıcı Bilgiler

	Değişken		f	%
Cinsiyet	Ortaokul	Kız	242	54.1
		Erkek	205	45.9
	GSL ve Lise	Kız	98	46.2
		Erkek	114	53.8
Anne Eğitim Durumu	Ortaokul	Okuryazar Değil	12	2.7
		İlkokul	109	24.4
		Ortaokul	93	20.8
		Lise	133	29.8
		Üniversite	100	22.4
	GSL ve Lise	Okuryazar Değil	6	2.8
		İlkokul	78	36.8
		Ortaokul	53	25
		Lise	53	25
		Üniversite	22	10.4
Baba Eğitim Durumu	Ortaokul	Okuryazar Değil	8	1.8
		İlkokul	60	13.4
		Ortaokul	67	15
		Lise	171	38.3
		Üniversite	141	31.5
	GSL ve Lise	Okuryazar Değil	1	0.5
		İlkokul	34	16
		Ortaokul	47	22.2
		Lise	76	35.8
		Üniversite	54	25.5
Aile Geliri	Ortaokul	1000 TL'den az	111	24.8
		1001-3000 TL arası	236	52.8
		3001 TL üstü	100	22.47
	GSL ve Lise	1000 TL'den az	45	21.2
		1001-3000 TL arası	136	64.2
		3001 TL üstü	31	14.6

Tablo 1'in devamı

İkamet Edilen Yer	Ortaokul	İl Merkezi	406	90.8
		İlçe ve Kasaba	26	5.8
		Köy	15	3.4
	GSL ve Lise	İl Merkezi	175	82.5
		İlçe ve Kasaba	19	9
		Köy	18	8.5
Okunan Sınıfın Mevcudu	Ortaokul	15 Kişiden Az	24	5.4
		15-35 Kişi Arası	268	60
		35 Kişiden Fazla	155	34.7
	GSL ve Lise	15 Kişiden Az	30	14.2
		15-35 Kişi Arası	106	50
		35 Kişiden Fazla	76	35.8
GSD İşlendiği Yer	Ortaokul	Sınıf	419	93.7
		Atölye	28	6.3
	GSL ve Lise	Sınıf	37	17.5
		Atölye	175	82.5
Kitap Okuma Durumu	Ortaokul	Okuyan	359	80.3
		Okumayan	11	2.5
		Bazen Okuyan	77	17.2
	GSL ve Lise	Okuyan	106	50
		Okumayan	28	13.2
		Bazen Okuyan	78	36.8
Kültür Sanat Aktivitelerine Katılma Durumu	Ortaokul	Katılan	224	50.1
		Katılmayan	96	21.5
		Bazen katılan	127	28.4
	GSL ve Lise	Katılan	82	38.7
		Katılmayan	60	28.3
		Bazen katılan	70	33

3. 3. Veri Toplama Araçları

3. 3. 1. Kişisel Veri Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan bu formda öğrencilerle ilgili bazı tanımlayıcı bilgiler toplanmıştır. Formda öğrencilerin yaşları, cinsiyetleri, anne ve babalarının eğitim düzeyleri, ailenin ikamet ettiği yer, ailenin gelir düzeyi, öğrencim görülen okul, sınıf mevcudu, Güzel Sanatlar dersinin işlendiği yer, kitap okuma ve sanatsal aktivitelere katılma durumlarına ilişkin ifadeler yer verilmiştir.

3. 3. 2. Görsel Sanatlar Dersi Sınıf Yönetimi Tutum Ölçeği

2010-2011 Eğitim-Öğretim yılında araştırmacı tarafından öğrencilerin Güzel Sanatlar dersi sınıf yönetimine ilişkin öğretmen algılarını ölçmek amacıyla geliştirilen ölçektir. Ölçek geliştirilirken KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Eğitim Bilimleri Bölümü ve İlköğretim Bölümünde alanında uzman toplam 7 kişiden destek alınarak içerik geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Ölçek sınıf yönetimiyle ilgili dört boyuttan oluşmaktadır; Sınıf Ortamının Fiziksel Düzeni (6 Soru), Öğretim Plan ve Programı (9 Soru), Zamanlama (4 Soru), Sınıf İçi İlişkiler (6 Soru), Öğrenci Davranışlarının Düzenlenmesine İlişkin Boyut (8 Soru) Anket toplamda 33 sorudan meydana gelmiştir. Beşli likert tipinde hazırlanan ölçekte ifadeler "Kesinlikle Katılıyorum" ile "Kesinlikle Katılmıyorum" arasında değişmektedir. Yapılan psikometrik değerlendirmede verilerin psikometrik değerlendirme için uygun olduğu saptanmıştır (Keiser-Meyer-Olkin (KMO)=.89). KMO değerinin .70'in üzerinde olması ve Barlett's testinin anlamlılığı ($\chi^2=6923.12$, $sd= 528$, $p< .001$) bu uygunluğun göstergeleridir. Ölçeğin toplam iç tutarlık güvenilirlik katsayısı Cronbach Alfa .88 olarak bulunmuştur. Cronbach Alfa güvenilirlik katsayıları " Sınıf Ortamının Fiziksel Düzeni" alt ölçeği için $\alpha =.59$; " Öğretim Plan ve Programı " alt ölçeği için $\alpha=.73$; " Zamanlama " alt ölçeği için $\alpha= .70$; " Sınıf İçi İlişkiler " alt ölçeği için $\alpha=.84$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans % 56'dır.

3. 3. 3. İşlem

Araştırma planının yapılmasından sonra Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmış ve uygulama okullarda gerçekleştirilmiştir. Uygulama araştırmacı gözetiminde sınıf ortamında yapılmıştır.(Ek.1)

3. 4. Veri Analizleri

Veri analizleri SPSS 16.0 programı ile yapılmıştır. Eksik ve hatalı veriler çıkarıldıktan sonra analizler 659 veri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Veri analizleri için tanımlayıcı istatistik teknikleri ile anlam çıkarıcı tekniklerden bağımsız t testi ile ANOVA testleri kullanılmıştır. Parametrik olmayan veriler için Mann-Whitney U testinden yararlanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırma esnasında nicel yaklaşımla elde edilen bulgular altı farklı alt problem çerçevesinde verilmiştir.

4. 1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dair Bulgular

İlk olarak ortaokul ve lisede okuyan öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin algıları arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar tablo 1'de özetlenmektedir. Buna göre SOFD puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-9.97$, $p< .05$). Bu fark Lise ve GSL öğrencilerin puan ortalamalarının yüksekliğinden kaynaklanmaktadır. OPP puanları arasında da anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t=2.55$, $p< .01$). Buradaki fark ise ortaokul öğrencilerinin bu boyuttan daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin OZB boyutundan aldıkları puanlar arasında da anlamlı fark vardır ($t=-2.03$, $p< .04$). Bu boyuttaki farklılık da lise ve GSL öğrencilerin puanlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin SİİD ($t=3.11$, $p< .001$) ve ÖDD ($t=3.67$, $p< .001$) puanları arasında da anlamlı farklılıklar saptanmıştır. SİİD boyutunda ortaokul ÖDD boyutunda ise lise ve GSL öğrencilerinin puanları anlamlı düzeyde diğerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin ölçeğin toplamından aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 2. Ortaokul ve Lisede Okuyan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Ölçek	Okul Türü	N	Ort	S	t	p
SOFD	Ortaokul	447	2.83	0.80	-9.97	0.001
	Lise ve GSL	212	3.50	0.84		
OPP	Ortaokul	447	3.56	0.81	2.55	0.01
	Lise ve GSL	212	3.39	0.67		
OZB	Ortaokul	447	3.05	1.01	-2.03	0.04
	Lise ve GSL	212	3.23	1.09		
SİİD	Ortaokul	447	3.81	0.89	3.11	0.001
	Lise ve GSL	212	3.58	0.84		
ÖDD	Ortaokul	447	3.71	0.90	3.67	0.001
	Lise ve GSL	212	3.44	0.81		
TPLPUAN	Ortaokul	447	3.44	0.64	0.12	0.90
	Lise ve GSL	212	3.43	0.58		

SOFD=Sınıf Ortamının Fiziksel Düzeni, OPP=Öğretim Plan ve Programı, OZ=Öğretim Zamanı, SİİD= Sınıf İçi İlişkilerin Düzenlenmesi, TPLPUAN= Ölçekten Alınan Toplam Puan ÖDD= Öğrenci Davranışlarının Düzenlenmesi

4. 2. İkinci Alt Probleme Dair Bulgular

Okul farkı gözetmeksizin cinsiyet değişkeni dikkate alınarak yapılan karşılaştırmadan elde edilen sonuçlar tablo 3’de verilmektedir. Buna göre kız ve erkek öğrencilerin SİD ($t=3.26$, $p< .001$), ÖDD ($t=3.19$, $p< .001$) boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı fark vardır. Bu farklılık her iki boyutta da kızların aldıkları puanların anlamlı düzeyde yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Kız ve erkeklerin ölçeğin tamamından aldıkları puanlar arasında da anlamlı farka rastlanmıştır ($t=2.22$, $p< .05$). Buradaki fark da kızların puanlarının anlamlı düzeyde yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Diğer boyutlarda anlamlı farka rastlanmamıştır.

Tablo 3. Kız ve Erkek Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Ölçek	cin	N	Ort.	S	t	p
SOFD	Kız	340	3.00	0.83	-1.48	0.139
	Erkek	319	3.10	0.91		
OPP	Kız	340	3.54	0.76	1.28	0.201
	Erkek	319	3.47	0.79		
OZB	Kız	340	3.16	1.02	1.27	0.205
	Erkek	319	3.05	1.05		
SİİD	Kız	340	3.84	0.85	3.26	0.001
	Erkek	319	3.62	0.90		
ÖDD	Kız	340	3.72	0.87	3.19	0.001
	Erkek	319	3.51	0.88		
TPLPUAN	Kız	340	3.49	0.59	2.22	0.027
	Erkek	319	3.38	0.66		

4. 3. Üçüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Okul farkı dikkate alınmadan öğrenci ailelerinin sahip oldukları ekonomik gelir düzeylerine göre sınıf yönetimi ölçeğinden aldıkları puanlarla ilgili ANOVA analizi tablo 4'de görülmektedir. Buna göre gelir düzeyine ilişkin anlamlı farklılık sadece OPP boyutunda gözlenmektedir ($F_{2,656}=3.63$, $p<.05$). Bu fark ailelerinin gelir düzeyi 1000TL'den az olan öğrencilerin puanlarının gelir düzeyi 3000 TL'den fazla olanlardan daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 4. Farklı Ekonomik Gelir Düzeylerine Sahip Olan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

		KT	Sd	KO	F	p	Fark
SOFD	Gruplar Arası	2,804	2	1,40	1,85	0,15	
	Grup İçi	496,79	656	0,75			
	Toplam	499,59	658				
OPP	Gruplar Arası	4,32	2	2,16	3,63	0,02	100TL'den az >3000 TL üstü
	Grup İçi	389,72	656	0,59			
	Toplam	394,04	658				
OZB	Gruplar Arası	4,937	2	2,46	2,3	0,10	
	Grup İçi	704,12	656	1,07			
	Toplam	709,06	658				
SİİD	Gruplar Arası	1,739	2	0,86	1,11	0,32	
	Grup İçi	511,51	656	0,78			
	Toplam	513,25	658				
ÖDD	Gruplar Arası	3,603	2	1,80	2,34	0,09	
	Grup İçi	503,84	656	0,76			
	Toplam	507,45	658				
TPLPUANL	Gruplar Arası	0,277	2	0,13	0,35	0,70	
	Grup İçi	258,44	656	0,39			
	Toplam	258,72	658				

KT: Kareler Toplamı KO: Kareler Ortalaması SD: Serbestlik Derecesi

4. 4. Dördüncü Alt Probleme Dair Bulgular

Öğrencilerin sınıf mevcutları göz önünde bulundurularak yapılan ANOVA testinden elde edilen sonuçlar tablo 5’de özetlenmektedir. Buna göre SOFT boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($F_{2;656}=6.96$, $p<.001$). Bu farklılık sınıf mevcudu 15’in ile 15-35 arasında olan öğrencilerin puanlarının sınıf mevcudu 35’in üstünde olan öğrencilerden aldıkları puanların yüksekliğinden kaynaklanmaktadır. Bir anlamlı farklılık da OPP boyutundadır ($F_{2;656}=8.08$, $p<.001$). Burada da sınıf mevcudu 15-35 arasında olanların puanları 35’in üstünde olanlarınkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin toplam puanları arasında da anlamlı fark belirlenmiştir ($F_{2;656}=8.03$, $p<.001$). Buradaki fark da 15-35 arasında mevcuda sahip olan öğrencilerin 35’in üstünde mevcuda sahip olanlardan daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır.

Tablo 5. Sınıf Mevcutları Farklı Olan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

		KT	Sd	KO	F	p	Fark
SOFD	Gruplar Arası	10.38	2.00	5.19	6.96	0.001	-15>35 +
	Grup İçi	489.22	656.00	0.75			15-35>35 +
	Toplam	499.60	658.00				
OPP	Gruplar Arası	9.47	2.00	4.74	8.08	0.001	15-35>35+
	Grup İçi	384.57	656.00	0.59			
	Toplam	394.04	658.00				
OZB	Gruplar Arası	3.76	2.00	1.88	1.75	0.18	
	Grup İçi	705.30	656.00	1.08			
	Toplam	709.06	658.00				
SİİD	Gruplar Arası	3.53	2.00	1.77	2.27	0.10	
	Grup İçi	509.73	656.00	0.78			
	Toplam	513.26	658.00				
ÖDD	Gruplar Arası	4.13	2.00	2.06	2.69	0.07	
	Grup İçi	503.32	656.00	0.77			
	Toplam	507.45	658.00				
TPLPUANL	Gruplar Arası	6.18	2.00	3.09	8.03	0.001	15-35>35+
	Grup İçi	252.54	656.00	0.39			
	Toplam	258.72	658.00				

KT: Kareler Toplamı KO: Kareler Ortalaması SD: Serbestlik Derecesi

4. 5. Beşinci Alt Probleme Dair Bulgular

Dersi sınıfta ya da atölyede yapan öğrencilerin sınıf yönetimi ile ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farklılıklar Tablo 6'da özetlenmektedir. Buna göre öğrencilerin SOFT ($t=-13,64$, $p< .001$) ve OZB ($t=-2,90$, $p< .001$) puanları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Her iki boyutta da dersleri atölyede yapan öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin algı puanları daha yüksektir. Öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puanlar arasında da anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=-2.99$, $p< .001$) Buradaki fark da dersi atölyede yapan öğrencilerin puanlarının yüksek çıkmasından kaynaklanmıştır.

Tablo 6. Sınıf ve Atölyelerde Ders Yapan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

	Ders Yeri	N	Ort	S	t	p
SOFD	Sınıf	456	2.77	0.77	-13.64	0.001
	Atölye	203	3.66	0.77		
OPP	Sınıf	456	3.51	0.82	0.49	0.63
	Atölye	203	3.48	0.66		
OZB	Sınıf	456	3.03	0.97	-2.90	0.001
	Atölye	203	3.28	1.15		
SİİD	Sınıf	456	3.74	0.91	0.25	0.80
	Atölye	203	3.72	0.83		
ÖDD	Sınıf	456	3.65	0.90	1.23	0.22
	Atölye	203	3.56	0.83		
TPLPUANL	Sınıf	456	3.39	0.64	-2.99	0.001
	Atölye	203	3.55	0.58		

4. 6. Altıncı Alt Probleme Dair Bulgular

Araştırmada ortaokul ve lisede okuyan öğrenciler kendi aralarında iki kategoriye ayrılmış ve buna bağlı olarak cinsiyete dayalı farklılıklar araştırılmıştır. Kız ve erkek ortaokul öğrencilerinin puanları arasında SİİD ($t=1.74$, $p< .001$) ve toplam TPLPUAN' da ($t=2.44$, $p< .05$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. SİİP boyutunda bu fark kızların puanlarının (Ort=3.93, S=.87) erkeklerin puanlarından (Ort=3.66, S=.93) yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. TPLPUAN' a ilişkin farklılık da kızların puanlarının

(Ort=3.51, S=.59), erkeklerin puanlarından (Ort=3.36, S=.69) yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında diğer boyutlarda ortaokul öğrencileri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Kız ve erkek lise öğrencilerinin hem toplam hem de dört boyutla ilgili puanları arasında anlamlı farka rastlanmamıştır.

Tablo 7. Kız ve Erkek Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Okul Türü	Boyut	Cins	N	Ort	Ss	t	p
Ortaokul	SOFD	Kız	242	2.80	.77	-0.66	0.51
		Erkek	205	2.85	.83		
	OPP	Kız	242	3.62	.79	1.74	0.08
		Erkek	205	3.49	.84		
	OZB	Kız	242	3.11	.98	1.48	0.14
		Erkek	205	2.97	1.04		
	SİİD	Kız	242	3.93	.84	3.25	0.001
		Erkek	205	3.66	.93		
	ÖDD	Kız	242	3.81	.87	2.66	0.008
		Erkek	205	3.58	.92		
	TPLPUAN	Kız	242	3.51	.59	2.44	0.015
		Erkek	205	3.36	.69		
Lise ve GSL	SOFD	Kız	98	3.47	.80	-0.54	0.589
		Erkek	114	3.53	.88		
	OPP	Kız	98	3.35	.65	-0.83	0.41
		Erkek	114	3.43	.69		
	OZB	Kız	98	3.26	1.11	0.40	0.689
		Erkek	114	3.20	1.08		
	SİİD	Kız	98	3.62	.85	0.62	0.533
		Erkek	114	3.55	.84		
	ÖDD	Kız	98	3.52	.82	1.32	0.19
		Erkek	114	3.37	.79		
	TPLPUAN	Kız	98	3.45	.57	0.29	0.771
		Erkek	114	3.43	.60		

Veriler parametrik olmadığı için resim dersinin atölye ya da sınıfta yapılma durumu dikkate alınarak öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin algıları arasındaki farklar U testi ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar tablo 3’de özetlenmektedir. Buna göre dersin yapıldığı yer dikkate alındığında OZB (U=4109, Z=-2.66, p<.008) ve TPLPUAN (U=4285, Z=-2.44, p<.02) boyutlarında anlamlı fark vardır. Bu fark her iki durumda da atölyede yapılan derslerin puanlarının (Sıra ortalaması) yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Diğer boyutlarda anlamlı fark bulunmamıştır. Buna karşı lise öğrencilerin puanları dikkate alındığında SOFD (U=1386, Z=-5.47, p<.001), OPP (U=1944, Z=-3.82, p<.001), SİİD (U=1941, Z=-3.83, p<.001), ÖDD (U=2135, Z=-3.26, p<.001) boyutlarında ve TPLPUAN’da (U=1598, Z=-4.84, p<.001) anlamlı farklılıklar vardır. Bu farklılıklarında tamamında atölyede yapılan dersin sınıf yönetimi açısından daha olumlu algılanmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 8. Derslerini Sınıfta ve Atölyede Yapan Öğrencilerin Sınıf Yönetimi Ölçeğinden Aldıkları Puanların Karşılaştırılması

Okul Türü	Ders Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p	
Ortaokul	SOFD	Sınıf	419	214.38	89825	1835	-6.11	.001
		Atölye	28	367.96	10303			
		Sınıf	447					
	OPP	Atölye	419	224.27	93970.5	5752	-0,17	0.86
		Sınıf	28	219.91	6157.5			
		Atölye	447					
	OZB	Sınıf	419	219.81	92098.5	4109	-2.66	0.008
		Atölye	28	286.77	8029.5			
		Sınıf	447					
	SİİD	Atölye	419	222.24	93116.5	5127	-1.12	0.26
		Sınıf	28	250.41	7011.5			
		Atölye	447					
	ÖDD	Sınıf	419	222.36	93170.5	5180	-1.03	0.3
		Atölye	28	248.48	6957.5			
		Sınıf	447					

Tablo 8. in devamı

	TPLPUAN	Atölye	419	220.14	92238.5	4285	-2.44	0.02
		Sınıf	28	281.77	7889.5			
		Atölye	447					
Lise ve								
GSL	SOFD	Sınıf	37	56.46	2089	1386	-5.47	0.001
		Atölye	175	117.08	20489			
		Sınıf	212					
	OPP	Atölye	37	71.54	2647	1944	-3.82	0.001
		Sınıf	175	113,89	19931			
		Atölye	212					
	OZB	Sınıf	37	99.72	3689.5	2986	-0.74	0.46
		Atölye	175	107.93	18888.5			
		Sınıf	212					
	SIİD	Atölye	37	71.46	2644	1941	-3.83	0.001
		Sınıf	175	113.91	19934			
		Atölye	212					
	ÖDD	Sınıf	37	76.7	2838	2135	-3.26	0.001
		Atölye	175	112.8	19740			
		Sınıf	212					
	TPLPUAN	Atölye	37	62.18	2300.5	1598	-4.84	0.001
		Sınıf	175	115.87	20277.5			
		Atölye	212					

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada ortaokul, Anadolu liseleri ve Anadolu güzel sanatlar liselerinde lisede öğrenimlerine devam eden öğrencilerin GRS öğretmeninin sınıf yönetimi becerisine karşı tutumları ile okul türü, cinsiyet, ailelerin aylık gelirleri, sınıf mevcutları, dersin işlendiği yer arasındaki ilişkinin incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma problemine ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve GSD' ye yönelik tutum maddelerinden oluşan Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması inceleniş sırasına uygun olarak yapılmıştır.

1. Araştırmanın birinci alt probleminde "Öğrencilerin okudukları okul türüne bağı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Buna göre SOFD puanları arasında anlamlı fark bulunmuştur ($t=-9.97$, $p< .05$). Bu fark Lise ve GSL öğrencilerin puan ortalamalarının yüksekliğinden kaynaklanmaktadır. OPP puanları arasında da anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t=2.55$, $p< .01$). Buradaki fark ise ortaokul öğrencilerinin bu boyuttan daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin OZB boyutundan aldıkları puanlar arasında da anlamlı fark vardır ($t=-2.03$, $p< .04$). Bu boyuttaki farklılık da lise ve GSL öğrencilerin puanlarının daha yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin SİİD ($t=3.11$, $p< .001$) ve ÖDD ($t=3.67$, $p< .001$) puanları arasında da anlamlı farklılıklar saptanmıştır. SİİD boyutunda ortaokul ÖDD boyutunda ise lise ve GSL öğrencilerinin puanları anlamlı düzeyde diğerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin ölçeğin toplamından aldıkları puanlar arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Birebir örtüşme de sanat dersine ayrılan zamana dair yapılan diğer bir çalışmada Öz (2003) "İlköğretim 2. kademesinde Resim-İş dersine ayrılan sürenin ders niteliğine etkisi" adlı çalışmasında da ele alınmış ve Resim-İş dersine ayrılan süre ile çalışmaların niteliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.

2. Araştırmanın ikinci alt probleminde "Öğrencilerin cinsiyetlerine bağı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. . Buna göre kız ve erkek öğrencilerin SİD ($t=3.26$, $p< .001$), ÖDD ($t=3.19$, $p< .001$) boyutlarından aldıkları puanlar arasında anlamlı fark vardır. Bu farklılık her iki boyutta da kızların aldıkları puanların anlamlı düzeyde yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Kız ve erkeklerin ölçeğin tamamından aldıkları puanlar arasında da anlamlı farka rastlanmıştır ($t=2.22$, $p< .05$). Buradaki fark da kızların puanlarının anlamlı düzeyde

yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Diğer boyutlarda anlamlı farka rastlanmamıştır. Konak (2012) "İlköğretim 6. sınıf Görsel Sanatlar Eğitimi ders içi etkinliklerin öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi" konulu yüksek lisans tezinde elde ettiği veriler "Öğrencilerin cinsiyetleri ile sınıf yönetimine karşı olan tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?" sorusuna ulaştığımız cevapları destekler niteliktedir. Ayrıca (1997) "Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki etkinliği" adlı çalışmasının sonuçları ile ikinci alt problemimize dair ulaştığımız sonuçlar arasında örtüşme olduğu görülmüştür. Sever (2005)' in araştırma sonucu ile benzerlik göstermektedir. Yapılan diğer bir araştırma da Yolaç' ın yaptığı araştırmadır. Yolaç (2009) " İktisadi Bakımdan Eğitimin Önemi, Teknoloji ve Tasarım Dersine Yönelik Öğrenci Tutumları" konulu yüksek lisans tezidir. Araştırmanın sonucunda da, Teknoloji Tasarım dersi öğrencilerinin cinsiyetleri boyutunda öğrenci tutumlarında anlamlı fark gözlenmemiştir. Fakat öğrenci tutumlarının öğretmenin ders içi davranışlarının etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma sonuçları, yaptığımız çalışmanın sonuçları ile örtüşmemektedir. Oyma (2010)"İlköğretim Okullarının fiziksel yapılarına ilişkin Öğrenci Tutumları ve Öğretmen Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tezi ile bu boyutta bir örtüşme olduğu gözlenmektedir.

3. Araştırmanın üçüncü alt probleminde "Öğrenci ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Buna göre gelir düzeyine ilişkin anlamlı farklılık sadece OPP boyutunda gözlenmektedir ($F_{2,656}=3.63$, $p<.05$). Bu fark ailelerinin gelir düzeyi 1000TL'den az olan öğrencilerin puanlarının gelir düzeyi 3000 TL'den fazla olanlardan daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır. Bu boyutta birebir örtüşmese de diğer bir araştırma, Konak (2012) "İlköğretim 6. sınıf Görsel Sanatlar Eğitimi ders içi etkinliklerinin öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi" adlı yüksek lisans tezidir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin demokratik tutumlarının anne babanın eğitim durumuna, ailenin aylık gelirine göre, cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bu bilgiler, çalışmanın üçüncü alt problemi sonucunda elde edilen bulgular ile örtüştüğü görülmektedir. Farklı seviyelerde olsa da Turanlı (1995) "Öğrencilerin Sınıf Yönetimine Yönelik Öğretmen Davranışlarına Dair Beklenti ve Algıları" adlı yüksek lisans tezinin sonuçlarıyla bulunan sonuçlar arasında paralellik görülmüştür.

4. Araştırmanın dördüncü alt probleminde "Sınıf mevcuduna bağlı olarak öğrencilerin sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Buna göre SOFT boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($F_{2,656}=6.96$, $p<.001$). Bu farklılık sınıf mevcudu 15'in ile 15-35 arasında olan öğrencilerin puanlarının sınıf mevcudu 35'in üstünde olan öğrencilerden aldıkları puanların yüksekliğinden

kaynaklanmaktadır. Bir anlamlı farklılık da OPP boyutundadır ($F_{2,656}=8.08$, $p<.001$). Burada da sınıf mevcudu 15-35 arasında olanların puanları 35'in üstünde olanlarınkinden anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Öğrencilerin toplam puanları arasında da anlamlı fark belirlenmiştir ($F_{2,656}=8.03$, $p<.001$). Buradaki fark da 15-35 arasında mevcuda sahip olan öğrencilerin 35'in üstünde mevcuda sahip olanlardan daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır. Bu boyutta Kılınç (2013) yapmış olduğu "8. Sınıf Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen-Öğrenci Görüşleri ile Derse Yönelik Öğrenci Tutumları" konulu doktora tezi sonuçları arasında bir paralellik görülmüştür.

5. Araştırmanın beşinci alt probleminde "Öğrencinin sanat eğitimi aldığı mekânın türüne bağlı olarak sınıf yönetime dönük tutumları arasında fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Buna göre öğrencilerin SOFT ($t=-13,64$, $p<.001$) ve OZB ($t=-2,90$, $p<.001$) puanları arasında anlamlı farklar tespit edilmiştir. Her iki boyutta da dersleri atölyede yapan öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin algı puanları daha yüksektir. Öğrencilerin ölçekten aldıkları toplam puanlar arasında da anlamlı bir fark saptanmıştır ($t=-2.99$, $p<.001$) Buradaki fark da dersi atölyede yapan öğrencilerin puanlarının yüksek çıkmasından kaynaklanmıştır. Bu boyutta Gökaydın (2002), Polloway ve Patton (1997)' un yaptığı çalışmalar ile birebir örtüşmese de büyük oranda benzer sonuçlara ulaşılmıştır.

6. Araştırmanın altıncı alt probleminde "Okul türü, kademesi ve öğrenci cinsiyetine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır?" sorusuna yanıt aranmıştır. Kız ve erkek ortaokul öğrencilerinin puanları arasında SİİD ($t=1.74$, $p<.001$) ve toplam TPLPUAN' da ($t=2.44$, $p<.05$) anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. SİİP boyutunda bu fark kızların puanlarının (Ort=3.93, S=.87) erkeklerin puanlarından (Ort=3.66, S=.93) yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. TPLPUAN' a ilişkin farklılık da kızların puanlarının (Ort=3.51, S=.59), erkeklerin puanlarından (Ort=3.36, S=.69) yüksek çıkmasından kaynaklanmaktadır. Cinsiyet değişkeni dikkate alındığında diğer boyutlarda ortaokul öğrencileri arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Kız ve erkek lise öğrencilerinin hem toplam hem de dört boyutla ilgili puanları arasında anlamlı farka rastlanmamıştır.

Tam olarak örtüşmese de Aksu (2005) ve Sever (1997)' in çalışmalarıyla bu boyutta kısmen de olsa örtüşme olduğu saptanmıştır. Diğer bir çalışmada Oyman (2010)" İlköğretim Okullarının Fiziksel Yapılarına İlişkin Öğrenci Tutumları ve Öğretmen Memnuniyetlerinin Değerlendirilmesi" konulu yüksek lisans tezinin sonucunda okul binalarının fiziksel yapılarına ilişkin sıcaklık, akustik, aydınlatma, iç hava kalitesi,

yoğunluk oyun alanı, renk ve mobilya alt boyutlarında öğrencilerin iyi düzeyde tutum sergiledikleri ve öğretmenlerin yüksek düzeyde memnuniyete sahip oldukları bulgulanmıştır. Ayrıca öğrenci cinsiyetleri ve okul değişkenleri arasında da anlamlı farklara rastlanmıştır. Bu çalışma tamamen örtüşmese de yaptığımız çalışma ile elde edilen bulgular konusunda kısmen benzerlik sergilemektedir. Bir başka araştırma Gürsoy(2014) “ Güncel ve Popüler Müzik Dersine ilişkin Öğrenci Tutumları “ konulu yüksek lisans tezidir. Bu araştırmanın sonucunda, öğrencilerin okudukları sınıf, cinsiyetlerine, mezun oldukları ortaöğretim kurumlarına ve dinledikleri müzik türüne göre öğrenci tutumların da anlamlı fark bulunmamıştır ve tez konusu araştırmanın bu boyutunu desteklememektedir.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimlerine Dönük Tutumlarını ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada, farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçların yanı sıra uygulamacılar ve araştırmacılar için önemli görülen bazı öneriler yer almaktadır.

6. 1. Sonuçlar

“Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine Dönük Tutumları” adlı araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Okul kademesine göre ortaokul, lise ve GSL öğrencilerinin aldıkları puanlar incelendiğinde, SOFD, OZB boyutun da lise ve GSL öğrencilerinin ortaokul öğrencilerinden daha yüksek puan aldıkları fakat OPP, SİİD boyutunda ise ortaokul öğrencilerinin lise ve GSL öğrencilerinden daha yüksek puan aldıkları saptanmıştır. Ortaokul, lise ve GSL de okuyan öğrencilerin sınıf yönetimine ilişkin algıları arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre GRS öğretmenin sınıf yönetimine karşı olan algıları incelenmiş ve kız ile erkek öğrencilerin aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. SİİD, ÖDD ve TPLPUAN boyutlarında kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Gelir düzeyine ilişkin anlamlı farklılık sadece OPP boyutunda görülmüştür. Ailesinin gelir düzeyi 1000 TL'den az olan öğrencilerin aldıkları puanlar, ailesinin gelir düzeyi 3000 TL'den fazla olan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Sınıf mevcuduna göre SOFT Boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu farklılık sınıf mevcudu 15 ile 15-35 arasında olan dersliklerde öğrenim gören öğrencilerin aldıkları puanların sınıf mevcudu 35 üstünde olan dersliklerde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek puan almalarından kaynaklanmaktadır. Diğer bir anlamlı farklılık OPP boyutunda görülmüştür. Sınıf mevcudu 15- 35 olanların puanları, mevcudun 35'in üstünde olanlardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. TPLPUAN boyutunda da anlamlı farklılık elde edilmiştir. Mevcudun 25-35 arasında olduğu dersliklerde öğrenim gören öğrencilerin, 35'in üstünde mevcuda sahip dersliklerde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları görülmüştür.

Dersin işlendiği mekânın türüne göre (Atölye, sınıf) öğrencilerin sınıf yönetimine

karşı olan algıları ile ölçekten aldıkları puanlar arasında da anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bu farklılığın SOFT VE OZB boyutu ile TPLPUAN boyutunda olduğu görülmüştür.

Araştırmada ortaokul ve lisede okuyan öğrencilerin cinsiyetlerine göre GRS öğretmenin sınıf yönetimine karşı olan algıları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı da araştırılmıştır. Ortaokula giden kız ve erkek öğrencilerin puanları arasında SİİD ve TPLPUAN boyutunda anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırmanın Sonuçlarına Dayalı Öneriler

Bu bölümde yapılan araştırma sonucunda elde edilen sonuçlarına dair önerilere yer verilmektedir.

6. 2. 2. Araştırmanın Birinci Alt Problemine Dayalı Öneriler

1. Öğrencilerin okudukları okul türüne bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır? Alt problemine dair öneriler:

- Araştırma sonuçları göstermiştir ki, AGSL ve liselerde okuyan öğrencilere yönelik sanat derslerinde öğretim zamanı daha uzun tutulmalı ve sınıfın fiziksel düzenlemesi, fiziksel olarak daha gelişmiş ve gelişmekte olan ergen öğrencilerin daha rahat ve özgürce hareket edebilmelerine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.
- Ortaokul düzeyindeki öğrenciler için öğretim plan ve programında gerekli görülen ihtiyaçlar doğrultusunda değişiklikler yapılabilir.
- Ders saatinin artırılması öğretmen ve öğrenci açısından önemli dönütler sağlayabilir.

6. 2. 3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine Dayalı Öneriler

2. Öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır? Alt problemine yönelik öneriler.

- Erkek öğrencileri de sanat eğitiminde etkin hale getirmek ve sanat eğitiminin her aşamasından en üst düzeyde faydalanmalarını sağlamak için, erkek öğrencilerin bu derse karşı olan olumsuz tutumlarının kaynakları belirlenip, bu

olumsuzlukların ortadan kaldırılması sağlanmalıdır. Bunun için önce akademik düzeyde, sonrada bu akademik çalışmaların neticeleri doğrultusunda okullarda gerekli düzenlemelere gidilmelidir.

6. 2. 4. Araştırmanın üçüncü Alt Problemine Dayalı Öneriler

3. Öğrenci ailelerinin gelir düzeylerine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır? Alt problemine dair öneriler:

- Sanat eğitiminin daha etkili verilebilmesi için öğretim plan ve programında düzenlemelere gidilmelidir. Öğrencinin maddi imkânsızlıklar dolayısıyla temin edemeyeceği malzemeler gerektiren çalışmalar yerine, toplumun her kesinden insanların rahatça ulaşabileceği malzemelere dayalı çalışmalara yer verilebilir, GRS öğretmeni bu konuda eğitilip, hem öğrencilerinin maddiyatları gözetilerek, hem de plan ve programda bir aksamaya yer verilmeden eğitim zamanını düzenlemesi sağlanabilir.
- Plan ve programın hazırlanmasında öğretmen görüşleri alınabilir.

6. 2. 5. Araştırmanın dördüncü Alt Problemine Dayalı Öneriler

4. Sınıf mevcuduna bağlı olarak öğrencilerin sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır? Alt problemine dair öneriler:

- Genel eğitimin en büyük sıkıntısı olan kalabalık sınıfların mevcutları azaltılarak Avrupa standartlarında sınıflar oluşturulabilir.
- Sınıf mevcutlarınının 15-35 arasında tutulması önerilebilir.

6. 2. 6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemlerine Dayalı Öneriler

5. Öğrencilerin sanat eğitimi aldığı mekânın türüne bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır? Alt problemine dair öneriler:

- Ülkemizdeki bütün okullarda Görsel Sanatlar eğitimi atölyelerinin oluşturulması sağlanabilir.

6. 2. 7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine Dayalı Öneriler

6. Okul türü, kademesi ve öğrenci cinsiyetine bağlı olarak sınıf yönetimine dönük tutumları arasında fark var mıdır? Alt problemine dair öneriler:

- Anadolu Liseleri ve AGSL okuyan erkek öğrencilerinde dikkatlerinin neden bu disiplin alanı için dağınık olduğuna dair çalışmalara yapılabilir.
- Fiziksel olarak Kız öğrencilere nazaran daha gelişmiş ve ilgi ihtiyaçları daha farklı olan erkek öğrenciler için daha verimli olmak adına genel plan ve programdan farklı olarak alternatif bir plan-program hazırlanması önerilebilir.

6. 3. İleride Yapılacak Olan Çalışmalara Yönelik Öneriler

- İleride yapılacak olan çalışmalarda nicel ve nitel araştırma tekniklerinin birlikte kullanılması önerilebilir
- Araştırmanın evreni tüm daha geniş tutulması önerilebilir.
- Araştırmada öğrenci tutumlarının yanında öğretmen tutumlarının da belirlenmesi önerilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Adnana, T. (2011). *Çağdaş sanat felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Akbulut, T. (2009). Sanatın hayatımızdaki önemi <http://www.delinetciler.net/forum/sanat-akimlari/73381-sanatin-hayatimizdaki-onemi.htm> adresinden 13 Eylül 2013 tarihinde erişilmiştir.
- Akengin, G. (2006). İlköğretim 6. sınıflarda renk konusunun ÇASEY (Çok alanlı sanat eğitimi yönetimi) ile uygulanması. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aksu, F. (1997). Öğretmenlerin sınıf yönetimindeki etkinliği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Alakuş, A. O. ve Levent, M. (Ed). (2011), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Alkan, M, (Tarihsiz) Sınıf yönetimi ve disiplin, [1http://w3.gazi.edu.tr/~Burak/U6.pdf](http://w3.gazi.edu.tr/~Burak/U6.pdf) adresinden 26 Ekim 2012 tarihinde erişilmiştir.
- Altun, G. (2010). Özel eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerin örgütsel ve güven düzeyleri ile örgütsel bağlılıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul.
- Arik, H. (2007). Sınıf yönetimi, bilim ve aklın aydınlığında eğitim dergisi, <http://haliArik.blogcu.com> adresinden 10 Nisan 2014 tarihinde erişilmiştir.
- Arslandaş, Y. (1998). Sınıf yönetiminde iletişim becerilerine ilişkin öğretmen öğrenci görüşleri, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Artut, K. (2002). *Sanat eğitimi, kurumları ve yönetimleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitim kurumları ve yöntemleri* (1. bs). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayaydın, A. (2009a). Eğitimde çoklu zekâ yansımaları ve görsel sanatlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 52-62
- Ayaydın, A. (2009b). Güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının sorunları ve çözüm önerileri. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 30, 31-45
- Ayaydın, A. (2009c). Bilgi çağında görsel sanatlar eğitiminin gerekliliği. *Ekev Akademi Dergisi*, Sayı; 41,
- Ayaydın, A. (2010). Görsel sanatlar eğitiminde sınıf yönetimi. Bir nitel araştırma

örneği. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, <http://dSPACE.uludag.du.tr> adresinden 17 Mayıs 2013 tarihinde erişilmiştir.

- Aydın, A. (1998). *Sınıf yönetimi*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aytaç, K. (1981). *Çağdaş eğitim akımları*, A,Ü Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Ankara.
- Barker, C., Pistrang, N., & Elliott, R. (2002). *Research Methods in Clinical Psychology*, Chichester: John Wiley & Sons, 2002.
- Başar, H. (1999). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Başaran, İ. E. (1988). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Gül Yayın Evi.
- Başaran, İ. E. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitime giriş*. Ankara: Yargıcı Matbaası, (Tıpkı Basım 1996).
- Becer, E. (1997). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitap Evi.
- Berk, N. (1973). *50. Yılda resim sanatımız ve gelişmeleri*. Kültür ve sanat,
- Bigalı, Ş. (1999). *Resim sanatı*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Bingöl, B. (2011). Sanat özgürlüğü. *Hacettepe Hukuk Fakültesi*, 1(2) say, 92-139.
- Bursalıoğlu, Z. (1987). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*, genişletilmiş yedinci baskı. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, No:154.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve davranışları*. İstanbul: Remzi Kitap Evi.
- Çelikkaya, H. (1998). *Fonksiyonel eğitim sosyoloji (Pedagojik formasyon amaçlı)* Ankara: Alfa Basın Yayın Dağıtım.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon
- Çoruhlu, Y. (1993). *Türk sanatının ABC si*. İstanbul: Simavi Yayınları.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan değerlendirmeye öğretme sanatı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Drim, A. (1995). *Okul öncesi yaratıcı çocuk etkinlikleri*. İstanbul: Esin Yayıncılık.
- Durukan, H. ve Öztürk, H. İ. (2004). *Sınıf yönetimi (1.bs)*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Duyar, D. (2001). İlköğretim II. kademesinde resim- iş dersi amaçlarının gerçekleştirme derecesi ve öğretmen profili. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ, Bursa.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erbay, M. (1977). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

- Erinç, M. S. (1998). *Sanat psikolojisi 'ne giriş*. Ankara: Ayraç Yayın Evi.
- Erinç, M. S. (2004). *Kültür sanat* (2. bs). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Ersoy, A. (1990). Türkiye'de güzel sanatlar eğitiminin resim- iş olarak anılan disiplinlerin ilk ve ortaöğretim düzeyindeki sorunlar. Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi, 24-28 Aralık. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Ersoy, A. (1995). *Sanat kuramlarına giriş*. İstanbul: Yorum Sanat Yayın, Ergin Matbaa.
- Ertemin, B. (1997). İlköğretim okulları resim-iş öğretim programının değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Ficher, E. (1990). *Sanatın gerekliliği*. (Çev; Çapan, C.). Ankara: Verss Yayıncılık (İmge Kitap Evi).
- Gardner, R.C. (1985). *Social psychology and social language learning : The role of motivation and attitudes*. Edward Arnold Inc., London.
- Giray, K. (1997). *Müstakil ressamlar ve heykeltıraşlar birliği*. İstanbul: Ankara Kültür ve Sanat Kitapları.
- Gökaydın, N. (1990). *Eğitimde tasarım ve görsel algı (Temel tasarım eğitimi)*, Ankara: Sedir Yayın Evi.
- Gökaydın, N. (2002). *Temel sanat eğitimi (Sanat eğitimi sistemi ve bilgi kapsamı)*. Ankara: MEB Yayıncılık.
- Grolier International Americana Encyclopedia (1993). Den-Evr (C.5). Danbury, Connecticut, İstanbul.
- Gürsoy, G. (2014). Güncel ve popüler müzikler dersine ilişkin öğrenci tutumları. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gürsel, M. (Ed). (2011). *Sınıf yönetimi*. Konya: Eğitim Kitapevi.
- Hamilton, V. Lee and Others. (1989). Japanese and american childrens reasonsfor the things they do in school . *American Educational Research Journal*. Vol. 26 (4), s. 545-571.
- Kalyoncu, R. (2009). İlköğretim 8. sınıf görsel sanatlar dersi kent projesi konusunda proje tabanlı öğrenmeye dayalı bir uygulama örneği, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kandemir, Ö. (2007). Anadolu güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerinin üniversite özel yetenek sınavlarındaki başarı düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, On Dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Karaçalı, A. (2006). Sınıf yönetimini etkileyen fiziksel değişkenlerin

- değerlendirilmesi. (Cilt. 7, Sayı.1, s.145-155). *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, Ankara.
- Karasar, N.(2008). *Bilimsel araştırma yöntemi* (18. bs). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karip, E. (Ed). (2002). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Katıracı, M. (2003). Sanat eğitimi nasıl olmalıdır? [http://yayim.meb.gov.tr/Sayi: 160](http://yayim.meb.gov.tr/Sayi:160) adresinden 11 Nisan 2010 tarihinde erişilmiştir.
- Kavuran, T. (2003). Sanat ve bilimde gerçeklik kavramı. *Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi.15, 2003/2.* (s.225-237). sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_15/14_kavuran.Pdf adresinden 21 Kasım 2014 tarihinde erişilmiştir.
- Kılıncı, H. H. (2013). 8. Sınıf vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin öğretmen öğrenci görüşleri ile derse yönelik öğrenci tutumları, Yayınlanmış doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Kıran, H. (Ed.). (2008). *Sınıf yönetiminin temelleri, etkili sınıf yönetimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kırıoğlu, O. T. (1991). *Sanat eğitimi; görmek anlamak yaratmak*. Ankara: Demircioğlu Matbaa.
- Kırıoğlu, O. T. (2005). *Sınıfta eğitim görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Konak, A. (2012). İlköğretim 6. sınıf görsel sanatlar eğitimi ders içi etkinliklerin öğrencilerin demokratik tutumlarına etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Küçükahmet, L (Ed.). (2006). *Eğitim bilimlerine giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Lemlech, J. K. (1998). *Classroom management*. Longman inc second Ed. New York.
- Makal, M. (1990). Köy enstitüleri ve ötesi. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Margarit, M.,& K. K. Almougy. (1991). Classroom behavior and family climate in students with learning disabilities and hyperactive behavior. *Journal of Learning Disabilities. 24,(7).* 406-412.
- MEB (1992). *İlköğretim kurumları resim-iş dersi öğretim programı*. Ankara: M.E.Y Yayıncılık.
- MEB (2006). *İlköğretim genel müdürlüğü görsel sanatlar dersi öğretim programı*. Ankara.
- Oyman, N. (2010). İlköğretim okullarının fiziksel yapılarına ilişkin öğrenci tutumları öğretmen memnuniyetleri değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osman Gazi üniversitesi, Eskişehir.

- Öncel, R. (2000). *Eğitim ve eğitim bilimleri sözlüğü*. Ankara: MEB Yayınları.
- Öz, F. (2003). İlköğretim 2. kademesinde resim-iş dersine ayrılan sürenin dersin niteliğine etkisi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Özbek, Y. (2010). Toplumsal uzlaşmada sanatın işlevi, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/gsfid/articel/viewFile/3062/2954> adresinden 10 Mart 2011 tarihinde erişilmiştir.
- Özden, Ö. (2003). İlköğretim ikinci kademedeki resim-iş eğitiminde karşılaşılan temel sorunlar üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Özer, B., San, İ. (1987). *Güzel sanatlar eğitimi*. Açık Öğretim Fakültesi Yayınları, No: 101, s.y. 1-14.
- Özer, N. Sınıf yönetimini etkileyen değişkenler. <http://iys.inönü.edu.tr/Webpanel/dosyalar/422/file/s> adresinden 19-03-2012 tarihinde erişilmiştir.
- Özsoy, V. (1998). 75. yılda sanat eğitimi ve öğretimi. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık Turizm San. Tic. Ltd. Şti.
- Özsoy, V. ve Alakuş, A, O. (2009). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, F. B. (2012). Özel eğitim öğretmenlerinin görsel sanatlar dersine yönelik tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Öztürk, E. (2007). İlköğretim öğrencilerinin resim-iş dersine olan ilgi düzeyleri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, On dokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Piaget, (1953), Art education and child psychology education and art. A symposium (Ed. E. Ziegfeld), UNECCO.
- Polloway, E. A., Patton, J. R. (1997). *Strategies for teaching whith special needs. the united states of america*: New Jersey: Merrill, an Imprint of Macmillan Publishing Company.
- .Riccio, L. L. Ve Diğerleri (2003). The sail effect united state of America: WWSA Arts Connection Washinton, DC. http://www.Vsarts.org/documents/resources/The_SAIL_Effect.pdf/ adresinden 12 Kasım 2011 tarihinde erişilmiştir.
- Russell, B. (2003). (Çeviri: Nail, B.). *Eğitim üzerine*. İstanbul: Soy Yayınlar.
- Salderay, B. (2008). Türkiye'deki zihin engelliler iş okullarında görsel sanatlar (resim- iş) dersinin öğrencilerinin becerileri davranış ve meslek eğitimindeki

- katkısına yönelik öğretmen görüşleri. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- San, İ. (1983). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Tan Yayınları.
- San, İ. (1997). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları TİSA.
- San, İ. (2010). *Sanat eğitimi kuramları*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Sever, B. (2005). İlköğretim 6. sınıf öğrencilerinin resim-iş dersine ilişkin görüşlerinin tam öğrenme modeline göre incelenmesi. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Striker, S. (2005). *Çocuklarda sanat eğitimi*, (Çev. Azize Akın). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Sundor, G. (2006). *Temel sanat eğitimi "aynanın gerçeği" temel tasarım resim eğitimi ve sanatla karşılaşma*. İstanbul: Tıglat Matbaacılık a.ş.
- Suryavikata, B. (1993). The Impact of classroom climate on students attitudes and behaavior toward matters related to population. *Dissertation Abstracts International*. Vol. 53 (7), s. 2231.
- Şen, Ü. S. (2012). *Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması*. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Şişman M. ve Turan, S. (Ed.). (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Telli, H (1990). "Türkiye'de resim-iş öğretmenine genel bir bakış. Ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları" (Yah. Haz. İnci, S.). *Türk Eğitim Derneği Bilim Dizisi*, No:8, Ankara: Şafak Yayıncılık.
- Tepecik, A. (1990). Orta öğretim kurumlarında grafik eğitimi ve kültür aktarma aracı olarak önemi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tuna, S. (2004). " Sanat eğitiminin gerekliliği ve güncelliği," *Çağdaş Eğitim Dergisi* (306), 29-34.
- Tunalı, İ. (2001). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Tunalı, İ. (1993). *Estetik*. İstanbul: Remzi Yay.
- Turani, A. (2011). *Çağdaş sanat felsefesi*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Turanlı, A. S. (1995). Öğrencilerin sınıf yönetimine yönelik öğretmen davranışlarına dair beklenti ve algıları. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

- Türkdoğan, O. (2000). *Bilimsel araştırma metodolojisi*. İstanbul: Timaş Yayıncılık.
- Uçan, A. (1995). "Türkiye'de güzel sanatlar fakültelerinin yeniden yapılandırılması ve eğitim programlarının yeniden düzenlenmesi". *Anadolu Sanat Dergisi*, 4, 121,142.
- Uçan, A. (1996). *İnsan ve müzik, insan ve sanat eğitimi*. Ankara: Sanat Ansiklopedisi Yayınları.
- Uysal, A. (2005). İlköğretimde verilen sanat eğitimi derslerinin yaratıcılığa etkileri. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi*, Cilt 6,Sayı1 Sayfa 41-47.
- Ünalın A. S. (1999). Resim-iş dersi öğretmenlerinin karşılaştığı problemler. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yarımca, Ö. (2010). İlköğretim II. kademedeki sanat eğitiminde sınıf yönetimine ilişkin bir durum çalışması. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı; 30, Sayfa; 281-297.
- Yıldırım, C. (1987). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldız, F.Ü ve Şener, T. (2003). *Okul öncesi dönemde yaratıcılık eğitimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yılmaz, M. (2010). *Görsel sanatlar eğitiminde uygulamalar*. Ankara: Aydan matbaacılık.
- Yolaç, G. (2009). İktisadi kalkınmada eğitimin önemi, teknoloji ve tasarım dersine yönelik öğrenci tutumları. Yayınlanmış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara
- Yontar, A. (1993). İnsanda yaratıcılığın gelişimi, yaratıcılık ve eğitim. *TED Eğitim Dizisi*, No:17, Ankara: TED Yayınları.
- Wood, G., H. (1992). *H. schools that work*. Dutton Book, New York.
- URL1: <http://wwwtoplumdusmani.net/modules/wfsection/articel.php?articleid=2076>
12 Ocak 2012
- URL2: <http://kirmizibisiklet.wordpress.com/tag/lev-tolstoy/>. 15 Şubat 2013
- URL3: <http://www.msxlads.org/forum/soru-cevap/244458-sanatin-onemi-nedir.html#ixzz.25KUW9O8o>. 21 Şubat 2012
- URL4: <http://edergi.atauni.edu.tr/index.php/gsf/article/viewFile/3062/2954>.
10 Ocak 2013
- URL5: <http://www.anadolu.edu.tr/aos/kitap/IOLTP/1268/unite09.pdf>. 18 Ocak 2013
- URL6: <http://lsevqi/LSevqi/Bilim/Bilim-s%C3%BCzgec.pdfwww3.dogus.edu.tr>.5 Mart 2013
- URL7: <http://w3.gazi.edu.tr/web/ahetatan/makcocukgel.htm>. 25 Nisan 2012

8. EKLER

8.1

ÇALIŞMA TAKVİMİ

1. Hafta (10-11.05.2012)	Uygulamanın yapılacağı okul yönetimiyle ve Görsel Sanatlar Öğretmeniyle irtibata geçilip konuyla ilgili gerekli bilgiler ve anket formları verilir.
2. Hafta (14.05.2012-18.05.2012)	Okullar gidilip uygulamalar yapılacak
3. Hafta (21-25.05.2012)	Okullara gidilip uygulamalara devam edilip dönütler toplanılacak.

8.2

T.C.
TRABZON VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.61.09.00.605.99/ 14743

Konu : Araştırma İzni.

16 MAYIS 2012

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : 02/05/2012 tarihli ve B.30.2.KTÜ.0.43.00.00/320/512 sayılı yazı.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Firdevs BAYRAK BAYAT'ın "Trabzon Merkezdeki İlköğretim ve Görsel Sanatlar Dersi Verilen Ortaöğretim Kurumları ile Akçaabat Güzel Sanatlar Anadolu ve Spor Lisesi Öğrencilerinin, Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimine Karşı Algıları Nelerdir?" adlı araştırma çalışması kapsamında kullanılacak veri toplama araçlarını Müdürlüğümüze bağlı İlimiz merkez ilköğretim, liseler ve Akçaabat İlçesi Akçaabat Güzel Sanatlar Anadolu ve Spor Lisesi öğrencileri ile bu kurumlarda görev yapan Görsel Sanatlar Öğretmenlerine uygulama isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Tamer KIRBAÇ
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
16/05/2012

Hüseyin ECE
Vali a.
Vali Yardımcısı

Trabzon Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü
Ayrıntılı bilgi: A.AKSOY İl Millî Eğitim Şb.Md.
Tlf: 462 230 20 94 (323) – 230 39 95
Faks : 230 20 96
e-posta : trabzonnem@meb.gov.tr
kultur61@meb.gov.tr

8.3

TRABZON İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
OKUL VE KURUMLARDA YAPILACAK ARAŞTIRMA, YARIŞMA VE SOSYAL ETKİNLİK
İZİNLERİ KONTROL ÇİZELGESİ

Araştırma Sahibinin Adı Soyadı :	Firdevs BAYRAK BAYAT
Bağlı Bulunduğu üniversite/Kurum:	KTÜ, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim İş Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
Araştırmanın konusu	Trabzon Merkezdeki İlköğretim, Ortaöğretim ve Güzel Sanatlar Anadolu ve Spor Liselerindeki Öğrencilerin, Görsel Sanatlar Öğretmeninin Sınıf Yönetimine Karşı Algıları Nelerdir
Araştırmanın Yapılacağı Okul/Kurum	Trabzon Merkezdeki İlköğretim okulları, liseler ve Akçaabat Güzel Sanatlar Anadolu ve Spor Lisesi öğrencileri ve bu kurumlarda görev yapmakta olan Görsel Sanatlar öğretmenleri

S.N.	KONTROLÜ YAPILACAK KONU BAŞLIKLARI (KRİTERLER)	E	H	AÇIKLAMALAR
1	Araştırma öneri ve veri toplama araçları Anayasa ve Millî Eğitim Temel Kanunu ve Türk Millî Eğitiminin genel amaçlarına uygun; millî ve manevî değerlere aykırı, kişilik haklarını ihlal edici, cinsiyet, din, dil, ırk gibi farklılıkları istismar eden, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve uluslar arası bağlayıcılığı olan diğer belgelerce suç kabul edilen hususları içeren, kişisel ve ailevi mahremiyeti ifşa eden soru, ifade, resim ve simgelere yer verilmiş mi ?		*	UYGUN
2	Veri toplama araçlarında kişi, kurum ve kuruluşların reklamını veya tanıtımını yapan ifade ve öğeler bulunmakta mıdır?		*	UYGUN
3	Başvurularda aranan araştırma önerisi ile veri toplama araçlarının tamamı idareye sunulmuş mudur?	*		UYGUN
4	Araştırma ve veri toplama uygulamaları okul ve kurumların eğitim ve öğretim faaliyetlerini aksatacak şekilde mi planlanmıştır?		*	UYGUN
5	Araştırma izin başvurusu birden fazla ili kapsıyor mu?		*	UYGUN

AÇIKLAMA : Araştırmanın yapılması uygundur.

KOMİSYON

Komisyon Başkanı 14.5.2012 Ali AKSOY İl Millî Eğitim Şube Müdürü	Üye Buket BEKAROĞLU	Üye Mahmut MARAP
--	---	---

8.4

Bu araştırmada: Türkiye'deki ilköğretim okullarının ikinci kademesi, Orta öğretim ve Görsel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin GRS (Görsel Sanatlar Dersi) öğretmeninin sınıf yönetimi karşısındaki tutum ve algılarını belirlemektir. Sorular dikkatlice okunduktan sonra size en yakın seçeneğe (X) işareti koymanız yeterlidir. Kimlik bilgileriniz gizli tutulacaktır.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Firdevs Bayrak BAYAT

KTÜ Eğt.Bil.Y.L.Öğrencisi

Yaş:

Cinsiyeti: Kız ( ) Erkek ( )

Annenin Eğitim Durumu: İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Hiçbiri ( )

Babanın Eğitim Durumu: İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Hiçbiri ( )

Ailenin aylık ortalama geliri: 1000TL den az ( ) 1000-3000TL arası ( ) 3000TL üstü ( )

Ailenin yaşadığı yer: İl merkezi ( ) İlçe ( ) Köy ( )

Okuduğu Okulun Türü: İlköğretim ( ) Ortaöğretim ( ) Güzel Sanatlar Lisesi ( )

Sınıf Mevcudu: 15'ten az ( ) 15-35 arası ( ) 35'ten fazla

GRS dersinin işlendiği yer: Sınıf ( ) Atölye ( )

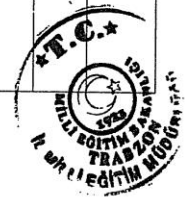
Kitap okuyor mu? Evet ( ) Hayır ( ) Kısmen okuyorum ( )

Sanatsal Aktivitede bulunuyor mu? Evet ( ) Hayır ( ) Kısmen katılıyorum ( )

	5	4	3	2	1
A-Sınıf Ortamının Fiziksel Düzene İlişkin Boyutu:	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1- GRS (Görsel Sanatlar) dersi gürültülü geçiyor	5	4	3	2	1
2- Resim-İş malzemelerini sıraya sığdıramıyorum	5	4	3	2	1
3- Dışardan gelen gürültü dikkatimi dağıtıyor.	5	4	3	2	1
4- GRS dersi çok sessiz ve sakin geçiyor.	5	4	3	2	1
5- GRS Öğretmeni dikkatimi çekecek materyal (malzeme) kullanmıyor	5	4	3	2	1
6- Çalışmamı rahatlıkla yapabilecek kadar bana ait yer var.	5	4	3	2	1

B-Öğretimin plan- programlamaya ilişkin boyutu:					
7- GRS dersinde eğlendirici ve ilginç çalışmalar yapıyorum.	5	4	3	2	1
8- GRS dersinin işleniş yönteminden dolayı çok yoruluyorum.	5	4	3	2	1
9- GRS dersinde çok sıkılıyorum.	5	4	3	2	1
10- GRS dersinde hep birbirine benzer aktivitelerde bulunuyorum.	5	4	3	2	1
11-GRS öğretmeni yeteneğe önem veriyor.	5	4	3	2	1
12-GRS öğretmenin verdiği çalışmaları başaramayacağım kaygısı taşıyorum.	5	4	3	2	1
13-GRS dersinde becerilerimi/yeteneğimi göstermeme fırsat veriliyor.	5	4	3	2	1
14-GRS dersinde yeni bilgiler/beceriler elde ediyorum.	5	4	3	2	1
15- GRS dersinde çok eğleniyorum.	5	4	3	2	1
C-Öğretimin zamana ilişkin boyutu:					
16- GRS öğretmeni hepimizle ilgilecek zaman bulamıyor.	5	4	3	2	1
17- Yapmak istediklerimi uygulamaya zaman bulamıyorum.	5	4	3	2	1
18- GRS öğretmeni uygulamaya çok az zaman ayırıyor.	5	4	3	2	1
19- GRS dersi aktivitelerimi evde tamamlamak zorunda kalıyorum.	5	4	3	2	1
D-Sınıftaki ilişkilerin düzenlenmesine yönelik boyut:					
20- GRS öğretmeninden dolayı dersi sevmiyorum.	5	4	3	2	1
21- GRS öğretmeni benim düşüncelerime değer vermiyor.	5	4	3	2	1
22- GRS öğretmeni problemlerimi önemmiyor ve çözmeye çalışır.	5	4	3	2	1
23- GRS dersinde arkadaşlarımla problem yaşıyorum.	5	4	3	2	1
24- GRS öğretmeni sadece yetenekli öğrencilere değer veriyor.	5	4	3	2	1
25- GRS dersi öğretmeni için değerliyim.	5	4	3	2	1
E-Öğrenci davranışlarının düzenlenmesine ilişkin boyut:					

26- Kurallarından dolayı GRS öğretmenini sevmiyorum.	5	4	3	2	1
27- GRS öğretmeni dersteki sorunları görmezden geliyor.	5	4	3	2	1
28- GRS öğretmeni koyduğu kuralları bazen uygulamıyor.	5	4	3	2	1
29- GRS öğretmeni sıkça cezaya başvuruyor.	5	4	3	2	1
30- GRS öğretmeni beğendiği çalışmalarını okul panosuna asıyor.	5	4	3	2	1
31- GRS öğretmeni sınıf içi huzuru bozan öğrencilere değişik görevler veriyor.	5	4	3	2	1
32- GRS öğretmeni beni diğer öğrencilerle kıyaslıyor.	5	4	3	2	1
33-Bu dersle ilgili hiç bir ilerleme kaydedemedim.	5	4	3	2	1

ÖZGEÇMİŞ ve İLETİŞİM BİLGİLERİ

BAYRAK BAYAT Firdevs 1977' de Rize'nin Pazar ilçesinde doğdu. İlk ve ortaokulu Pazar ilçesinde tamamladıktan sonra liseyi Rize'nin Hemşin ilçesinde bitirdi. 1998'de Karadeniz Teknik Üniversitesi Trabzon Meslek Yüksek Okulu Turizm Otelcilik Bölümü'nü kazandı. Daha sonra 2001 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Resim- İş Öğretmenliği Bölümü'nü kazandı. 14 Şubat 2006 yılında Erzurum Merkez Mareşal Fevzi Çakmak İlköğretim Okuluna Görsel Sanatlar öğretmeni olarak atandı. 2007 yılında Trabzon Araklı Merkez Cumhuriyet İlköğretim okulunda göreve başladı. Halen Trabzon Araklı Merkez Atatürk Ortaokulunda görev yapmaktadır.

İLETİŞİM BİLGİLERİ:

Adres: Atatürk Ortaokulu Araklı, Trabzon

E-mail: latifbayat@gmail.com

Telefon: 0.533.357 35 75